

Местни условия
ЗА ПРАВЕНЕ
НА БИЗНЕС
2011

Зорница Славова

Петър Ганев

април 2011

Институт за пазарна икономика

www.ime.bg

Тази публикация е осъществена с подкрепата на Институт „Отворено общество“ – София. Изказаните становища и мнения в настоящия доклад са отговорност на авторите и не отразяват непременно мненията и политиката на Институт „Отворено общество“ – София.

Съдържание

РЕЗЮМЕ	6
Въведение	8
Класиране.....	9
1) Местни данъци	13
2) Местни такси	14
3) Електронно управление	15
4) Издаване на разрешително за строеж	16
5) Регистър на собствеността	17
6) Възприятие за корупция	18
7) Заетост	19
8) Работна заплата	20
9) Образование на заетите.....	21
10) Чужди инвестиции.....	22
Изследване: Данъчна политика на местно ниво	23
Фискална децентрализация – теоретични постановки	23
Финансовата децентрализацията в България – фокус върху данъците.....	25
Данъчна политика на местно ниво след промените в Конституцията от 2007 г.....	26
Случаят София.....	35
Последни развития, изводи и препоръки.....	37
Представяне на градовете	40
Благоевград.....	42
Бургас	43
Варна	44
Велико Търново.....	45
Видин	46
Враца	47
Габрово	48
Добрич	50
Кърджали.....	51

Кюстендил	52
Ловеч	53
Монтана	54
Пазарджик	55
Перник.....	56
Плевен.....	57
Пловдив	58
Разград.....	59
Русе.....	60
Силистра.....	61
Сливен	62
Смолян	63
София (град).....	64
Софийска област – Ботевград	66
Стара Загора	67
Търговище.....	68
Хасково.....	69
Шумен	70
Ямбол	71
Методология	72
1. Индикатори.....	72
2. Начин на изчисляване.....	75
Заключение	77
Приложения	79
Приложение 1: Местни данъци и такси по общини – 2007-2011 година	79
Приложение 2: Етап на готовност за работа на „едно гише“ и степен на предоставяне на услуги по електронен път според местната администрация	85
Приложение 3: Въпросник от изследването сред бизнеса, проведено в края на 2010 година.....	86

Таблицы и графики

Графика 1: Общо класиране в Индекс „Местни условия за правене на бизнес” 2011.....	9
Графика 2: Връзка между класирането в Индекса и изменението на чуждестранните инвестиции.....	11
Таблица 1: Класиране на градовете в индекс „Местни условия за правене на бизнес” 2011 и по индикатор	12
Графика 3: Класиране по индикатор „Местни данъци”	13
Графика 4: Класиране по индикатор „Местни такси”	14
Графика 5: Класиране по индикатор „Електронно управление”	15
Графика 6: Класиране по индикатор „Разрешително за строеж”	16
Графика 7: Класиране по индикатор „Регистър на собствеността”	17
Графика 8: Класиране по индикатор „Възприятие за корупция”	18
Графика 9: Класиране по индикатор „Заетост”	19
Графика 10: Класиране по индикатор „Работна заплата”	20
Графика 11: Класиране по индикатор „Образование на заетите”.....	21
Графика 12: Класиране по индикатор „Чужди инвестиции”	22
Графика 13: Бюджети на общините – приходи и трансфери (млн. лв.).....	27
Графика 14: Данък върху недвижимите имоти на компании (%).....	28
Графика 15: Данък върху превозните средства (лева на kW)	30
Графика 16: Патентен данък за търговия на дребно (лв./кв. м.)	31
Графика 17: Туристически данък 2011 (лв. на нощувка в хотел 3 звезди).....	32
Графика 18: Такса битови отпадъци (‰).....	33
Графика 19: Такса за ползване на пазари за търговия с промишлени стоки (лв. на кв. м. на ден)	34
Графика 20: Бюджет на София 2010 – приходи (млн. лв.).....	36
Таблица 3: Класиране на градовете в индекс „Местни условия за правене на бизнес” 2011 и по индикатор	41
Таблица 4: Резултати на Благоевград в индекс „Местни условия за правене на бизнес” 2011	42
Таблица 5: Резултати на Бургас в индекс „Местни условия за правене на бизнес” 2011	43
Таблица 6: Резултати на Варна в индекс „Местни условия за правене на бизнес” 2011.....	44
Таблица 7: Резултати на Велико Търново в индекс „Местни условия за правене на бизнес” 2011.....	45
Таблица 8: Резултати на Видин в индекс „Местни условия за правене на бизнес” 2011	46
Таблица 9: Резултати на Враца в индекс „Местни условия за правене на бизнес” 2011.....	47
Таблица 10: Резултати на Габрово в индекс „Местни условия за правене на бизнес” 2011	49
Таблица 11: Резултати на Добрич в индекс „Местни условия за правене на бизнес” 2011	50
Таблица 12: Резултати на Кърджали в индекс „Местни условия за правене на бизнес” 2011	51
Таблица 13: Резултати на Кюстендил в индекс „Местни условия за правене на бизнес” 2011	52
Таблица 14: Резултати на Ловеч в индекс „Местни условия за правене на бизнес” 2011.....	53
Таблица 15: Резултати на Монтана в индекс „Местни условия за правене на бизнес” 2011 ...	54

Таблица 16: Резултати на Пазарджик в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011	55
Таблица 17: Резултати на Перник в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011	56
Таблица 18: Резултати на Плевен в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011	57
Таблица 19: Резултати на Пловдив в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011	58
Таблица 20: Резултати на Разград в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011	59
Таблица 21: Резултати на Русе в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011	60
Таблица 22: Резултати на Силистра в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011	61
Таблица 23: Резултати на Сливен в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011	62
Таблица 24: Резултати на Смолян в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011	63
Таблица 25: Резултати на София в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011	65
Таблица 26: Резултати на Софийска област (Ботевград) в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011	66
Таблица 27: Резултати на Стара Загора в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011	67
Таблица 28: Резултати на Търговище в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011	68
Таблица 29: Резултати на Хасково в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011	69
Таблица 30: Резултати на Шумен в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011	70
Таблица 31: Резултати на Ямбол в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011	71
Фигура 1: Индикатори в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011	75
Таблица 32: Данък върху недвижимите имоти (в промили) – 2007-2011 година	79
Таблица 33: Данък върху превозните средства, леки автомобили с мощност над 74 kW до 110 kW (в лв. на kW) – 2007-2011 година	80
Таблица 34: Патентен данък за търговия на дребно до 100 кв. м. нетна търговска площ на обекта (лв. на кв. м. при най-добро местонахождение) – 2007-2011 година	81
Таблица 35: Туристически данък (лв. на нощувка в хотел 3 звезди при най-висока категория) – 2011 година	82
Таблица 36: Такса за битови отпадъци за не жилищни имоти на юридически лица (промили) – 2007-2011 година	83
Таблица 37: Такса за ползване на пазари за търговия с промишлени стоки на ден (лв. на кв.м.) – 2007-2011 година	84
Таблица 38: Етап на готовност за работа на „едно гише“ и степен на предоставяне на услуги по електронен път според местната администрация – 2010 година	85

РЕЗЮМЕ

Индексът „Местни условия за правене на бизнес“ 2011 се издава за втора година и има за цел да изследва различията в бизнес средата на местно ниво и да посочи къде в България е най-лесно да се прави бизнес.

Индексът включва 28-те области в България, като всяка една е представена от един град – най-големият в общия случай (областният център).

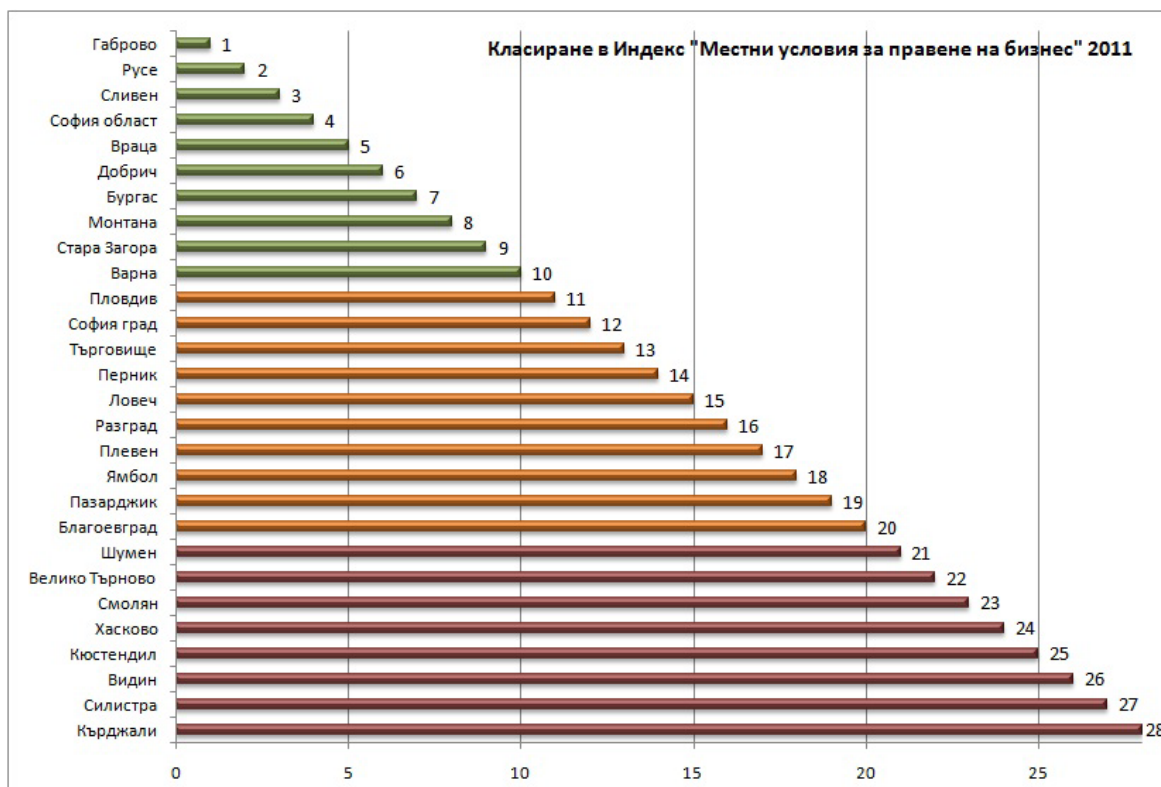
Трите основни изследвани области „Данъци и такси“, „Администрация“ и „Икономическа активност“ са оценени чрез десет индикатора: 1) местни данъци, 2) местни такси, 3) електронно управление, 4) разрешително за строеж, 5) регистър на собствеността, 6) възприятие за корупция, 7) заетост, 8) работна заплата, 9) образование на заетите и 10) чужди инвестиции.

Първенецът в общата класация е **Габрово**. Градът не заема първо място по нито един от индикаторите, но общият резултат показва, че Габрово е най-доброто място за бизнес, поддържайки сравнително ниски данъци и такси и осигурявайки ефективни административни услуги.

Второто място се заема от **Русе**, а третото място е отредено на **Сливен**.

Последното място в класацията е за **Кърджали**. По девет от десетте показателя представянето на Кърджали е крайно незадоволително – възприятието за корупцията в местната власт нарежда града на последното място, а ниските нива на заетост, образование и работна заплата – далеч след първенците. На дъното са още **Силистра** (27-мо място) и **Видин** (26-то място).

Общо класиране в Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

Какво показва класацията?

Градовете в България предлагат различни условия за правене на бизнес. Въпреки че голяма част от облагането и регулирането се определят на национално ниво, на местно ниво различията са факт – по отношение на местните данъци и такси, администрацията и електронното управление, а дори и като ниво на икономическа активност на населението (заетост, заплати, образование и инвестиции). Всички тези фактори влияят на бизнес средата и обуславят различията между общините.

Настоящото изследване прави опит да открие тези различия – не толкова, за да се класират градовете, колкото за да се посочат добрите примери и да се провокира плодотворно **състезание между отделните общини**, което да води до по-добри условия за правене на бизнес във всяка една от тях. Класацията е подходящ източник на добри идеи и практики, които всяка община, стремяща се към подобряване на условията за правене на бизнес може да използва с лекота.

Изводи от прегледа на градовете

Пътят към по-доброто местно самоуправление и по-добрите условия за правене на бизнес минава през създаването на подходяща среда, в която са налице стимулите за по-добро управление на местно ниво.

Ние вярваме, че тези стимули идват с процеса на децентрализация и че конкуренцията между местните власти ще доведе до по-добри условия както за бизнеса, така и за гражданите. За да се случи всичко това обаче, процесът на децентрализация трябва да продължи и дори да бъде ускорен. Пътят на децентрализацията е единственият, който ще доведе до конкуренция между отделните местни власти.

Конкуренцията между общините е естествен (автоматичен) механизъм, който може да доведе до създаването на по-добра бизнес среда на местно ниво.

Крайъгълният камък в процеса на децентрализация, е възможността за провеждане на самостоятелна данъчна политика на местната власт.

Икономическата активност в дадена община също не е зададена величина – тя се влияе и предопределя от местното управление. Успешните общини – тези, които създават подходящите условия за правене на бизнес - провокират и икономическата активност в региона.

Въведение

Индексът „Местни условия за правене на бизнес 2011“ се издава за втора година и има за цел да изследва различията в бизнес средата на местно ниво и да посочи къде в България е най-лесно да се прави бизнес. За целта идентифицираме тези фактори, които оказват влияние върху бизнес средата на местно ниво. Ключови фактори, като например ниво на корпоративен данък и осигурителна тежест, не влизат в нашия фокус, тъй като те се определят на национално ниво и съответно не могат да се търсят различия в отделните общини.

В процеса на децентрализация в страната е нормално местните власти да придобиват все по-големи правомощия и съответно да оказват все по-голямо влияние върху бизнес средата, чрез провежданите политики на местно ниво.

Индексът включва всички 28 области в България, като всяка е представена от един град – най-големият в общия случай (областният център).

В процеса на работа идентифицирахме няколко групи фактори, които зависят в по-голяма или по-малка степен от местната администрация и влияят на средата за правене на бизнес. Това са фактори като данъчна политика, работа на местната администрация и икономическа активност. Във всяка една от тези области са открити съответните индикатори, които – подробно са разписани в методологията на изследването.

Резултатите в настоящето издание на Индекса не могат да се сравняват с предходното, поради усъвършенстването на методологията и включването на нови индикатори. По отделните индикатори могат да се правят сравнения, но не и по отношение на общото класиране. Включването на индикатора за икономическата активност променя чувствително общото класиране.

Важно е да се отбележи, че с този индекс не се изследва качеството на живот или богатството на хората, нито къде бизнесът печели най-много. Индекс „Местни условия за правене на бизнес 2011“ позволява да намерим къде са най-добрите условия за правене на бизнес в България и най-вече тези условия, които зависят и са в правомощията на местната власт.

Първото място посочва къде в България съчетанието на нивото на местните данъци и такси, добрата работа на администрацията и икономическата активност улесняват бизнеса в най-голяма степен.

Последното място означава най-лоши резултати на града, измерени чрез десетте индикатора и показва трудностите на бизнеса при плащането на данъци и такси, работата с местната администрация и неблагоприятната икономическа среда.

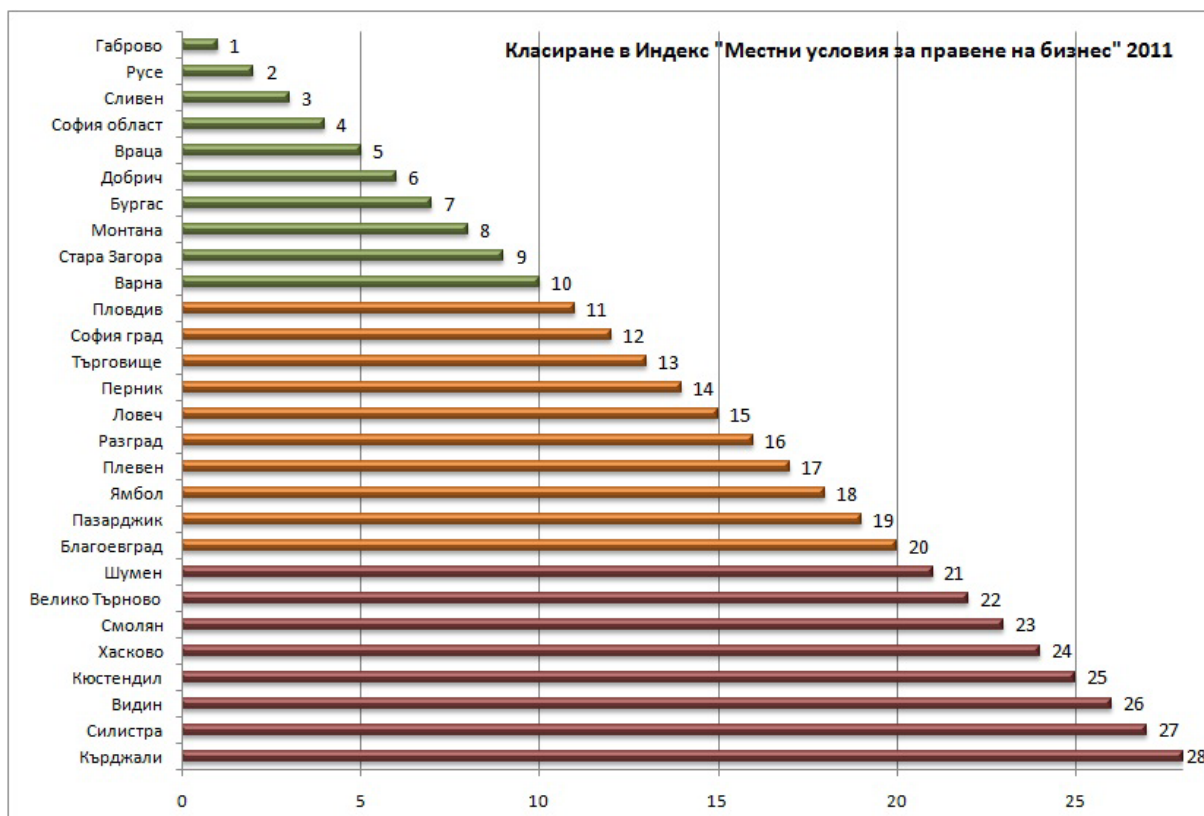
Класиране

Оценката по трите основни изследвани области „Данъци и такси“, „Администрация“ и „Икономическа активност“, оценени чрез общо десет индикатора посочва къде в България правенето на бизнес е най-лесно.

Любопитен е фактът, че дори и първенците в класацията нямат добри резултати по всеки един от индикаторите, а класирането им се дължи на по-лошите условия за бизнеса при останалите областни градове. Това показва, че местната власт е изправена пред редица предизвикателства и все още има много сфери, в които е нужна оптимизация.

Графика 1: Общо класиране в Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

Първенецът в общата класация е **Габрово**. Градът не заема първо място по нито един от индикаторите, но на практика се явява като най-доброто място за бизнес, поддържайки сравнително ниски данъци и такси и осигурявайки ефективни административни услуги. Единственият проблемен индикатор на Габрово е възприятието за корупцията в местната власт, по който градът се класира на 24-то място.

Второто и третото място заемат **Русе** и **Сливен** , а топ 10 се допълва от Враца, Ботевград, Добрич, Стара Загора, Монтана, Бургас и Варна.

Последното място в класацията е за Кърджали. По девет от десетте показатели представянето на **Кърджали** е крайно незадоволително – възприятието за корупцията в местната власт нарежда града на последното място, а ниската заетост – на 27-мо в класацията. Ниската образованост на заетите и ниските работни заплати пък поставят града на съответно 24-то и 22-ро място. Единственият висок резултат на Кърджали е 4-тото място по индикатора за размера на местните данъци, заради сравнително ниските ставки на налозите върху имотите, автомобилите, патентите и хотелите в общината.

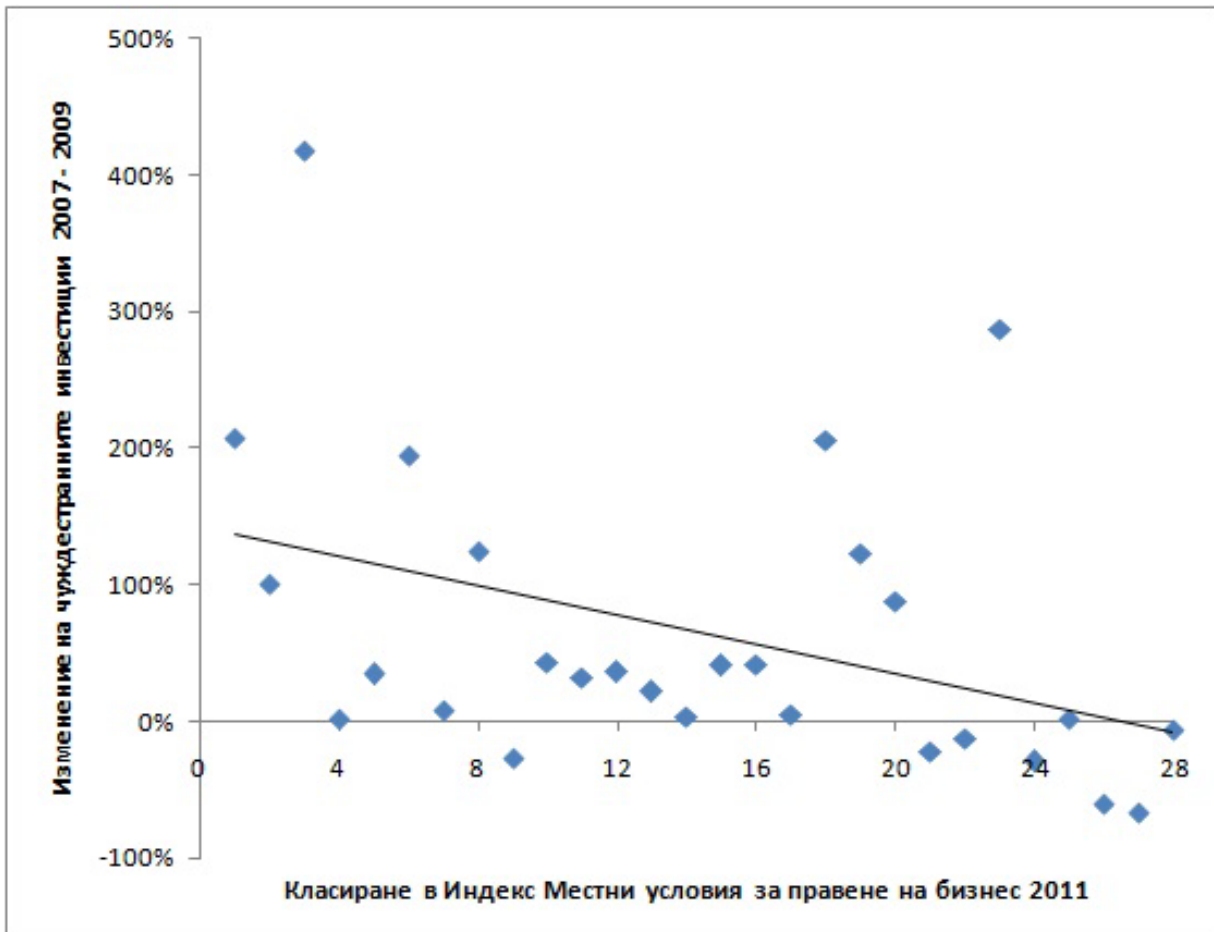
Малко по-напред са Силистра (27-мо място) и Видин (26-то място). В последните десет попадат и Хасково, Кюстендил, Плевен, Благоевград, Смолян, Шумен и Велико Търново.

Прави впечатление, че големите градове са на по-задни места в класацията, въпреки че са първенци в групата на индикаторите, измерващи икономическата активност (заетост, работна заплата, образование на заетите и чуждестранни инвестиции). Основната причина за това е в сравнително високите нива на местните данъци и такси, както и в трудностите, с които се сблъсква бизнесът при работата си с администрацията, включително възприятието за разпространената корупция в местната власт. Така например, **София** (14-то място в общата класация) е първенец по четирите индикатора, изследващи икономиката, но се класира на доста задни позиции по останалите шест индикатори, т.е. точно това, което е в правомощията на местната администрация всъщност се оказва проблем за нея и сякаш тя няма голям принос с целенасочени усилия в привличането на инвеститори, а по-скоро се „възползва“ умело от факта, че е столица. Подобно е положението и с другите големи градове. .

Може да се направи връзка между резултатите в Индекса и ръста на чуждестранните инвестиции по места. За периода 2007 – 2009 г. областите с най-голям ръст на чуждестранните преки инвестиции в нефинансови предприятия са Сливен, Смолян, Габрово, Ямбол, Добрич, Монтана, Пазарджик, Русе – това са 8 области с ръст повече от 2 пъти. Цели 5 от тези 8 области са в топ 10 на класацията. Трябва да се отбележи обаче, че въпреки големия ръст повечето от споменатите градове все още са далеч от нивото инвестиции на човек от населението в сравнение с големите градове. Със спад в инвестициите са Силистра, Видин, Хасково, Стара Загора, Шумен, Велико Търново и Кърджали – 7 области със спад в инвестициите, 5 от тях са след 20-то място в класацията.

Тази връзка е илюстрирана на долната графика – по-предното класиране на областния град в индекса води до по-бързо нарастване на инвестициите в цялата област.

Графика 2: Връзка между класирането в Индекса и изменението на чуждестранните инвестиции

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

Таблица 1: Класиране на градовете в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011 и по индикатор

Град	Място в общата класация	Място в класацията по индикатор									
		Данъци и такси		Администрация				Икономическа активност			
		Местни данъци	Местни такси	Електронно управление	Разрешително за строеж	Регистър на собствеността	Възприятие за корупция	Заетост	Работна заплата	Образование на заетите	Чужди инвестиции
Габрово	1	5	10	11	2	13	24	13	7	4	7
Русе	2	12	4	4	25	27	2	4	7	5	8
Сливен	3	18	14	3	7	-	4	18	19	6	4
София обл. (Ботевград)	4	9	17	15	1	8	17	6	5	27	3
Враца	5	6	17	9	16	8	3	22	2	11	16
Добрич	6	15	4	5	4	12	15	15	13	19	12
Бургас	7	24	28	6	9	3	10	12	6	26	5
Монтана	8	2	25	2	10	5	1	20	20	18	26
Стара Загора	9	25	22	7	-	11	27	5	3	7	10
Варна	10	23	10	20	26	26	14	3	4	3	2
Пловдив	11	17	19	17	24	1	19	7	9	13	9
София град	12	27	20	18	20	23	26	1	1	1	1
Търговище	13	7	1	21	-	24	5	14	26	17	11
Перник	14	19	4	16	15	17	15	10	17	21	6
Ловеч	15	11	15	8	19	2	22	16	16	14	18
Разград	16	22	4	19	6	18	5	26	15	16	13
Плевен	17	14	21	13	11	6	23	23	10	10	19
Ямбол	18	10	3	14	3	24	13	18	18	25	23
Пазарджик	19	8	27	23	5	15	8	8	21	23	15
Благоевград	20	15	4	12	18	14	19	2	25	28	17
Шумен	21	21	12	26	14	4	17	21	12	8	20
Велико Търново	22	28	26	1	8	7	21	25	14	2	24
Смолян	23	20	16	27	21	16	7	17	11	12	14
Хасково	24	26	2	10	12	20	25	9	24	15	22
Кюстендил	25	13	4	25	13	21	11	11	23	22	27
Видин	26	1	23	24	23	19	9	28	28	9	25
Силистра	27	3	23	28	22	8	12	24	27	20	28
Кърджали	28	4	13	22	17	21	28	27	22	24	21

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

Забележка: За индикаторите „Регистър на собствеността“ и „Разрешително за строеж“ за няколко града няма достатъчно информация, която да позволи формирането на резултат.

1) Местни данъци

Индикаторът „местни данъци“ измерва какъв е размерът на местните данъци в 28-те изследвани областни града.

Средните нива на данъците в 28-те града за 2011 година са:

- Данък върху недвижимите имоти – 1,62‰
- Данък върху превозните средства (леки автомобили с мощност 74-110 kW) – 1,30 лв. на киловат
- Патентен данък за търговия на дребно (до 100 кв.м. нетна търговска площ на обекта) – 12,68 лв. на кв.м.
- Туристически данък (при най-висока категория хотел с три звезди) – 0,82 лв. на нощувка.

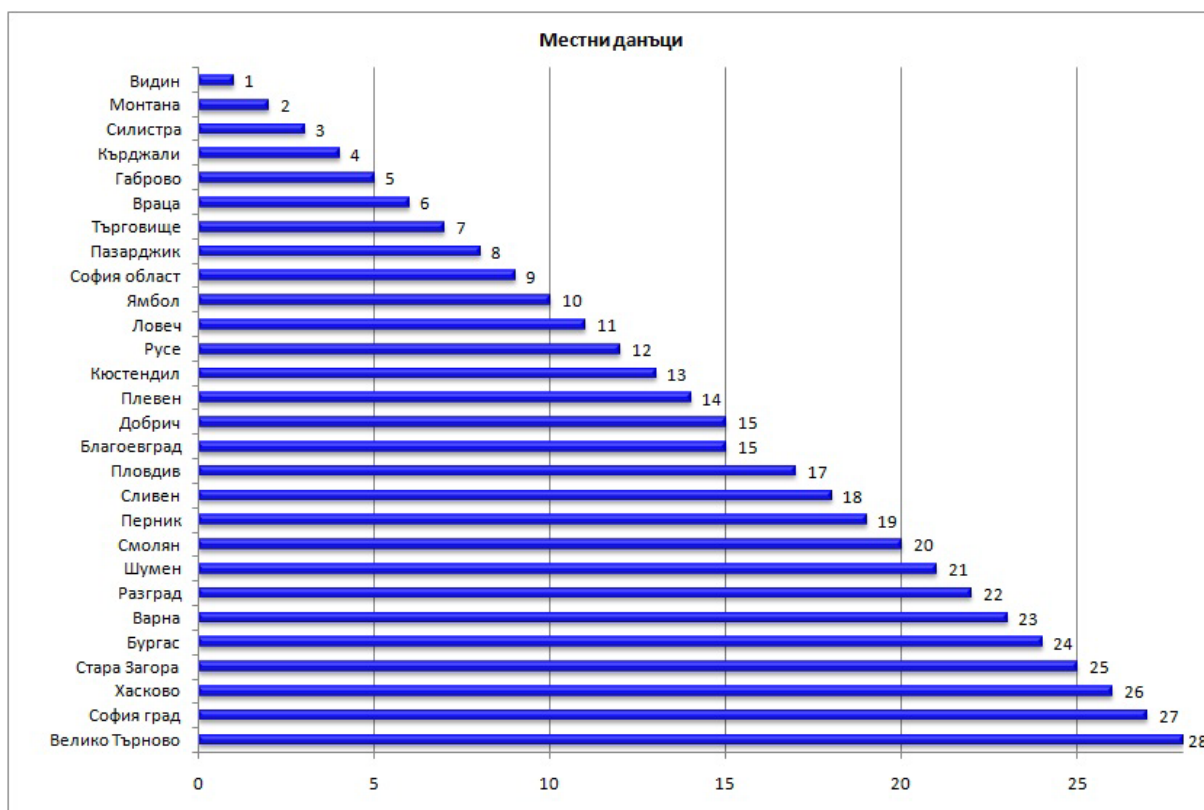
С най-ниски местни данъци на първо място се класира **Видин** с данък върху недвижимите имоти 1,50‰, данък върху превозните средства – 1,10 лв. на киловат, патентен данък – 4 лв. на кв.м и туристически данък – 0,30 лв.

На второ и трето място за съответно **Монтана** и **Силистра**, а топ 10 в класацията се допълва от Кърджали, Габрово, Враца, Търговище, Пазарджик, Софийска област и Ямбол.

На дъното на класирането е **Велико Търново** като областният град с най-високи данъци, заради 2,50‰ върху недвижимите имоти, 1,76 лв. на киловат за автомобилите, 17 лв. патентен данък и 1 лв. на нощувка за туристите.

На предпоследно място е **София (столица)**, а малко по-напред в класацията са Хасково, Стара Загора, Бургас и Варна.

Графика 3: Класиране по индикатор „Местни данъци“

Забележка: Първо място означава най-ниски средни нива на изследваните местни данъци.

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

2) Местни такси

Индикаторът „местни такси“ измерва нивото на две такси, които се определят на местно ниво.

Средните стойности на таксите за 2011 година са:

- Такса за битови отпадъци за нежилищни имоти на юридически лица – 6,81‰
- Такса за ползване на пазари за търговия с промишлени стоки – 3,47 лв. на кв. м. /ден.

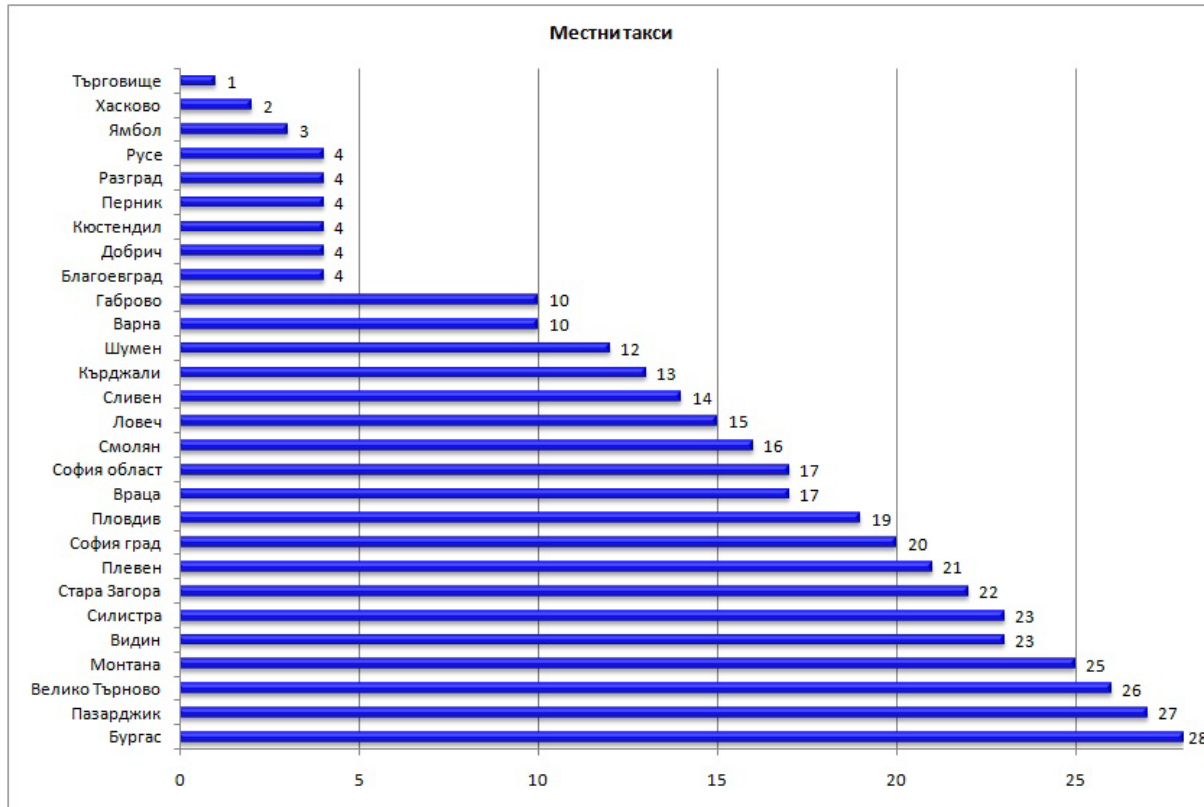
Най-ниската стойност на таксата за битови отпадъци е 1,40‰ в **Сливен**, а най-високата – 14‰ в **Пазарджик**. Бизнесът може да ползва най-евтино пазарите в Благоевград за 0,50 лв., а най-скъпо – в Стара Загора, където таксата е фиксирана на 20 лв. на кв. м.

Средно претеглената величина на двете местни такси определя класирането на 28-те града.

На първо място в класацията по този индикатор е **Търговище** като градът с най-ниски средни местни такси – таксата за битови отпадъци е 4,50‰, а пазарите се ползват срещу 0,70 лв. на кв. м./ден. Малко по-високи са таксите в **Хасково** и **Ямбол**, които се класират съответно на 2-ро и 3-то място. Следващото 4-то място се заема от шест областни града – Русе, Разград, Перник, Кюстендил, Добрич и Благоевград.

На дъното на класацията е **Бургас**, където таксата за битови отпадъци е фиксирана на 11‰, а тази за ползването на пазари – на 9 лв. Високи са таксите и в Пазарджик, Велико Търново и Монтана.

Графика 4: Класиране по индикатор „Местни такси“

Забележка: Първо място означава най-ниски средни нива на изследваните местни такси.

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

3) Електронно управление

Индикаторът „електронно управление“ измерва развитието на електронното правителство в местната власт и предоставянето на административните услуги на „едно гише“.

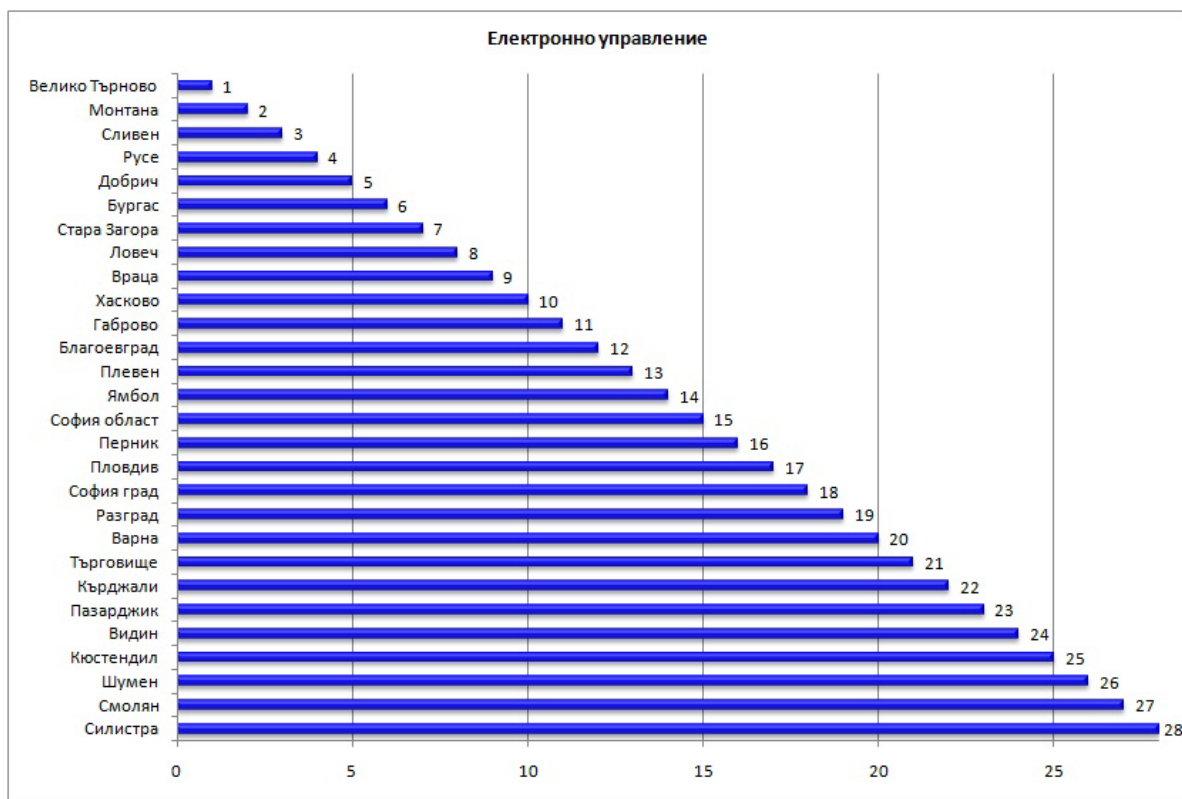
На първо място в класирането по този индикатор е **Велико Търново**, като и администрацията, и бизнесът оценяват усилията на местната власт. На второ и трето място са **Монтана** и **Бургас**, следвани от Ловеч и Хасково.

На последно място е **Силистра**, където е-правителството и услугите на „едно гише“ все още на практика не съществуват.

Прави впечатление, че по този индикатор няма нито един областен град, който да е достигнал 100% от възможностите, които дава използването на интернет и „едно гише“, т.е. предоставянето на услуги по електронен път да достигне ниво „транзакция“, а услугите на „едно гише“ да са на отличен етап на развитие (позволява всички случаи да се решават на едно място, а достъпът да се осъществява по множество канали).

Още един въпрос подсказва и че самият бизнес не търси връзки с общината онлайн – само четири са градовете, в които всички анкетирани знаят, че общината им поддържа собствена интернет страница и могат да търсят информация в интернет – Ловеч, Перник, Сливен и Ямбол. На другия полюс е Стара Загора, където 2/3 от бизнеса предполага, че общината има страница. Все още администрацията, бизнесът и гражданите не могат да се възползват от по-бързите, по-евтини и по-модерни услуги по електронен път.

Графика 5: Класиране по индикатор „Електронно управление“

Забележка: Първо място означава най-голяма степен на развитие на услугите на електронното управление.

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

4) Издаване на разрешително за строеж

Този индикатор измерва колко бързо и лесно администрацията издава разрешително за строеж. Тук се взимат предвид трудностите при процедурата по издаване на разрешително, както и необходимото време за това. Анкетата, проведена през последното тримесечие на 2010 година показва, че средно в 28-те областни града:

- В 60% от случаите бизнесът среща сериозни трудности;
- Средната продължителност на процедурата е 51 дни.

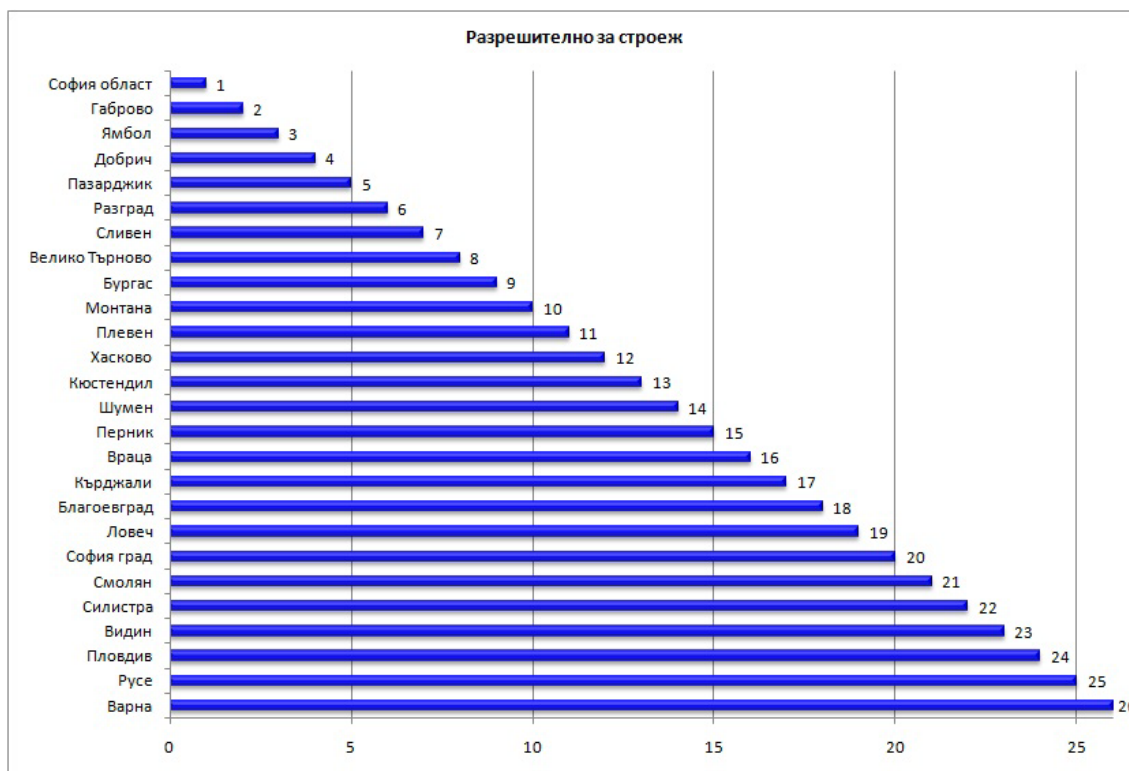
Съчетанието на двата фактора образува крайното класиране. По този индикатор класираните градове са 26, тъй като за Търговище и Стара Загора данните от социологическото проучване са недостатъчни за формиране на резултат.

На първо място в тази класация е **София област**, където само 12% от анкетираните заявяват, че срещат трудности при работата си с местната администрация, а процедурата отнема 21 дни. Непосредствено след първенеца се подреждат **Габрово, Ямбол и Добрич**.

На последно място в класацията е **Варна**, където 80% от анкетираните са срещнали трудности, а изваждането на разрешителното отнема средно над 150 дни. На дъното на класацията са и Русе и Пловдив – съответно на 25-то и 24-място.

Трябва да отбележим, че трудностите, които среща бизнесът при работата си с местната администрация са различни. Така например, 80% от бизнеса в Благоевград се оплаква от неспазване на сроковете, в Хасково, Ямбол и Варна 100% определят администрацията като прекалено тромава, 75% от фирмите в Кърджали виждат неотзивчиви служители, 90% от плевенчаните срещат затруднения с неясни и объркващи правила, а 50% от бизнеса в Софийска област се е сблъсквал с опити за въвличане в корупционни схеми.

Графика 6: Класиране по индикатор „Разрешително за строеж”

Забележка: Първо място означава най-лесно и бързо издаване на разрешително за строеж.

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес” 2011, ИПИ

5) Регистър на собствеността

Този индикатор отчита усилията на местната администрация за поддържането на пълни и лесно достъпни имотен регистър, регистър на общинското имущество и регистър на разпоредителните сделки с имоти. Средните резултати от изследването показват, че:

- Над 40% от регистрите са достъпни в интернет;
- 27% от регистрите се поддържат от администрацията, но не са достъпни в електронен формат;
- Близо 30% от регистрите не се поддържат изобщо.

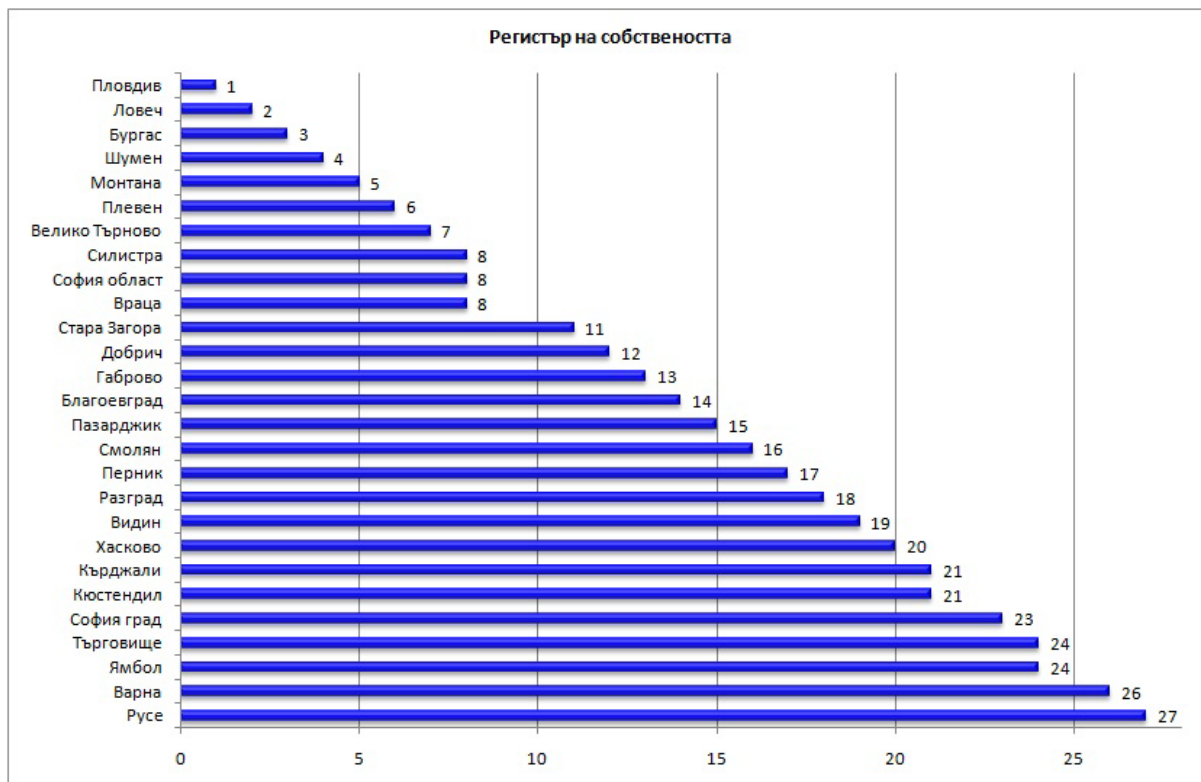
Класацията по този индикатор включва 27 от 28-те областни града, тъй като за Сливен няма достатъчно надеждна информация, за да се формира резултат.

Първото място в класацията по този индикатор е за **Пловдив**, където и трите регистъра се поддържат от общинската администрация. На следващо място попада **Ловеч**, а 3-то е за **Бургас**.

На последното място в това класиране е **Русе**, където средно 70% от бизнеса не знае общината да поддържа регистър на собствеността. На 26-то място е Варна, а Ямбол и Търговище си делят 24-тото място.

Има и няколко града, в които над 2/3 от бизнеса знае, че общината поддържа регистрите и те са достъпни в интернет – това са Монтана, Ловеч, Плевен, Добрич, Пазарджик и Пловдив. Това е обнадеждаващо, но все още делът на тези общини е прекалено малък, за да отчетем напредък в развитието на електронното правителство.

Графика 7: Класиране по индикатор „Регистър на собствеността“

Забележка: Първо място означава най-голям достъп на гражданите до регистъра на собствеността.

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

6) Възприятие за корупция

Индикаторът за възприятие за корупция измерва възприятието на бизнеса за нивото на корупцията в местната власт, директния сблъсък на хората с корумпирани служители, както и различните анти-корупционни инициативи и инструменти за сигнализиране на корупционните практики, включително възпрепятстването на конфликта на интереси и прозрачността на процедурите за обществени поръчки.

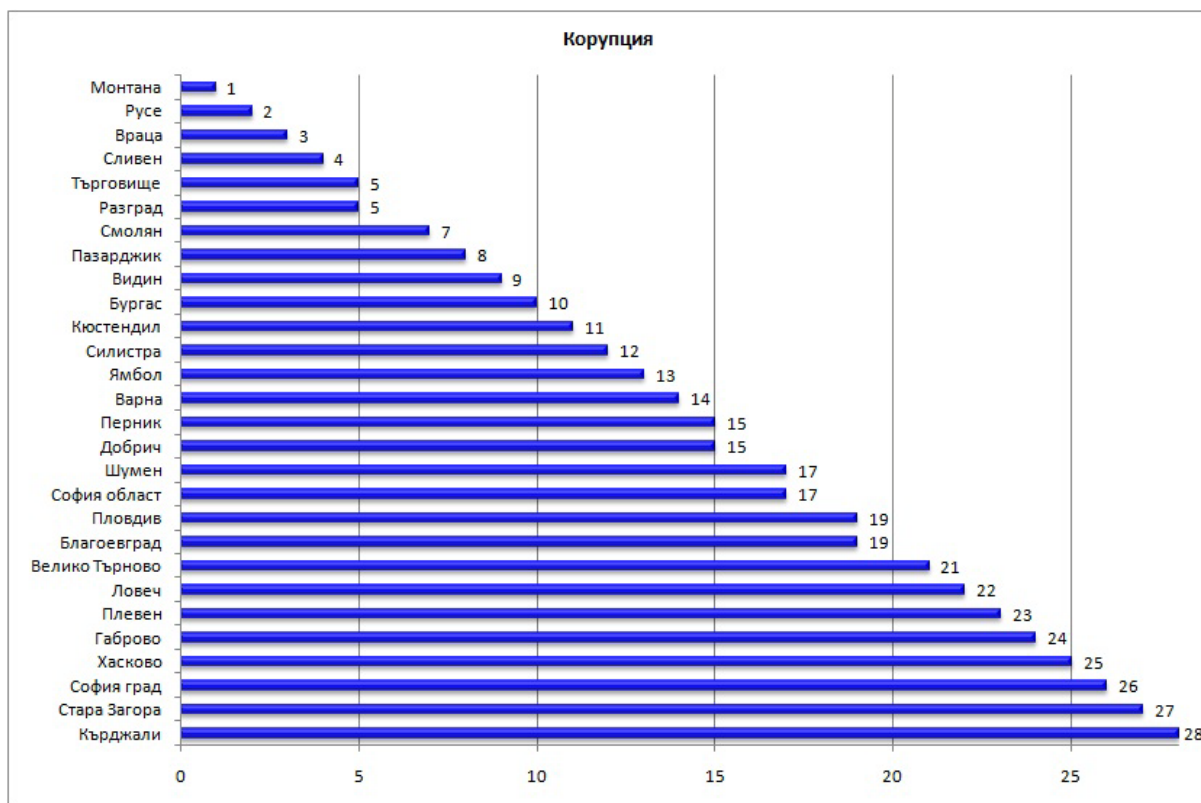
Първенец в класирането по този индикатор е **Монтана**, където бизнесът счита, че разпространението на корупцията в местната власт е сравнително ниско и оценява положително усилията на местната администрация за борба с корупционните практики.

На второ и трето място в класацията са **Русе** и **Враца**.

Като най-корумпиран град се определя **Кърджали**, непосредствено след Стара Загора и столицата.

Любопитни тук са резултатите за причината за корупция, с която се сблъсква бизнесът в отделните градове. Така например, на около 17% от бизнеса в Перник, Кюстендил и Видин често се е налагало да прави нерегламентирани плащания за **обществени поръчки**. ¼ от фирмите в Стара Загора и Габрово са давали подкупи за оказване на **влияние върху местните регулации** или наредби в полза на конкретни интереси. Около 20% са получили по-благоприятни **съдебни решения** в Благоевград и Пловдив. Във Велико Търново над 16% от бизнеса е успял да се сдобие с необходим **лиценз или разрешително**, а в Бургас над 13% от бизнеса е давал подкупи, свързани с плащането на **местните данъци и такси**.

Графика 8: Класиране по индикатор „Възприятие за корупция“

Забележка: Първо място означава най-ниско възприятие на корупцията.

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

7) Заетост

Индикаторът „заетост“ е част от групата на показателите „Икономическа активност“ и измерва дела на заетите на 15 и повече навършени години от общото население във всяка една от 28-те области.

Коефициентът на заетост в страната за 2010 година е 46,7%, като разликата между първенците и тези на опашката е около 20 процентни пункта.

На първо място по заетост очаквано е град **София** с 57,4% коефициент на заетост.

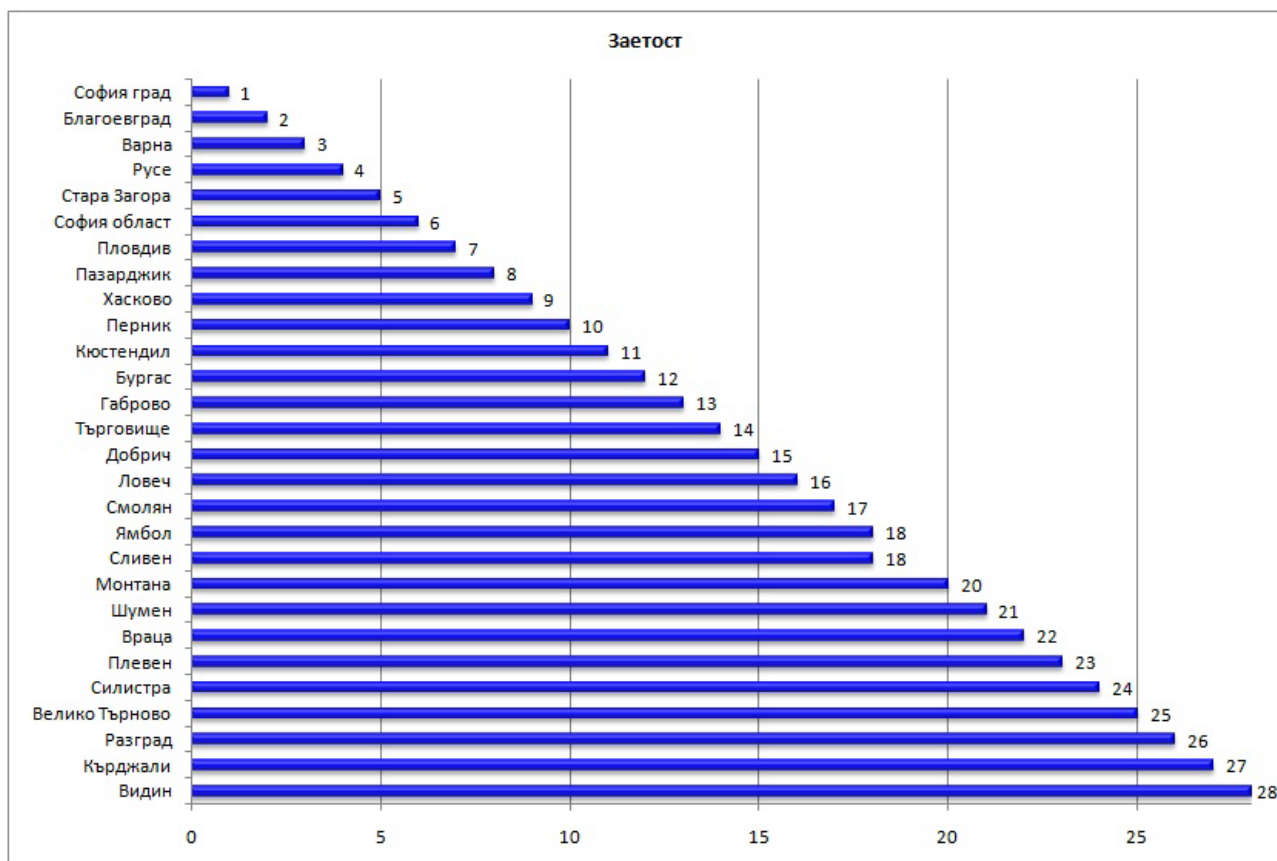
Другата област, където заетостта е над 50% е класираният на второ място **Благоевград** с коефициент 53,6%. На трето и четвърто място са **Варна** и **Русе**, където коефициентите са съответно 49,6 и 47,9%. Челната десетка се допълва от Стара Загора, Софийска област, Пловдив, Пазарджик, Хасково и Перник.

На дъното на класацията е **Видин**, където коефициентът на заетост е едва 35%.

Непосредствено преди Видин са Кърджали и Разград с 36,4 и 36,8%.

За периода 2008 – 2010 коефициентът на заетост се покачва в едва две области – това са Търговище и Русе. В още две области коефициентът пада с под 1 процентен пункт – това са София област и Стара Загора. Областта с най-голям спад в коефициента на заетост е Смолян – над 10 пункта.

Графика 9: Класиране по индикатор „Заетост“

Забележка: Първо място означава най-високо ниво на заетост.

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

8) Работна заплата

Индикаторът „работна заплата“ измерва размера на възнагражденията за труд на работниците и служителите в 28-те области.

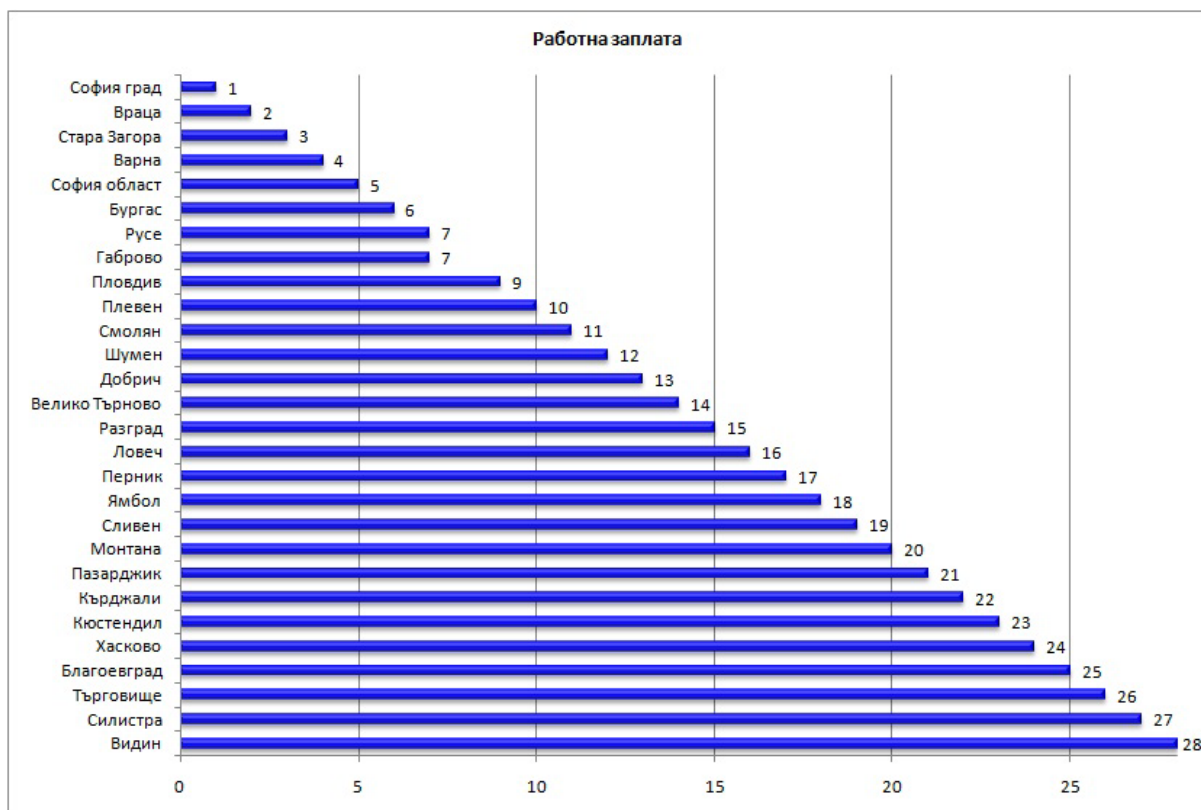
Последните достъпни данни за средната работна заплата в България са за 2009 година и показват, че тя е 6 112 лв. годишно, като разликата между най-ниските и най-високите заплати е повече от 4 500 лв.

Първенец в класацията е **София** със средно годишно заплащане в размер на 9 913 лв. Работната заплата в столицата е доста над средното ниво за страната и изпреварва значително и най-високите стойности в провинцията.

На второ и трето място в класирането по този индикатор са **Враца** и **Стара Загора**, където заплатите са съответно 7 696 лв. и 7 602 лв. Враца е и градът с най-голям ръст на работната заплата – 50%. Останалите области, в които работните заплати са над средните за страната са Варна (7 159 лв.), Софийска област (7 026 лв.), Бургас (6 830 лв.), Русе (6 112 лв.) и Габрово (6 112 лв.).

На дъното на класацията е **Видин** с 5 251 лв., което е със 100 лв. по-малко от предпоследния – Силистра. Под 5 500 лв. годишно получават и заетите в Търговище, Благоевград, Хасково, Кюстендил и Кърджали.

Графика 10: Класиране по индикатор „Работна заплата“

Забележка: Първо място означава най-висока годишна работна заплата на заетите.

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

9) Образование на зетите

Индикаторът „образование“ подрежда областите според завършената степен на образование на зетите. Така, колкото по-голям е дялът на зетите с висше образование, толкова по-напред се класира съответната област.

Средните стойности за България за 2008 година са:

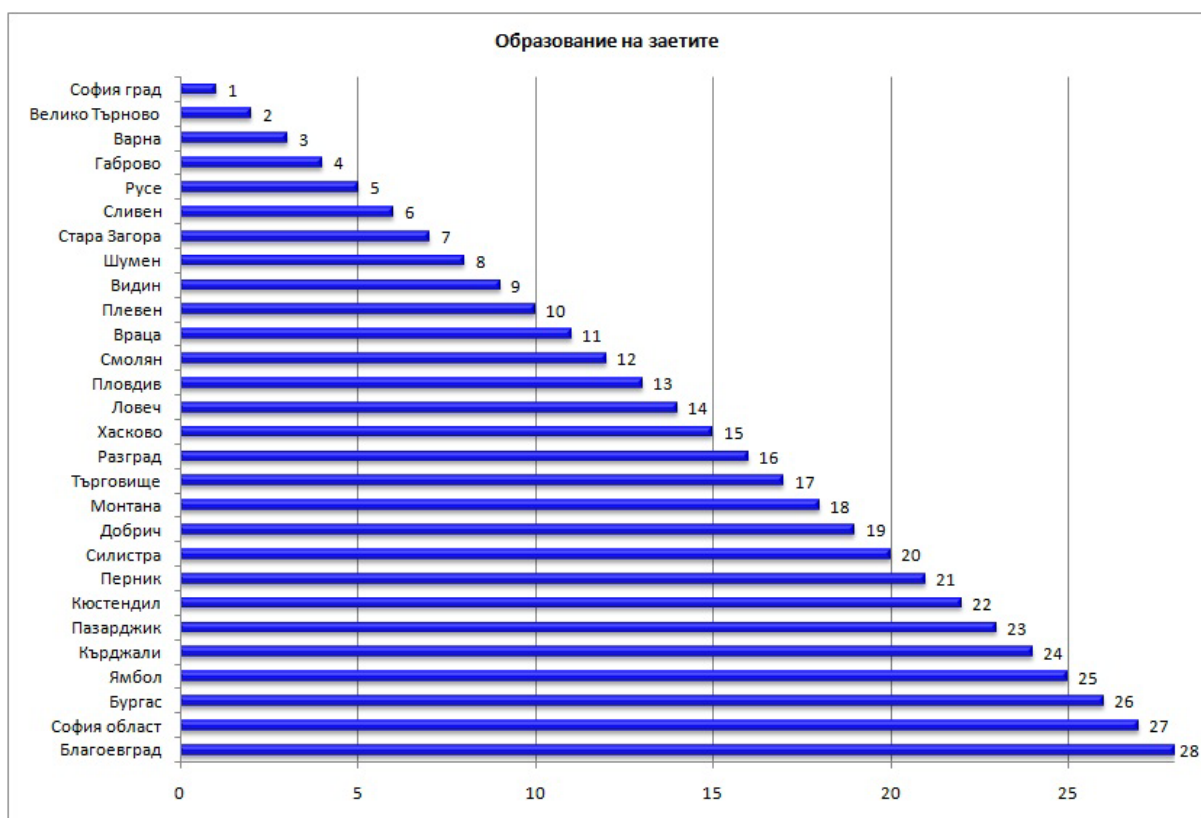
- Зети с висше образование – 25,5%;
- Зети със средно образование – 59,6%;
- Зети с основно и по-ниско образование – 14,9%.

Първенецът в класацията по този индикатор със значително предимство е **София** с 46,2% висшисти сред зетите, а едва 3,8% са с основно и по-ниско образование.

На второ място по степен на образование на зетите се нарежда Велико Търново с 28,1% на висшистите, а на трето – Варна с 26,9%.

На последно място в това класиране е **Благоевград**, където зетите с висше образование са 14,3%, а тези с основно и по-ниско – близо 23%. Малко са висшистите и в другите области на дъното на класацията – Софийска област (15,3%), Бургас (16,6%), Ямбол (16,6%) и Кърджали (17%).

Графика 11: Класиране по индикатор „Образование на зетите“

Забележка: Първо място означава, че в областта работят най-много висшисти като дял от всички зети в областта.

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

10) Чужди инвестиции

Индикаторът „чужди инвестиции“ класира градовете според размера на преките чуждестранни инвестиции (ПЧИ) в нефинансови предприятия на човек от. Средно на всеки българин се падат 1 382 евро ПЧИ през 2009 година, а абсолютният им размер е 20 440 млн. евро.

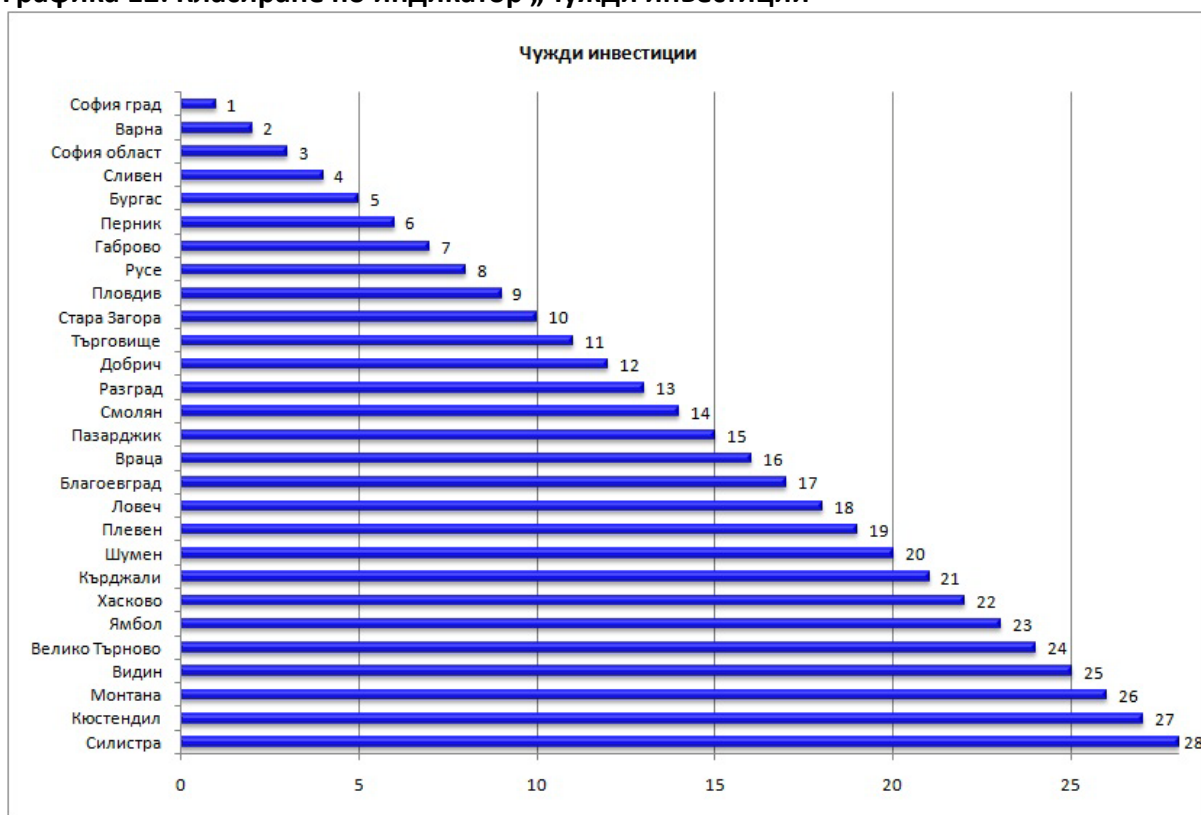
На първо място в класацията с най-много инвестиции очаквано е град **София** с 10 049 евро ПЧИ на жител. Общата сума на ПЧИ в града е 12 546 млн. евро или над 60% от средното за страната. След столицата се нареждат **Варна** и **Софийска област** с по €3 532 и €3 216 на човек. Областите с над €1 000 ПЧИ на глава се допълват от Сливен, Бургас, Перник, Габрово, Русе, Пловдив, Стара Загора и Търговище.

С най-малко инвестиции е **Силистра** с едва €76 на човек или малко под 10 млн. евро за областта. На предпоследното 27-мо място е Кюстендил с €109 на глава, а преди него – Монтана със €163.

За периода 2007 – 2009 г. областите с най-голям ръст на чуждестранните преки инвестиции в нефинансови предприятия са Сливен, Смолян, Габрово, Ямбол, Добрич, Монтана, Пазарджик, Русе – 8 области с ръст повече от 2 пъти. 5 от тези 8 области са в топ 10 на класацията.

Със спад в инвестициите са Силистра, Видин, Хасково, Стара Загора, Шумен, Велико Търново и Кърджали – 7 области със спад в инвестициите, 5 от тях са след 20 място в класацията.

Графика 12: Класиране по индикатор „Чужди инвестиции“

Забележка: Първо място означава най-много ПЧИ на човек от населението.

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

Изследване: Данъчна политика на местно ниво

Фискална децентрализация – теоретични постановки

Исторически погледнато, основните мотиви (и съответно аргументи) за прехвърлянето на правомощия и ресурси към по-ниските нива на управление са били обвързани предимно с културни, етнически, езикови и дори религиозни въпроси. Децентрализацията е била разглеждана като начин за запазване на местната култура и идентичност (Hechter 1975; Esman 1977; Gourevitch 1979; Horowitz 1985; Hechter 1992; De Winter & Türsan 1998; Keating 2001; Moreno 2001).

В днешно време децентрализацията се разглежда от съвсем друг ъгъл, като фокусът пада върху икономическите ползи, които тя носи (Gourevitch 1979; Bookman 1992; Harvie 1994; Giordano 2000; Newhouse 1997; Rodríguez-Pose & Gill 2005). На базата на теоретичните позиции в изследванията на Tiebout (1956), Musgrave (1959), Oates (1972), Brennan & Buchanan (1980), все по-често се застъпва тезата, че фискалната децентрализация води до по-висока ефективност на публичните институции и политики (government efficiency).

Децентрализацията оказва влияние върху ефективността на управлението по два основни начина. На първо място, прехвърлянето на правомощия и ресурси към местните власти позволява публичните разходи да бъдат съобразени в много по-голяма степен с местните социално-икономически фактори, както и с предпочитанията на хората, повишавайки по този начин т. нар. разпределителна ефективност на публичните власти (Mártez -Vázquez & McNab 2003). На второ място, децентрализацията създава условия за конкуренция между местните власти и по този начин ги насърчава да бъдат иновативни и да предоставят публичните услуги по-ефективно (Prud'homme, 1995; Donahue, 1997; Mártez -Vázquez & McNab 2003).

Основният аргумент в полза на фискалната децентрализация изхожда от позицията, че децентрализацията позволява по-ефективно разпределение на публичните ресурси, позволявайки на местните власти да вземат под внимание истинските предпочитания на местното население и да приспособят съответните политики към тях (Tiebout 1956; Oates 1972). В оригиналния модел на Tiebout децентрализацията повишава разпределителната ефективност, като позволява на рационалния потребител-гласоподавател да разкрие истинските си предпочитания като избере да живее в тази общност, която предлага този пакет от публични услуги, който най-добре отговаря на неговите нужди (Tiebout 1956). Приемайки, че гражданите могат свободно да влизат и съответно напускат конкуриращите се местни власти (юрисдикции), децентрализацията бива разглеждана като работещ еквивалент на конкуренцията на пазара (Marks & Hooghe 2004). Въпреки това, значителната цена на преместването, заедно с други фактори, които оказват влияние върху решенията на индивидите, водят много автори до съмнения, че принципът „voting with your feet” (гласуване с краката, тоест преместване) ще заработи и на практика (Forbes and Zampelli 1989; Zah 1989; Rhode & Strumpf 2003). Това обаче не отменя аргумента, че конкуренцията е важен фактор – дори и да няма ефективно „гласуване с краката”, самата опасност от преместване е достатъчно силен стимул за адекватни политики на местните власти.

Дори и да нямаме подобна пълна мобилност обаче, фискалната децентрализация би довела до сериозни ползи от гледна точка на разпределителна ефективност. Ако приемем, че по-ниските нива на управление са по-способни да идентифицират предпочитанията на местното население, то децентрализацията пак би позволила публичните услуги да отговорят в по-голяма степен на нуждите на гражданите (Musgrave 1959). Този аргумент се

гради върху идеята, че предпочитанията са разнородни и съществуват т. нар. загуби от мащаба (*diseconomies of scale*) в разпространяването на информация за местните предпочитания. Тези загуби се изразяват в наличието на асиметрия на информацията между централните и местните власти. Преобладава схващането, че децентрализацията повишава участието на гражданите в политическите процеси, води до повече прозрачност и отчетност, а в същото време понижава цената на колективните действия (Putnam 1993; Azfar et al. 1999; Inman & Rubinfeld 2000). Това ни води до извода, че децентрализацията позволява на отделните политики да бъдат в синхрон с местните предпочитания. Високата ценова нееластичност (липса на гъвкавост) на търсенето на публични услуги предполага, че при равни други условия, потенциалните ползи от подобно приспособяване на политиките биха били сравнително големи (Oates 1996).

В допълнение към по-доброто разпределение на ресурсите, фискалната децентрализация е твърде вероятно да донесе и ползи от гледна точка на ефективността на провежданите политики (Loehr & Manasan 1999; Martínez -Vázquez & McNab 2003; Thießen 2003). Тезата, че трансферът на правомощия и ресурси към по-ниските нива на управление ще увеличи ефективността на публичните услуги е широко разпространена. Защитниците на тази теза твърдят, че децентрализацията служи като сериозен стимул за местните власти да предоставят по-ефективни публични услуги, създавайки конкуренция между отделните юрисдикции, както като място за живеене, така и като място за правене на бизнес (Brennan & Buchanan 1980; Breton 1996; Thießen 2003) Конкурирайки се помежду си, местните власти ще се стремят да възприемат иновативни подходи в предоставянето на публични блага, което неимоверно би повишило ефективността им (Tanzi 1995; Breton 1996; Donahue 1997; Thießen 2003).

Децентрализацията може да доведе до по-висока производствена ефективност и там, където по-принцип съществуват загуби от мащаба. Разходите за предоставянето на публични блага могат да нараснат непропорционално на мащабите, главно поради поскъпването на информацията и поради всички несъвършенства, свързани с наличието на голяма централизирана бюрокрация (Klugman 1994). Използвайки наличните ресурси, познания и въобще капацитет, местните власти могат да съкратят целия процес, от придобиването на нужната информация до предоставянето на публичното благо, и в същото време да се съобразят максимално с местните особености. Това би намалило разхода за единица публично благо, което би позволило на местните власти да подобрят качеството на публичните блага, при това използвайки същите ресурси.

Всъщност, точно от тук извира и връзката между фискалната децентрализация и икономическия растеж. С времето, по-високата ефективност на предоставянето на публичните блага би следвало да има положителен ефект върху икономическото развитие (Martínez-Vázquez & McNab 2008). същото време, ед но от водещите схващания в литературата, отнасяща се до икономическия растеж, е че именно в разпределението и типа на публичните разходи се крие връзката между публични разходи и икономически растеж (Barro 1990; Devrajan, Swaroop, & Zou 1996; Kneller, Bleaney, & Gemmell 1999). Приемайки, че местните власти биха били способни да постигнат по-добра разпределителна ефективност на ресурсите, то това би довело и до по-висок икономически растеж.

Oates (2003) свежда връзката до това, че статичният ефект на фискалната децентрализация върху ефективността, би бил последван от динамичен такъв върху икономическия растеж. Това означава, че примерно разходването на 1 милион лева за образование и инфраструктура, би било много по-ефективно на местно ниво, отколкото на централно, и съответно би довело до по-високо икономическо развитие в дълъг период. Не е за пренебрегване и фактът, че конкуренцията между отделните местни власти (юрисдикции) би способствала за по-ниските цени и съответно по-ефективното предоставяне на публичните

блага, което също би повлияло на икономическото развитие. Централните правителства на практика нямат конкуренция (поне не в тази степен) и там тези механизми не могат да изиграят своята решаваща роля.

Финансовата децентрализацията в България – фокус върху данъците

В **Стратегията за децентрализация (2006)** на България е записано, че *„децентрализацията е процес на прехвърляне на правомощия и ресурси за тяхното упражняване от по-високо към по-ниски равнища на публичното управление.“*

Могат да се обособят три основни форми на децентрализация – административна, политическа и финансова. Именно финансовата децентрализация е актуална тема за България през последните години. Тази форма на децентрализация се характеризира с предоставяне на ресурси, прехвърляне на източници на ресурси, на права за определяне на техния размер, начин на използване и на отговорности за финансиране на обществени услуги. В този смисъл, степента на финансова децентрализация се определя от:

- наличните видове ресурси, постъпващи в бюджета на по-ниското равнище на териториално управление, и неговите правомощия за определянето им, т.е. от видовете приходи и приходните правомощия;
- възможността на по-ниското равнище на териториално управление да използва наличните ресурси, т.е. разходните му права и отговорности.

Правомощията по приходите на местните органи се свързват с наличието на собствени приходи, с възможността за определяне на вида и размера им; придобиването на финансови ресурси от управление и разпореждане със собственост; възможността за организиране, събиране и използване на финансови средства от потребителите/местната общност; планирането и администрирането на собствени приходи; видовете субсидии и други трансфери от по-високи равнища на управление; начините на определянето и разпределението им, степента на свобода за използването им, възможностите за кредитиране.

Разходните права и отговорности на местните органи за управление се свързват с възможността за планиране на разходите; правото на задържане на текущите икономии на средства и преходния остатък; преразпределяне на средства между функции, дейности, видове разходи; наличие на инвестиционни ресурси; делегиране на средства на външни изпълнители; финансов контрол на използването на средствата.

В настоящето изследване се фокусираме върху правомощията по отношение на приходите и по-специално върху възможностите за провеждането на **данъчна политика на местно ниво**. На базата на дискутираните по-горе теоретични постановки, считаме че именно във възможностите за провеждане на данъчна политика и генериране на собствени приходи, тоест в степента на финансова самостоятелност, се крие ключът за развитието на процеса на децентрализация в страната. Процес, който би водел до по-ефективно управление, по-качествени услуги и в крайна сметка до по-бърз икономически растеж.

В Стратегията за децентрализация се формулират и т.нар. стратегически цели, като на първо място сред тях е поставена **“ускорено прехвърляне на правомощия и ресурси от държавните органи към общините за укрепване на местното самоуправление”**. Като основен приоритет в тази посока е записано *„Увеличаване на собствената приходна база на общините чрез предоставяне на нови приходоизточници, увеличаване на местните правомощия и прехвърляне на държавна собственост – изпреварващо нарастване на собствените приходи в общинските бюджети и предоставяне на данъчни правомощия на*

местните власти”. На документи, а както видяхме и на теория, финансовата децентрализация, в т.ч. и възможностите за провеждането на данъчна политика на местно ниво, са подкрепени като идеи и са заложили като цел пред страната ни. Практиката обаче показва, че тези процеси се случват бавно.

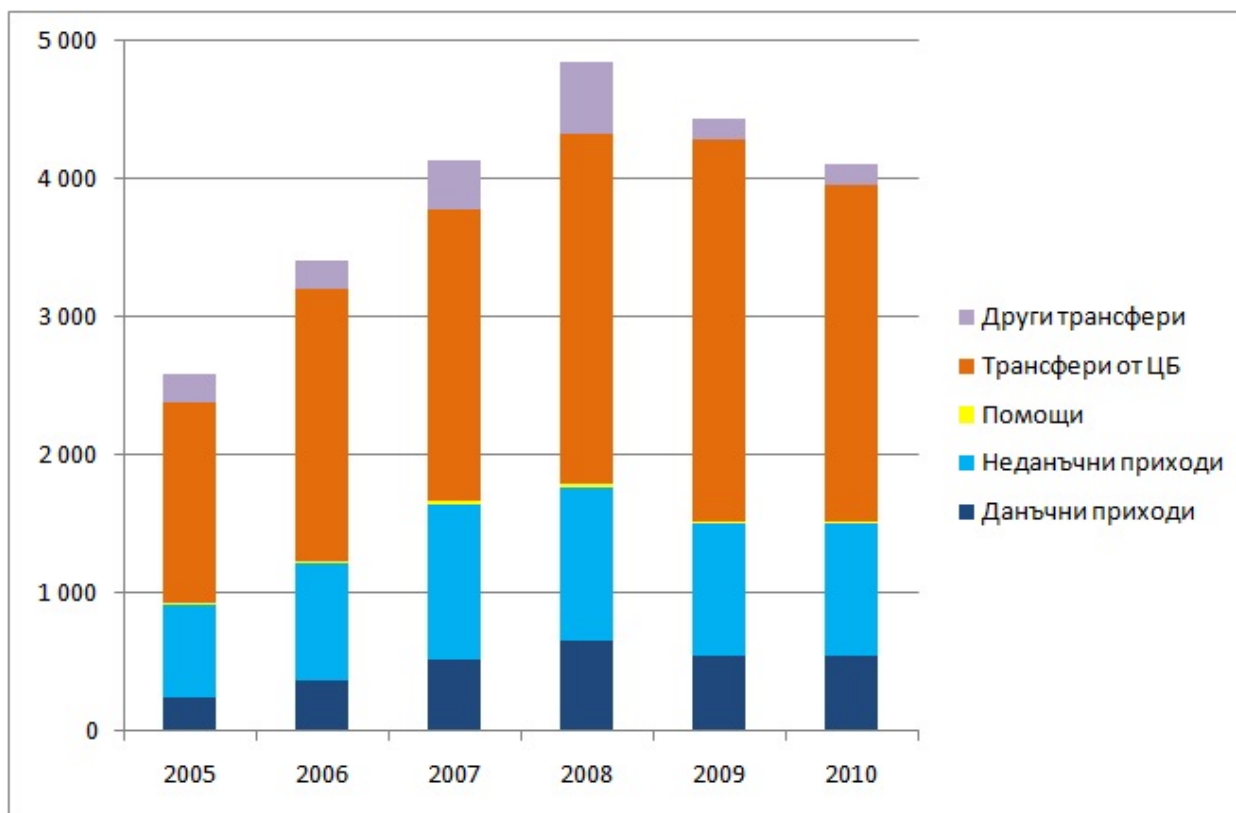
В България огромната част от данъчните приходи постъпват в републиканския бюджет (тоест на централно ниво), докато в бюджетите на общините постъпват едва около 3-4% от всички данъчни приходи (консолидираната програма, но без осигуровките) в страната. Този процент е изключително нисък спрямо другите европейски страни (Victoria Curzon Price & Jacques Garello, 2003). В Германия, Швеция, Дания, Полша и Унгария приходите от местни данъци (и съответно постъпленията в бюджетите на общините) формират около 30% от всички данъчни приходи (също без осигуровките). В Испания и Чехия този процент е около 20, а страната с най-висок дял на приходите от местни данъци, съотнесени към всички данъчни приходи, е Швейцария с над 60%. Тези данни показват най-точно ролята на местната власт в България и възможността да се провежда каквато и да е било данъчна политика на местно равнище. Местните власти в страната разчитат за собствените си приходи в по-голяма степен на неданъчните приходи (като такси), отколкото на данъчните такива.

Едва през 2007 г. бяха приети изменения и допълнения на **Конституцията на Република България**, като с чл. 141 се дават правомощия на общинските съвети да определят размера на местните данъци при условия, по ред и в границите, установени със закон. На практика, с тази промяна общините за пръв път получиха реални данъчни правомощия. В края на 2007 г. бяха направени и съответните промени в Закона за местните данъци и такси, където бяха залегнали именно тези правомощия на общините. Това обаче също се оказало крайно недостатъчно.

Данъчна политика на местно ниво след промените в Конституцията от 2007 г.

Промените в Конституцията дадоха ограничени правомощия на общините – да определят местните данъци, но в конкретни граници, които в началото бяха изключително тесни и някакви големи различия не бяха възможни. Постепенно тези граници се разшириха, но ефектът върху приходите не бе голям. Разбира се, ефектът на кризата също даде своето отражение в местните приходи, което може и да скрива някои от потенциалните положителни развития от промяната на правомощията. Така или иначе, обобщената картина през последните години не се промени много – общините разчитат основно на държавните трансфери, след това на неданъчните си приходи (такси и собственост) и най-накрая на данъчните постъпления.

Графика 13: Бюджети на общините – приходи и трансфери (млн. лв.)

Източник: МФ, ИПИ

В общи линии, собствените приходи (данъчни и неданъчни) на общините продължават да бъдат по-малко в сравнение с трансфера от централния бюджет, което означава, че финансовата им самостоятелност все още е едно пожелание. Тази тенденция се запазва въпреки прехвърлянето на патентните данъци към общините (2008) и ще остане такава и след въвеждането на новия туристически данък (2011) – това са малки стъпки, които имат незначителен характер по отношение на общинските приходи. На всичко отгоре, в резултат на кризата общините започнаха да трупат и дефицити, като за 2009 и 2010 г. те са в рамките на 5-7% от всички приходи (данъчни, неданъчни и трансфери) – общо над 500 млн. лв. дефицит за двете години за всички общини.

Нагледен пример за ситуацията с приходите е община Враца. При приходи от 47 млн. лв. за 2010 г., с държавен характер са 34 млн. лв., а с общински характер са едва 13 млн. лв. Огромната част от приходите с държавен характер е общата субсидия за държавни дейности – 31 млн. лв. Основните приходи с общински характер идват от общинските такси (5 млн. лв.) и имуществените данъци (3 млн. лв.). Примерът с Враца показва реалната картина в повечето общини. София определено е по-различен случай, който ще разгледаме внимателно по-долу.

Нека сега разгледаме какви са развитията при няколко конкретни данъка и такси през последните години. Разполагаме с данни за няколко данъци и такси - данък върху недвижимите имоти на предприятията, данък върху превозните средства (леки автомобили с мощност над 74 kW до 110 kW), патентен данък (за търговия на дребно до 100 кв. м. нетна търговска площ на обекта), туристически данък, такса за битови отпадъци за нежилищни имоти на предприятията, такса за ползване на пазари за търговия с промишлени стоки на ден.

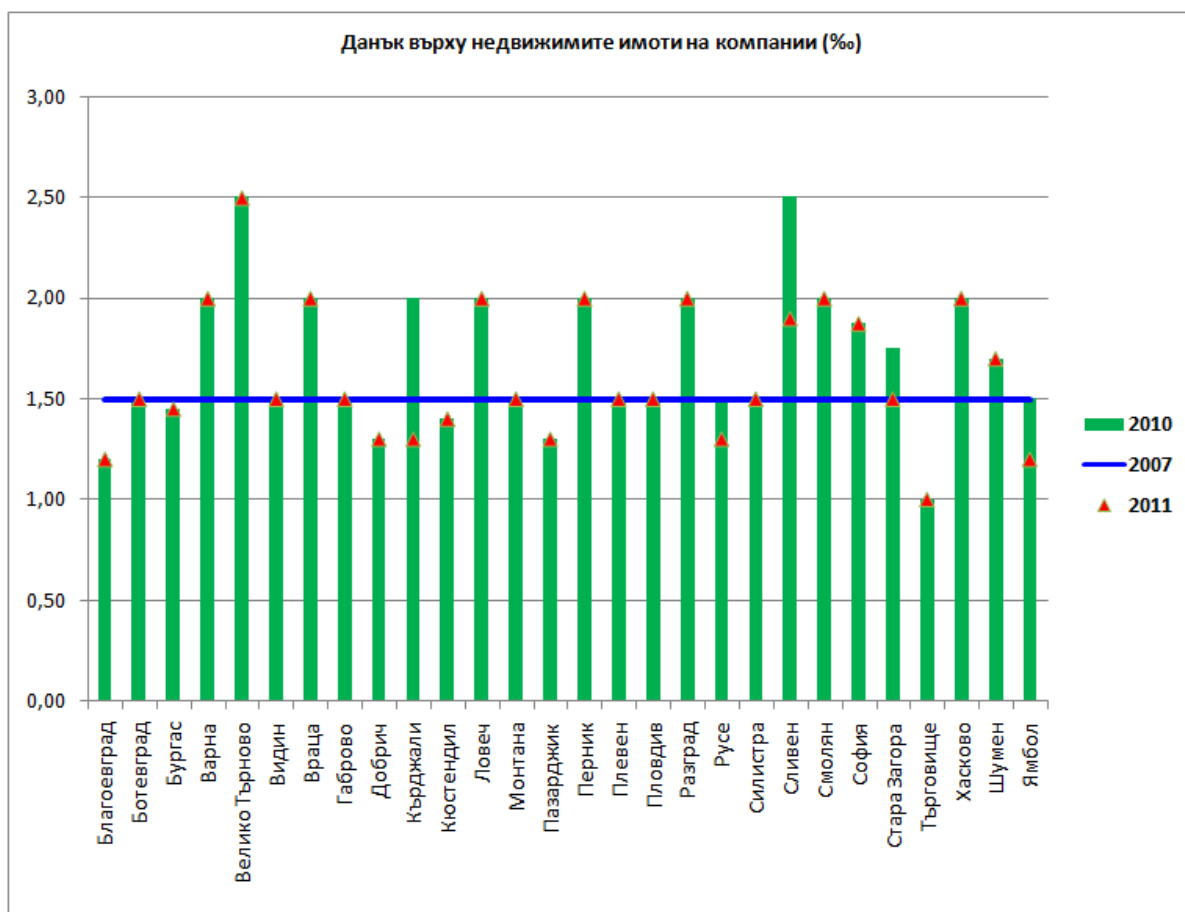
- **Данък върху недвижимите имоти на предприятията**

Данъкът върху недвижимите имоти на предприятията предизвиква най-сериозен интерес като облагане на местно ниво. Политиката на общините от 2007 г. насам в това отношение е сравнително активна и говори за наличието на данъчна конкуренция на местно ниво. На графиката по-долу може да се проследи изменението на данъчната ставка в най-големите 28 града в страната – представени са базовата 2007 г. и ставките за 2010 и 2011 г. За базова е определена 2007 г., тъй като това е последната година, в която данъкът бе еднакъв за всички общини – записан в Закона за местните данъци и такси.

Прави впечатление, че при зададени граници по закон от 0,1 до 4,5 промила, данъчната ставка варира от 1 до 2,5 промила. Факт е, че различия има, но все пак никъде не се е стигнало до крайности.

При ставката на данъка върху недвижимите имоти на фирмите няма съществени промени през 2011 – нито едно увеличение и само няколко намаления. През 2011 г. по-ниска спрямо миналата година е ставката в Сливен – от 2,5 на 1,9 промила, в Кърджали – от 2 на 1,3 промила, в Стара Загора – от 1,75 на 1,5 промила, в Русе – от 1,5 на 1,3 промила и в Ямбол – от 1,5 на 1,2. Задържането или намалението на ставките е продиктувано и от промените в данъчната оценка на имотите. Интересно е, че спрямо базовата 2007 година (с унифицирана ставка) 11 общини са повишили ставките си, докато в 9 има намаление. Най-ниската ставка остава в Търговище – 1 промил. Най-високата е във Велико Търново и Сливен – 2,5 промила. Разликата между Търговище и Велико Търново е 2,5 пъти, тоест конкуренцията и различните политики вече са налице.

Графика 14: Данък върху недвижимите имоти на компании (%)

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

Специален фокус: данъчна основа

Досега местният налог върху недвижимите имоти се определяше на база данъчна оценка за гражданите (жилищни имоти) и отчетна стойност за фирмите (нежилищни имоти). Разликата е, че в единия случай оценката се прави от данъчните – „в зависимост от вида на имота, местонахождението, площта, конструкцията и овехтяването“ и се съобщава на данъчно задължените лица, докато в другия случай се взема отчетната стойност (или историческата цена) на имота. Разликата между двете основи за облагане може да бъде много голяма, особено за стари сгради, чиято отчетна стойност е в пъти по-ниска от евентуалната оценка на данъчните.

Развитието на споменатите разпоредби се случва още в края на 2009 г. с промените в Закона за местните данъци и такси. Новият текст гласи, че за недвижимите имоти на фирмите вече се взема под внимание по-високата между отчетната им стойност и оценката на данъчните. Въпросната промяна обаче, влезе в сила от 2011 г. и затова дебатът се разгорещи едва наскоро. Дали е минало незабелязано? Едва ли, но е факт, че на заседанията на парламентарната Комисия по бюджет и финанси този въпрос почти не е дискутиран – това се вижда от стенограмите при приемането на законопроекта.

Всичко това показва, че промените са инициирани на централно ниво – променен е закон и фирмите ще плащат повече. Колко повече не е съвсем ясно. Появиха се данни, че само за София разликата в оценките е от порядъка на 4 млрд. лв. Дали тази сума е реална е трудно да се каже. Факт е, че за някои имоти разликата в оценката ще е в пъти нагоре – бяха дадени примери със здравни заведения, за които разликата е почти 10 пъти. В рамките на следващите месеци, когато фирмите ще започнат да плащат данъка, тези въпроси ще се изяснят и ефектът от новите текстове ще може да бъде оценен.

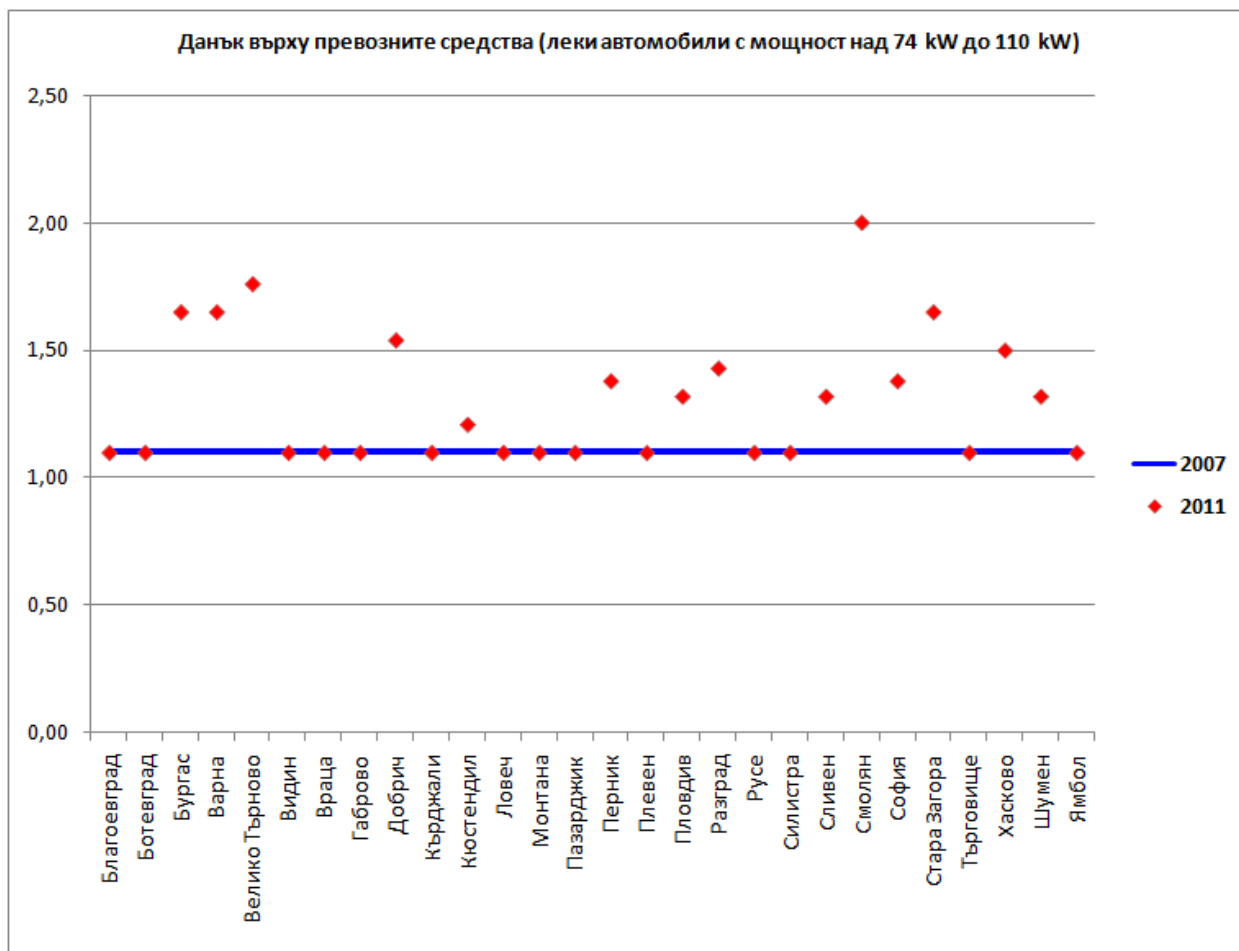
Оправдания за новите разпоредби могат да се чуят всякакви – от чисто принципни позиции до конкретни казуси с голямо разминаване между двете оценки. Дали да се взема историческата цена или имотът да се оценява от данъчните е наистина принципен спор, но когато се взема решение просто да е по-високото, то принципите явно са оставени настрана. Това решение на проблема е изцяло в полза на облагания – не се дефинира коя е вярната (правилна) оценка, а просто се взема по-високата. Резултатът е, че местните бюджети ще се понапълнят за сметка на фирмите. Разбира се, има вариант част от дължимите данъци просто да не бъдат събрани и/или разходите по събирането да нараснат.

Нашите данни сочат, че данъчните ставки остават непроменени, като пет от големите общини са понижили ставките за 2011 г. Това означава, че новите разпоредби са взети под внимание (има опит за компенсиране на по-високата данъчна основа с липса на увеличение на ставката), като повечето общини действат предпазливо – не вдигат ставките, но засега не ги и намаляват. Първата година на подобни нови разпоредби крие своите рискове – не се знае точно какъв е ефектът (има само прогнози), а в същото време винаги съществува вероятността от обществено недоволство (каквото вече има) и отмяна на разпоредбите. Към това се прибавя и острата нужда от средства в общините, които могат да използват момента да попълнят бюджетите си, изглеждайки по-малко виновни. Все пак, ако ефектът наистина е осезаем и разпоредбите останат в сила, то може да се очаква през 2012 г. намаляване на промилите в повече общини.

- **Данък върху превозните средства (леки автомобили с мощност над 74 kW до 110 kW)**

Данъците върху превозните средства са друг ключов приходоизточник за общините. В случая се фокусираме върху леки автомобили с мощност над 74 kW до 110 kW. Тук границите в закона остават строги – от 1,10 до 3,30 лева за 1 kW. Въсщност, долната граница съвпада с базовото ниво от 2007 г., тоест не е дадена възможност за намаление на данъка. По-долу са представени ставките за 2007 и 2011 г. за 28-те най-големи града в страната.

Графика 15: Данък върху превозните средства (лева на kW)

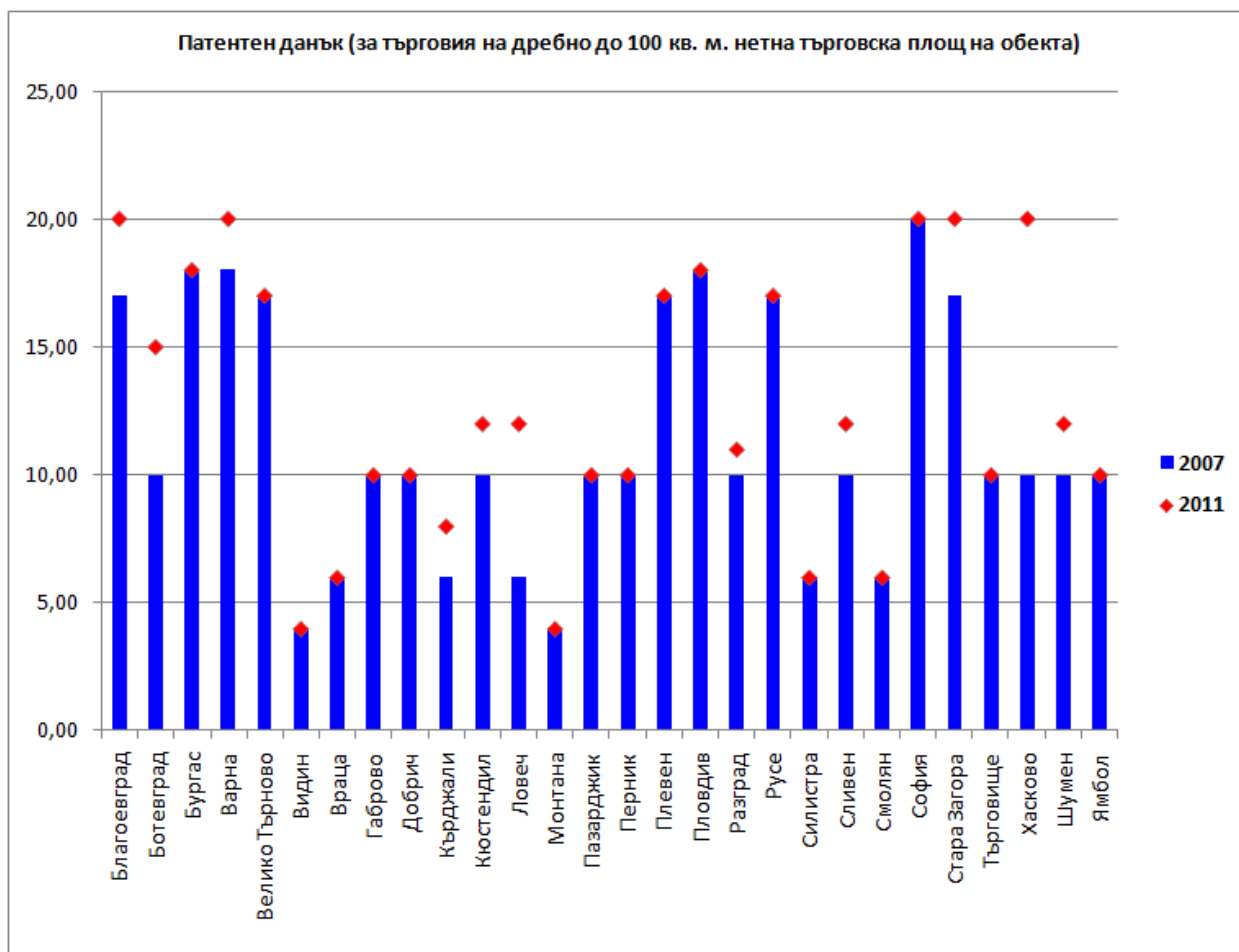
Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

В 14 от областните градове ставката не е променяна, въпреки възможността да бъде увеличена. В останалите общини ставката е увеличена, но оставайки далеч от пределната максимална граница. Най-висока ставката е в Смолян – 2 лева на kW. За настоящата година този данък не е променян в нито една от големите общини (спрямо 2010 г.).

- **Патентен данък (за търговия на дребно до 100 кв. м. нетна търговска площ на обекта)**

Патентният данък е от скоро (2008) в правомощията на общините и неговото развитие също представлява интерес. В случая сме взели патентния данък за търговия на дребно до 100 кв. м. нетна търговска площ на обекта. Данните за базовата 2007 и настоящата 2011 г. са представени по-долу.

Графика 16: Патентен данък за търговия на дребно (лв./кв. м.)

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

По закон границите за конкретния данък са от 2 до 20 лева на 1 кв. м. В случая, през базовата 2007 г. данъкът е бил фиксиран, макар и различен за отделните градове – тоест това не е било решение на общините. От тогава насам, 11 от големите общини увеличават данъка, докато в останалите 17 нивата се запазват.

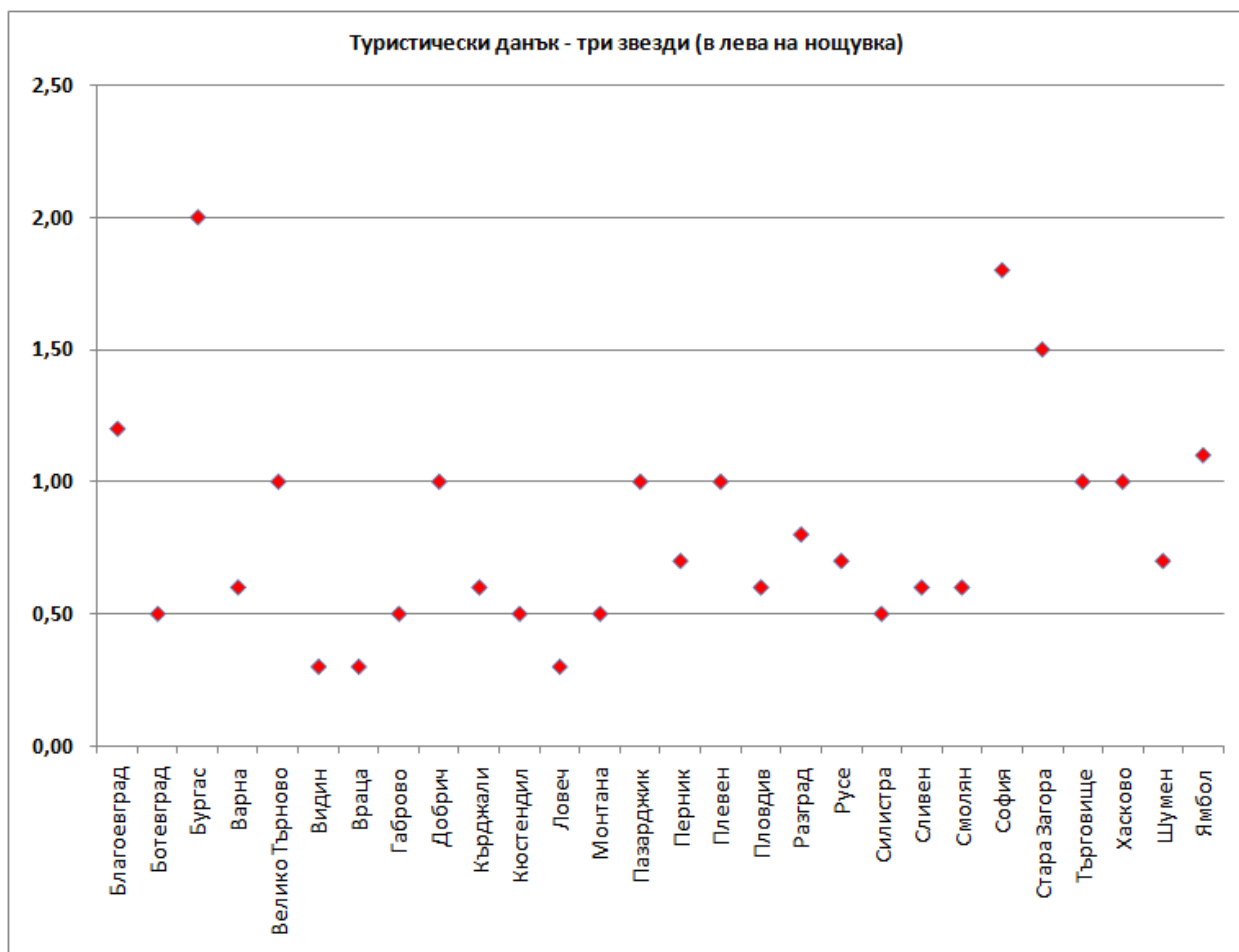
Ставката не е намалена в нито една от големите общини.

Най-нисък данъкът остава във Видин и Монтана (4 лв. на 1 кв. м.), докато най-висок е в Благоевград, Варна, София, Стара Загора и Хасково – максимумът от 20 лв. на 1 кв. м. В Хасково например, увеличението е двойно спрямо базовата 2007 г. – това увеличение се случва още през 2008 г. Всъщност, за настоящата година и този данък не е променен в нито една от големите общини (спрямо 2010 г.).

- **Туристически данък**

През 2011 г. общините вече определят и туристически данък – на мястото на досега съществуващата туристическа такса. Границите на туристическия данък са от 0,20 лв. до 3,00 лв. за нощувка, като всички общини определят данъка в зависимост от категорията на средствата за подслон и местата за настаняване - в случая сме взели данъка единствено за хотел с категория 3 звезди. Данните са в лева за нощувка.

Графика 17: Туристически данък 2011 (лв. на нощувка в хотел 3 звезди)

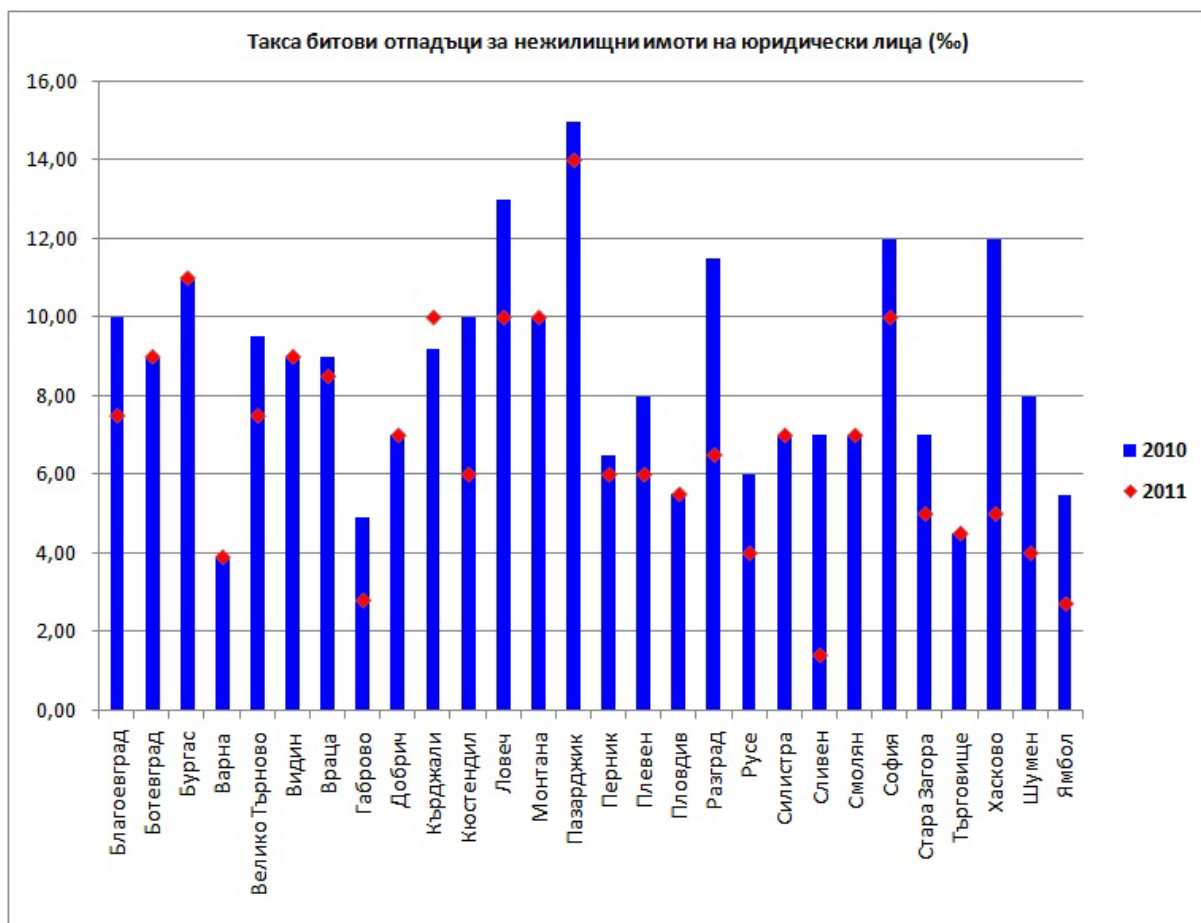
Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

Туристическият данък в големите общини, за хотел категория три звезди варира от 0,30 лв. до 2.00 лева за нощувка. Базисното ниво за категория три звезди е 1 лв. за нощувка – записано е в Преходните и заключителни разпоредби на закона за местните данъци и такси и се отнася само за месец януари 2011 г. В последствие пет общини гласуваха сравнително високи нива на данъка, а цели 17 решиха да смъкнат данъка и да не утежняват бизнеса. Например, за хотел три звезди в Бургас туристическият данък е 2 лв. на нощувка, докато във Варна бе понижен до 60 ст. Най-нисък е данъкът във Видин, Враца и Ловеч – 0,30 лв. за нощувка. Дебатите около туристическия данък в различните общини са пример за данъчна конкуренция на местно ниво – конкуренция, която води предимно до добри политики, а не обратното.

- **Такса за битови отпадъци за нежилищни имоти на предприятията**

Таксата за битови отпадъци е основен приходоизточник за общините – формира немалка част от неданъчните приходи на общините. В случая разглеждаме таксата за битови отпадъци за нежилищни имоти на предприятията. Разглеждаме таксата за 2010 и 2011 г.

Графика 18: Такса битови отпадъци (%)

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

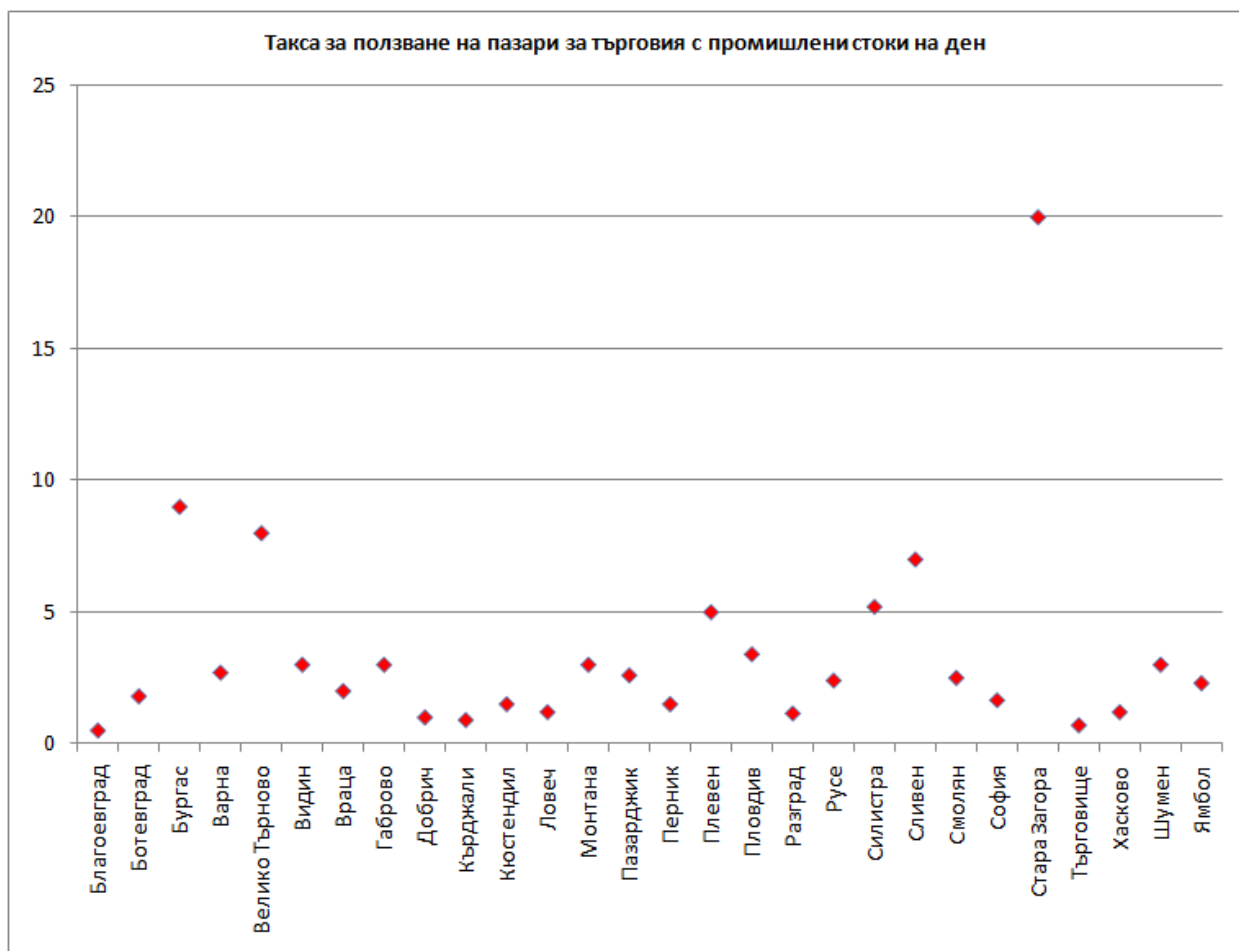
Т. нар. такса смет е най-висока в Пазарджик – 14 промила от данъчната оценка, а най-ниска в Сливен – 1,4 промила, следван от Габрово – 2,8 промила и Варна – 3,9 промила. При такса смет има чувствителни промени през 2011 – 17 от големите общини намаляват ставките си. Рекордът е в Сливен – от 7 на 1,4 промила. В Хасково също е сериозно намалението – от 12 на 5 промила. Увеличение на такса смет през 2011 г. има единствено в Кърджали – от 9,2 до 10 промила.

Такса смет, също като данъка върху недвижимите имоти, се определя пропорционално на оценката на имота – тогава когато не може да се установи количеството на битовите отпадъци. Тук вече общините сами определят основата – отчетна стойност или оценка на данъчните. В някои общини беше възприет модела на данъка върху недвижимите имоти. Например, в Разград ще се взема по-високото между данъчната оценка или отчетната стойност и за такса смет. Както се вижда от данните, промените при основата са имали сериозен ефект върху промилите в много общини – намаление в цели 17 и увеличение едва в една от големите общини. В Разград промилите се смъкват от 11,5 на 6,5 именно заради променената основа.

- **Такса за ползване на пазари за търговия с промишлени стоки на ден**

На последно място сме разгледали и таксата за ползване на пазари за търговия с промишлени стоки в големите общини, която се изчислява на ден. Тук данните са само за 2011 година.

Графика 19: Такса за ползване на пазари за търговия с промишлени стоки (лв. на кв. м. на ден)

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

Таксата варира от няколко стотинки до 20 лв. /ден в различните общини. Най-ниска е таксата във Благоевград – 0,50 лв. и Търговище – 0,70 лв. на ден, а най-висока, и то с голяма разлика спрямо останалите големи градове, е в Стара Загора – 20 лв. /ден. Таксата в повечето градове е до 5 лв. /ден.

Обобщение

Данните показват, че общините вече провеждат по-активна данъчна политика. Не всички се справят добре – някои товарят бизнеса повече, докато други смъкват данъци и такси. Политиката им обаче често се води и от промени на национално ниво. Конкретният пример с оценката на имотите показва как без да се променят ставки, данъците могат да скочат чувствително. На практика, общините може би ще увеличат данъчните си приходи благодарение на промени извън техните правомощия.

Основната пречка пред по-бързото отдаване на данъчни правомощия към общините е липсата на доверие, че може да се провежда адекватна данъчна политика. Имаше притеснение, че ако няма строги граници, то някои общини ще наложат непосилно високи ставки, а други ще гласуват твърде ниски. Аргументите бяха най-различни, но всички

следваха тази логика – „не се знае каква глупост ще направят, дайте да я караме лека по лека”.

Тази логика обаче се оказа грешна – общините все пак получиха по-голяма свобода, но никъде не се стигна до екстремно ниски или високи данъци. Например, данъкът върху недвижимите имоти през 2007 г. беше 1,5 на хиляда върху данъчната оценка на имота. През 2011 г. границите вече са от 0,1 до 4,5 на хиляда, но това не промени драматично картината – в областните градове ставката варира от 1 на хиляда (Търговище) до 2,5 на хиляда (Велико Търново). Всъщност, в 18 от 28-те областни градове ставката е или равна или по-ниска от единната ставка през 2007 г. Въпреки всички проблеми пред местните бюджети, в никоя голяма община не е гласувано шоково увеличение на имуществените данъци. Никъде няма и шоково намаление, тоест ставката да падне под 1 на хиляда. Тук, разбира се, може да дискутираме и оценката на недвижимите имоти – по отчетната им стойност или данъчната оценка – тъй като това покачва ефективно данъка, но това е решение взето на централно ниво.

Подобен е и примерът с данъка върху превозните средства – през 2007 г. ставката е 1,1 лева на kW за всички общини. През 2011 г. границите са от 1,1 до 3,3 лева на kW – тук възможност за намаляване очевидно няма, но няма и случаи на драстично увеличение. В 14 от областните градове ставката не е променяна, въпреки възможността да бъде увеличена.

Прегледът показва, че на местно ниво все пак се води някакъв разумен дебат, който не трябва да се неглижира и пренебрегва. Същото показват и дебатите за туристическия данък, като много от аргументите бяха приложими и на национално ниво. В крайна сметка, едни общини гласуваха сравнително високи ставки, а други решиха да смъкнат данъка и да не утежняват бизнеса. Например, за хотел три звезди в Бургас туристическият данък е 2 лв. на нощувка, докато във Варна бе понижен до 60 ст. Ето това е пример за данъчна конкуренция на местно ниво.

Само по себе си всичко това не решава очевидните проблеми пред общините – трудностите пред местните бюджети, бавенето на плащания и трупането на задължения, които в някои случаи дори доведоха до запориране на сметки на общини (Хасково, април 2011). Това обаче не трябва да компрометира идеята за повече данъчна свобода на местно ниво. Напротив, на местно ниво дебатът също е разумен, а е и по-близо до хората.

Друг важен аспект от по-голямата степен на децентрализацията е развитието на нормативната база при изпадане в неплатежоспособност (например при бавене на разплащания и запориране на сметки), което вече ще отвори пътя към пълната финансова самостоятелност и отговорност на общините.

Случаят София

София има по-голяма финансова самостоятелност от останалите общини – около 60% от приходите на общината идват от т.нар. собствени приходи. Това са приходи основно от имуществените данъци, такса смет (за битови отпадъци) и други по-малки такси, приходи от собственост, приходи от приватизация и концесии. Като имаме предвид, че приходите от такси са по логика целеви – не могат да се харчат за друго, освен за това, за което са събрани, то степента на финансова самостоятелност спада значително. Така, само около една четвърт от приходите на общината са напълно на нейно разположение и под неин контрол. От долната графика се вижда, че и столицата далеч не е финансово независима.

Графика 20: Бюджет на София 2010 – приходи (млн. лв.)

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

Тези данни представят в един по-опростен вариант бюджетните приходи на София за 2010 г. – фокусът е само върху трансфера от държавния бюджет, данъчни и неданъчни приходи, като заемите не са включени. Въпреки различната тежест спрямо картината в страната, то степенуването на приходоизточниците е в същия порядък – държавните трансфери са водещи, следват неданъчните приходи и чак тогава идват данъчните приходи.

Бюджетът на София разкрива и ролята на различните местни данъци и такси. Тези 197 млн. лв. данъчни приходи идват почти изцяло от имуществените данъци – 36% (70 млн. лв.) от данък върху недвижимите имоти, 31% (61 млн. лв.) от данък върху превозните средства и 32% (63 млн. лв.) от данък при придобиване на имущество. Неданъчните приходи пък идват почти основно от такса за битови отпадъци – 181 млн. лв. или 67% от неданъчните приходи. Това показва, че фокусът ни върху имуществените данъци и такса смет е логично избран.

Обяснителната записка към бюджет 2011 дава представа и за очакваното развитие при собствените приходи. Например, заради промяната в оценката на имотите и взимането на по-високата от двете стойности – отчетна стойност или данъчна оценка, са заложили допълнителни 8 млн. лв. приходи. Тази оценка може и да се окаже занижена, ако се вярва на информацията за рязък скок на данъка за много фирми. От презонирането на града са заложили допълнителни 3 млн. лв. – въпросното презониране обаче отпадна, в следствие на силното обществено недоволство. Новият туристически данък се очаква да донесе около 3,5 млн. лв., което с около 2 млн. лв. повече в сравнение с приходите от туристически такси през 2010 г. При такса смет са заложили приходи, сходни на тези от 2010 г.

София от години се бори за по-различен статут от останалите общини – статут, който се предполага, че ще й предостави повече правомощия и повече пари. Специално третиране на столицата обаче едва ли е най-доброто решение. Ако повечето правомощия на Столична община ще доведат до по-добро управление, то няма защо това да не важи за всяка друга община. Децентрализацията предвижда повече свобода за общините в България, а не специално третиране на избрани.

Софийска община – заедно с някои по-големи общини – има по-силно влияние върху средата за бизнес. Причината е високото ниво на цените на недвижимото имущество и

съответно високото ниво на приходи от имуществени данъци и такси (процент от данъчната оценка на имота) и други административни такси, свързани с регулиране и строителство (например такса за издаване на разрешително за строеж). Намаление на тези такси би могло да повлияе върху разходите на фирмите и гражданите и съответно върху средата за бизнес и цената на живота.

Последни развития, изводи и препоръки

С Решение на Министерския съвет от юли 2010 г. бе приета Актуализирана Стратегия за децентрализация 2006 - 2015 и Програма за изпълнение на Стратегията за децентрализация за периода 2010-2013 година. Тези два документа чертаят развитието на процеса на децентрализация в страната, в т.ч. и по отношение на данъчната политика на местно ниво.

В актуализираната стратегия ясно се заявява, че *„Общата тенденция в Европа е да се прехвърлят услуги, правомощия и ресурси от централното към регионалните и местните равнища на управление в съответствие с принципа на субсидиарност“*. Въпреки това, в обновената стратегия и програма за изпълнение няма голямо развитие по отношение на финансовата самостоятелност и данъчната политика на местно ниво. Затвърждава се идеята да се върви в тази посока, но дори и всички конкретни мерки да се реализират пак се залагат около ½ собствени приходи на общините – тоест в най-добрия случай ще имаме половинчата финансова самостоятелност.

Неслучайно в Доклада към Държавния бюджет за 2011, по отношение на финансовото състояние на общините се говори приоритетно за по-прозрачни, по-обективни и предвидими държавни трансфери, а не толкова за финансовата децентрализация. Прави се уговорката, че *„финансовата децентрализация в България постепенно се повишава, но остава по-ниска от средната в европейските страни“*.

По отношение на данъчната политика на местно ниво, дискутираните мерки в стратегията могат да се групират по следния начин:

- Въвеждане на нови местни данъци – патентният данък стана местен, а от 2011 г. бе въведен и туристически данък;
- Повече свобода при определяне на местните данъци – границите вече бяха разширени;
- Увеличаване на приходите от имуществени данъци – промените по отношение на данъчната основа (по-високото измежду данъчна оценка и отчетна стойност) вече са факт;
- Преструктуриране на данъчната система – фокусът се поставя върху подходните данъци, но развитие все още няма.

Вижда се, че към момента повечето мерки са факт, но сериозен резултат по отношение на реалната финансова самостоятелност няма. Патентният данък и туристическият данък не са големи приходоизточници. Общините имат повече свобода за ставките и провеждат активна политика, но това не води до по-високи данъци и повече приходи – при запазване на нивата на „централните“ данъци, това би довело до увеличаване на ефективното данъчно бреме върху бизнеса и хората. Промените по отношение на данъчната основа ще доведат до повече приходи, но това също не е устойчиво дългосрочно решение. Така стигаме до преструктурирането на данъчната система като ключов момент за постигането на финансова самостоятелност.

Под реструктуриране се разбира прехвърляне на вече съществуващи данъци (или част от данъци) на национално ниво към общините. Това могат да бъдат преки данъци – подоходен и корпоративен или примерно част от ДДС. Темата се дискутира през последните години и предложения има всякакви. Най-вероятно към момента, а и така, както е записано в програмата за изпълнение на Стратегията за децентрализация за периода 2010-2013 година, е прехвърлянето на част от данъка върху доходите на физическите лица към местните данъци. Въпреки, че е записано като мярка в програмата, осъществяването на практика в кратки срокове не е много вероятно – пречките и трудностите пред това ще бъдат и от политически, и от административен характер.

Общините трудно ще се преборят за по-голяма фискална децентрализация, ако не променят ефективността и прозрачността на бюджета и управлението на общинските фирми и имоти. Много усилия са необходими в тази посока. Тогава и искането на повече правомощия и средства ще е по-успешно и убедително.

Това означава поне две неща:

- Преминаване към ефективно програмно бюджетно на местно ниво – води до по-голяма ефективност и прозрачност, но към момента не се прилага ефективно;
- Повишаване на прозрачността на общинския бюджет и бюджетния процес – така може да се увеличи ефективността на разходите. В допълнение, без да се постигнат минималните нива на бюджетна прозрачност, е трудно да се убедят гражданите и политиците, че предоставянето на финансова автономия е оправдано.

Това вече би отворило пътя на финансовата децентрализация и по-голямата финансова самостоятелност. Някои възможни развития в тази насока:

- За местните данъци парламентът да не определя ограничения – решението и отговорността да е изцяло в местните власти;
- Поне един пряк данък да стане местен – например, данъкът върху доходите. Преките данъци съвсем не са основният източник на средства за държавната хазна, така че прехвърлянето им към властта, която е най-близо до хората, съвсем не би било нелогично действие;
- Общините да получат "дял" от икономическия растеж – т.е. дял от приходите от възможно най-много данъци, особено такива, които са свързани с местната икономическа активност (например, дял от приходите от данък печалба, ДДС, акцизи);
- Приходните и разходните правомощия на общините да са балансирани, за да не зависят от държавния бюджет и да създават фискална несиметричност;
- Открита и прозрачна приватизация на общински активи;
- Правомощията на общините в областта на икономическата и социалната политика да се повишат.

Общинските съвети и кметът носят пълната отговорност за развитието на общината и е напълно нормално да имат правото да определят налозите на местните жители. Това би позволило провеждането на всякакви политики на местно ниво, включително разработване на социални програми и инвестиции в инфраструктура. Това би било решение както на представителите на местното управление, така и на самите избиратели. Ако хората в дадена община не желаят масирани публични разходи, нека местните данъци бъдат ниски. От друга страна, ако хората в друга община смятат, че местната власт трябва да поеме нещата в свои

ръце и да финансира различни политики, нека местните данъци бъдат високи. Това е израз на различния подход и на конкуренцията между общините. Факт е обаче, че наличието на данъчна конкуренция защитава гражданите от налагането на свръхданъчно бреме и в същото време принуждава дори и тези, които налагат високи данъци, да разходват събраните средства по много по-ефективен начин.

Подобна данъчна конкуренция между общините има и друг огромен плюс – тя дава много по-голяма стойност на гласа на всеки човек. Мнението на хората, които са недоволни от структурата на местните финанси има много по-голямо въздействие върху отговорните фактори, знаейки, че в крайна сметка хората могат да се преместят в друга община или просто ще има силно недоволство.

Представяне на градовете

Таблица 2: Основни характеристики на областите

	Площ		Население 2011 г.		БВП 2007 г.		
	кв. км.	% от РБ	брой	% от РБ	на човек в левове	хил. лв.	% от РБ
Благоевград	6 449	5,8	324 110	4,4	5 175	1 706 005	3,0
Бургас	7 748	7,0	409 018	5,6	6 876	2 880 658	5,1
Варна	3 819	3,4	468 220	6,4	8 336	3 820 067	6,8
Велико Търново	4 662	4,2	255 968	3,5	4 920	1 376 839	2,4
Видин	3 033	2,7	99 016	1,3	4 284	486 999	0,9
Враца	3 620	3,3	184 930	2,5	6 002	1 225 959	2,2
Габрово	2 023	1,8	120 778	1,6	6 408	857 785	1,5
Добрич	4 720	4,3	186 016	2,5	4 517	921 154	1,6
Кърджали	3 209	2,9	149 661	2,0	4 364	685 338	1,2
Кюстендил	3 052	2,7	135 664	1,8	5 167	775 003	1,4
Ловеч	4 129	3,7	139 896	1,9	5 624	879 848	1,6
Монтана	3 636	3,3	145 601	2,0	4 344	706 400	1,2
Пазарджик	4 457	4,0	271 273	3,7	5 400	1 593 882	2,8
Перник	2 394	2,2	133 750	1,8	5 385	749 711	1,3
Плевен	4 653	4,2	266 144	3,6	4 628	1 387 385	2,5
Пловдив	5 973	5,4	671 918	9,1	5 773	4 074 442	7,2
Разград	2 640	2,4	122 599	1,7	4 582	627 566	1,1
Русе	2 803	2,5	230 847	3,1	5 864	1 490 292	2,6
Силистра	2 846	2,6	117 576	1,6	4 030	531 110	0,9
Сливен	3 544	3,2	193 609	2,6	3 985	830 805	1,5
Смолян	3 193	2,9	120 567	1,6	5 258	678 084	1,2
София област	7 062	6,4	246 668	3,4	7 127	1 834 943	3,2
София град	1 349	1,2	1 359 520	18,5	16 611	20 586 151	36,4
Стара Загора	5 151	4,6	327 576	4,5	6 971	2 488 675	4,4
Търговище	2 559	2,3	118 671	1,6	4 802	641 136	1,1
Хасково	5 533	5,0	242 030	3,3	4 574	1 202 959	2,1
Шумен	3 390	3,1	180 452	2,5	4 618	910 095	1,6
Ямбол	3 355	3,0	129 156	1,8	3 976	570 527	1,0
България	111 002	100,0	7 351 234	100,0	7 379	56 519 818	100,0

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

Забележка: Данните за населението са от експресните резултати от Преброяване на населението 2011.

Данните за БВП са към края на 2007 година.

Таблица 3: Класиране на градовете в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011 и по индикатор

Град	Място в общата класация	Място в класацията по индикатор									
		Данъци и такси		Администрация				Икономическа активност			
		Местни данъци	Местни такси	Електронно управление	Разрешително за строеж	Регистър на собствеността	Възприемане за корупция	Заетост	Работна заплата	Образование на заетите	Чужди инвестиции
Габрово	1	5	10	11	2	13	24	13	7	4	7
Русе	2	12	4	4	25	27	2	4	7	5	8
Сливен	3	18	14	3	7	-	4	18	19	6	4
София обл. (Ботевград)	4	9	17	15	1	8	17	6	5	27	3
Враца	5	6	17	9	16	8	3	22	2	11	16
Добрич	6	15	4	5	4	12	15	15	13	19	12
Бургас	7	24	28	6	9	3	10	12	6	26	5
Монтана	8	2	25	2	10	5	1	20	20	18	26
Стара Загора	9	25	22	7	-	11	27	5	3	7	10
Варна	10	23	10	20	26	26	14	3	4	3	2
Пловдив	11	17	19	17	24	1	19	7	9	13	9
София град	12	27	20	18	20	23	26	1	1	1	1
Търговище	13	7	1	21	-	24	5	14	26	17	11
Перник	14	19	4	16	15	17	15	10	17	21	6
Ловеч	15	11	15	8	19	2	22	16	16	14	18
Разград	16	22	4	19	6	18	5	26	15	16	13
Плевен	17	14	21	13	11	6	23	23	10	10	19
Ямбол	18	10	3	14	3	24	13	18	18	25	23
Пазарджик	19	8	27	23	5	15	8	8	21	23	15
Благоевград	20	15	4	12	18	14	19	2	25	28	17
Шумен	21	21	12	26	14	4	17	21	12	8	20
Велико Търново	22	28	26	1	8	7	21	25	14	2	24
Смолян	23	20	16	27	21	16	7	17	11	12	14
Хасково	24	26	2	10	12	20	25	9	24	15	22
Кюстендил	25	13	4	25	13	21	11	11	23	22	27
Видин	26	1	23	24	23	19	9	28	28	9	25
Силистра	27	3	23	28	22	8	12	24	27	20	28
Кърджали	28	4	13	22	17	21	28	27	22	24	21

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

Следва описание на всеки изследван град. Градовете са подредени по азбучен ред.

Благоевград

Област Благоевград е разположена в Югозападната част на България с площ от 6 449 кв. км. или 5.8 % от територията на страната. На север областта граничи с област Кюстендил и с област Софийска, на изток - с област Пазарджик и с област Смолян, на юг с Република Гърция и на запад с Република Македония. Тя е трета по големина в България, след области Бургас и София. Природните ресурси в областта са предимно дървесина, въглища, руди, минерални извори (40 % от общия дебит за страната), строителни материали - гранит, мрамор и др.

Населението през 2011 г. е 324 110 жители или 4,4% от населението на страната. БВП на областта към края на 2007 г. е 1 706 005 хил. лв. (3% от БВП на България), а БВП на човек от населението е 5 175 лв. Коефициентът на заетост е 53,6% и е един от трите най-високи в страната. В Благоевград са заети най-малък брой висшисти (14,3%) в сравнение с другите области, а средната годишна работна заплата е 5 423 лв., под средното за страната – 6 112 лв.

Благоевград заема **20-то място** в общото класиране.

Най-добрите показатели за града са при нивото на заетост (2-ро място) и размера на местните такси (4-то място), където таксата за битови отпадъци е намалена от 10‰ през 2010 г. до 7,50‰ за 2011 г., а тази за ползването на пазари – се запазва 0,50 лв. при средно 3,50 лв. на кв. м. на ден за страната.

Най-лошото представяне на Благоевград е при образованието на заетите, където областта е с най-малко висшисти сред работещите, както и по нивото на работната заплата (25-то място).

Таблица 4: Резултати на Благоевград в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011

Общо класиране (Благоевград)		20 място
<i>Индикатори</i>		
Данъци и такси	1) Ниво на местните данъци	15 място
	- Размер на данъка върху недвижимите имоти (‰)	1,20 ‰
	- Размер на данъка върху превозните средства (лв/киловат)	1,10 лв.
	- Размер на патентния данък (лв/1 кв. м. търг. площ)	20 лв.
	- Размер на туристическия данък (лв/нощувка в хотел с 3 звезди)	1,20 лв.
	2) Ниво на местните такси	4 място
- Такса за битови отпадъци (‰)	7,50 ‰	
- Такса за ползване на пазари (лв./кв.м. на ден)	0,50 лв.	
Административна	3) Електронно управление	12 място
	4) Разрешително за строеж	18 място
	5) Регистър на собствеността	14 място
	6) Възприемане за корупция в местната власт	19 място
Икономическа активност	7) Заетост	2 място
	- Коефициент на заетост (%)	53,6%
	8) Работна заплата	25 място
	- Размер на работната заплата на заетите (лв./годишно)	5 423 лв.
	9) Образование	28 място
	- Дял на заетите с висше образование (%)	14,3%
10) Чуждестранни инвестиции	17 място	
- ПЧИ в нефинансови предприятия с натрупване (€/глава от населението)	€ 770	

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

Бургас

Област Бургас се намира в Югоизточна България с площ от 7 748 кв. км или 7% от територията на страната. На изток областта граничи с Черно море, на запад с областите Сливен и Ямбол, на север — с областите Варна и Шумен, а на юг — с Турция. Тя е най-голямата област според обхвата на територията си. Основните икономически отрасли в областта са туризма, индустрията и услугите.

През 2011 г. населението на областта е 409 018 души или 5,6% от населението на страната. Около 50% от населението е съсредоточено в община Бургас, следвана от Айтос, Карнобат, Руен и Поморие. БВП на областта е 2 880 658 хил. лв. (5,1% от БВП на България), а БВП на човек от населението е 6 876 лв. (2007 г.) Годишната работната заплата от 6 830 лв. значително надвишава средната - 6 112 лв. В същото време Бургас е на второ място (след Кърджали) по най-ниска образованост на работещите – близо 30% от заетите са с основно или по-ниско образование.

В общото класиране Бургас заема **7-мо място**.

Най-добрите резултати на Бургас са при развитието на електронно управление, включително нивото на е-правителство и едно гише (6-то място), регистъра на собствеността (3-то място), размера на чуждестранните инвестиции в областта - € 1 985 евро на човек (5-то място) и размера на работната заплата (6-то място).

Въпреки сравнително доброто представяне на Бургас по тези индикатори, градът е на последно място по нивото на местните такси, като таксата на битови отпадъци е 11‰ при средно 6,9‰ за страната, а тази за ползването на пазари – 9 лв. на кв. м. на ден при средно 3,50 лв. в другите областни градове. Другото неблагоприятно класиране за Бургас е при нивото на образование на работната ръка – едва 16,6% са с висше образование, което поставя областта на 26-то място по този индикатор.

Таблица 5: Резултати на Бургас в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011

Общо класиране (Бургас)		7 място
Индикатори		
Данъци и такси	1) Ниво на местните данъци	24 място
	- Размер на данъка върху недвижимите имоти (‰)	1,45 ‰
	- Размер на данъка върху превозните средства (лв/киловат)	1,65 лв.
	- Размер на патентния данък (лв/1 кв. м. търг. площ)	18 лв.
	- Размер на туристическия данък (лв/нощувка в хотел с 3 звезди)	2,00 лв.
	2) Ниво на местните такси	28 място
- Такса за битови отпадъци (‰)	11 ‰	
- Такса за ползване на пазари (лв./кв.м. на ден)	9,00 лв.	
Административна	3) Електронно управление	6 място
	4) Разрешително за строеж	9 място
	5) Регистър на собствеността	3 място
	6) Възприемане за корупция в местната власт	10 място
Икономическа активност	7) Заетост	12 място
	- Коефициент на заетост (%)	43,9%
	8) Работна заплата	6 място
	- Размер на работната заплата на заетите (лв./годишно)	6 830 лв.
	9) Образование	26 място
	- Дял на заетите с висше образование (%)	16,6%
10) Чуждестранни инвестиции	5 място	
- ПЧИ в нефинансови предприятия с натрупване (€/глава от населението)	€ 1 985	

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

Варна

Област Варна се намира в източната част на Дунавската равнина с площ от 3 819 кв.км или 3,4% от територията на страната. Граничи с областите Бургас, Добрич и Шумен. През 2011 г. населението на област Варна е 468 220 души или 6,4% от населението на страната, като основната част от него е съсредоточена в община Варна. Основните отрасли в областта са свързани с туризма и индустрията.

През 2007 г. БВП на областта е 3 820 067 хил. лв. (6,8% от БВП на България), а БВП на човек от населението е 8 336 лева (второ място след София). Област Варна е на второ място в страната (след София) по привлечени преки чуждестранни инвестиции с над 1,5 млрд. евро инвестиции в нефинансови предприятия. Заетата част от населението е на трето място в България по образование (след столицата и Велико Търново) – 26,9% от работещите са вишисти. Работната заплата за областта се изчислява на 7 159 лв. годишно.

В общото класиране Варна заема **10-то място**.

Най-добрите резултати на областта са в групата „Икономическа активност“, където Варна заема 2-ро място по размер на чуждестранните инвестиции (€ 3 532 на човек), 3-то място по дял на вишистите сред заетите и 4-то място по размер на работната заплата и заетостта.

В същото време Варна губи сериозна част от резултата си заради двете 26-ти места - при поддържането на регистрите на собствеността и при издаването на разрешително на строеж; във Варна това отнема 162 дни при средно 50 дни за страната. Друго слабо класиране на Варна е по отношение на нивото на местните данъци (23-то място), главно заради високия патентен данък – 20 лв. на кв. м. търговска площ при средно 13 лв. за страната.

Таблица 6: Резултати на Варна в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011

Общо класиране (Варна)		10 място
Индикатори		
Данъци и такси	1) Ниво на местните данъци	23 място
	- Размер на данъка върху недвижимите имоти (‰)	2,00 ‰
	- Размер на данъка върху превозните средства (лв/киловат)	1,65 лв.
	- Размер на патентния данък (лв/1 кв. м. търг. площ)	20 лв.
	- Размер на туристическия данък (лв/нощувка в хотел с 3 звезди)	0,60 лв.
	2) Ниво на местните такси	10 място
- Такса за битови отпадъци (‰)	3,90 ‰	
- Такса за ползване на пазари (лв./кв.м. на ден)	2,70 лв.	
Административна	3) Електронно управление	20 място
	4) Разрешително за строеж	26 място
	5) Регистър на собствеността	26 място
	6) Възприемане за корупция в местната власт	14 място
Икономическа активност	7) Заетост	3 място
	- Коефициент на заетост (%)	49,6%
	8) Работна заплата	4 място
	- Размер на работната заплата на заетите (лв./годишно)	7 159 лв.
	9) Образование	3 място
- Дял на заетите с висше образование (%)	26,9%	
10) Чуждестранни инвестиции	2 място	
- ПЧИ в нефинансови предприятия с натрупване (€/глава от населението)	€ 3 532	

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

Велико Търново

Област Велико Търново е разположена в северна България с площ от 4 662 кв. км., или 4,2% от площта на страната. През 2011 г. населението на областта е 255 968 души и представлява 3,5% от населението на страната. Гранична за областта на север е река Дунав, където се намира гр. Свищов - пристанищен град, осъществяващ връзката на страната по р. Дунав със страните от Централна Европа. Промишлеността и услугите са структуроопределящи за развитието на местната икономика.

БВП на областта е 1 376 839 хил. лв. за 2007 г. (2,4% от БВП на България), а БВП на човек от населението е 4 920 лв. Заетите са на второ място по ниво на образование (след София) с 28,1% вишисти. Средната годишна работна заплата е 5 765 лв., което е по-ниско ниво от средните 6 112 лв. за страната.

В общото класиране Велико Търново заема **22-ро място**.

Въпреки че градът има едно 1-во място по индикатора за електронно управление напредналото развитие на е-правителството и предоставяне на административните услуги на „едно гише“), има индикатори, по които сериозно изостава.

Велико Търново е градът с най-високи местни данъци (28-мо място), където и по четирите разглеждани местни данъци се регистрира над средното равнище за страната. Друг слаб индикатор тук е и нивото на местните такси (26-то място) - таксата за ползване на пазари е 8 лв. за 2011 г. при средно 3,50 лв. за страната. Велико Търново отбелязва и доста слаби резултати по възприемане за корупция в местната власт (21-во място), ниво на заетост на работната сила (25-то място) и размер на чуждестранните инвестиции (24-то място).

Таблица 7: Резултати на Велико Търново в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011

Общо класиране (Велико Търново)		20 място
<i>Индикатори</i>		
Данъци и такси	1) Ниво на местните данъци	28 място
	- Размер на данъка върху недвижимите имоти (‰)	2,50 ‰
	- Размер на данъка върху превозните средства (лв./киловат)	1,76 лв.
	- Размер на патентния данък (лв./1 кв. м. търг. площ)	17 лв.
	- Размер на туристическия данък (лв./нощувка в хотел с 3 звезди)	1,00 лв.
	2) Ниво на местните такси	26 място
- Такса за битови отпадъци (‰)	7,50 ‰	
- Такса за ползване на пазари (лв./кв.м. на ден)	8,00 лв.	
Административна	3) Електронно управление	1 място
	4) Разрешително за строеж	8 място
	5) Регистър на собствеността	7 място
	6) Възприемане за корупция в местната власт	21 място
Икономическа активност	7) Заетост	25 място
	- Коефициент на заетост (%)	38,9%
	8) Работна заплата	14 място
	- Размер на работната заплата на заетите (лв./годишно)	5 765 лв.
	9) Образование	2 място
	- Дял на заетите с висше образование (%)	28,1%
10) Чуждестранни инвестиции	24 място	
- ПЧИ в нефинансови предприятия с натрупване (€/глава от населението)	€ 249	

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

Област Видин е разположена в северозападния край на България с площ от 3 033 кв. км., или 2,7% от площта на страната. На югоизток област Видин граничи с област Монтана, на североизток - с Румъния, като границата преминава по река Дунав, а на запад - със Сърбия. През 2011 г. населението на областта е 99 016 души и представлява 1,3% от населението на страната, което поставя Видин на последно място по брой на жителите. Услугите, транспортът и селското стопанство са сред структуроопределящите отрасли за развитието на местната икономика.

Областта е една от най-слабо развитите икономически райони, БВП е едва 486 999 хил. лв. (0,9% от БВП на България), а БВП на човек от населението е 4 284 лв. при 7 379 лв. средно за страната (2007 г.). Видин е на трето място по най-високо ниво на образование на населението, като едва 6,5% от работещите са с основно или по-ниско образование при 14,9% средно за страната. Видин е на последно място по размер на годишната работна заплата – 5 251 лв. при 6 112 лв. средно за България. Видин е и на едно от последните места по привлечени чуждестранни инвестиции, едва 0,1% от всички инвестиции.

В общата класация Видин заема **26-то място**.

Видин има едно 1-во място за нивото на местните данъци, чиито размер е значително по-нисък, отколкото в останалите областни градове, особено що се отнася до патентния данък (4 лв. при средно 13 лв. за страната) и туристическия данък (0,30 лв. при 0,82 лв. средно за страната). Все пак това добро класиране не може да компенсира двете последни места по заетост и работна заплата на заетите, както и ниските стойности на индикаторите за чужди инвестиции, местни такси и тромавите процедури по издаване на разрешителни за строеж.

Таблица 8: Резултати на Видин в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011

Общо класиране (Видин)		26 място
Индикатори		
Данъци и такси	1) Ниво на местните данъци	1 място
	- Размер на данъка върху недвижимите имоти (‰)	1,50 ‰
	- Размер на данъка върху превозните средства (лв/киловат)	1,10 лв.
	- Размер на патентния данък (лв/1 кв. м. търг. площ)	4 лв.
	- Размер на туристическия данък (лв/нощувка в хотел с 3 звезди)	0,30 лв.
	2) Ниво на местните такси	23 място
- Такса за битови отпадъци (‰)	9,00 ‰	
- Такса за ползване на пазари (лв./кв.м. на ден)	3,00 лв.	
Административна	3) Електронно управление	24 място
	4) Разрешително за строеж	23 място
	5) Регистър на собствеността	19 място
	6) Възприемане за корупция в местната власт	9 място
Икономическа активност	7) Заетост	28 място
	- Коефициент на заетост (%)	35,0%
	8) Работна заплата	28 място
	- Размер на работната заплата на заетите (лв./годишно)	5 251 лв.
	9) Образование	9 място
- Дял на заетите с висше образование (%)	21,4%	
10) Чуждестранни инвестиции	25 място	
- ПЧИ в нефинансови предприятия с натрупване (€/глава от населението)	€ 165	

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

5

Враца

Област Враца е разположена в Северозападната част на България с площ от 3 620 кв. км. или 3,3% от територията на страната. На север област Враца има международна граница с Румъния. На запад областта граничи с област Монтана, на юг със Софийска област и на изток с областите Ловеч и Плевен. През 2011 г. населението на областта е 198 265 души и представлява 2,5% от населението на страната. В областта се съсредоточават отрасли в сферата на промишленото производство – машиностроене, хранително-вкусова промишленост, текстилна и шивашка промишленост, производство на елементи, детайли и оборудване, добивна промишленост, енергетика – производство и добив.

БВП на областта за 2007 г. е 1 225 959 хил. лв. или 2,2% от БВП на България, а БВП на човек от населението възлиза на 6 002 лв. Размерът на работната заплата е втори в страната (след този в София) – 7 696 лв. Враца е сред областите с най-високо ниво на образование на населението, като едва 8,6% от работещите са с основно или по-ниско образование при 14,9% средно за страната.

Враца заема **5-то място** в общата класация.

Въпреки че Враца не е на 1-во място по нито един индикатор, резултатите в почти всички изследвани области са добри. Враца е нарежда на 2-ро място по работна заплата, на 3-то по възприемане за корупция в местната власт (при този индикатор първите места означават най-ниско възприемане за корупция) и на 6-то по ниво на местните данъци, главно заради два пъти по-ниския от този в страната патентен данък и ставката от 0,30 лв. за нощувки в хотелите (при 0,82 лв. средно в другите областни градове).

Таблица 9: Резултати на Враца в индекс „Местни условия за правене на бизнес” 2011

Общо класиране (Враца)		5 място
<i>Индикатори</i>		
Данъци и такси	1) Ниво на местните данъци	6 място
	- Размер на данъка върху недвижимите имоти (‰)	2,00 ‰
	- Размер на данъка върху превозните средства (лв./киловат)	1,10 лв.
	- Размер на патентния данък (лв./1 кв. м. търг. площ)	6 лв.
	- Размер на туристическия данък (лв./нощувка в хотел с 3 звезди)	0,30 лв.
	2) Ниво на местните такси	17 място
- Такса за битови отпадъци (‰)	8,50 ‰	
- Такса за ползване на пазари (лв./кв.м. на ден)	2,00 лв.	
Административна	3) Електронно управление	9 място
	4) Разрешително за строеж	16 място
	5) Регистър на собствеността	8 място
	6) Възприемане за корупция в местната власт	3 място
Икономическа активност	7) Заетост	22 място
	- Коефициент на заетост (%)	39,9%
	8) Работна заплата	2 място
	- Размер на работната заплата на зетите (лв./годишно)	7 696 лв.
	9) Образование	11 място
	- Дял на зетите с висше образование (%)	21,2%
10) Чуждестранни инвестиции	16 място	
- ПЧИ в нефинансови предприятия с натрупване (€/глава от населението)	€ 840	

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес” 2011, ИПИ

1

Габрово

Област Габрово е разположена в северната централна част на България. Областта е с площ от 2 023 кв. км или 1.8% от територията на страната. На юг Габровска област граничи с област Стара Загора, на североизток с област Велико Търново, а на северозапад с област Ловеч. През 2011 г. населението на областта е 120 778 или 1.6% от населението на страната. Петте области - Габрово, Ловеч, Велико Търново, Русе и Плевен формират Северен централен район за планиране.

БВП на областта е 857 785 хил. лв., формирайки 1,5% от БВП на България, а БВП на човек от населението възлиза на 6 408 лв. (2007 година). Габрово е на второ място в страната (след София) по най-малък процент работещи с основно и по-ниско образование – едва 5,4% при 14,9% за страната. Заплащането пък съвпада със средното за страната – 6 112 лв. годишна заплата.

Габрово е **първенецът** в класацията за 2011 година.

Интересен е фактът, че Габрово не заема първо място по нито един от 10-те индикатора, но представянето му в почти всички изследвани области е над средното. Така, например, тук са необходими едва 12 дни за издаване на разрешително за строеж (при над 50 дни средно за страната), а съпътстващите трудности са доста под обичайните в другите градове, което отрежда 2-рото място на Габрово по този индикатор.

Освен това Габрово се класира в челото на класацията по ниво на местните данъци – 5-то място. В Индекс 2009 Габрово заемаше челната позиция по този индикатор и въпреки че изследваните данъци не са увеличавани през последните пет години, Видин, Монтана, Силистра и Кърджали успяха да изпреварят града за тазгодишното класиране.

Все пак за 2011 година Габрово отново поддържа по-ниски от средните за страната ставки – данъкът върху недвижимите имоти е 1,50‰ при средно 1,62‰, този върху превозните средства се задържа на 1,10 лв. при средно 1,30 лв., патентният данък е в размер на 10 лв. при средно 12,70 лв., а туристическият данък е определен на 0,50 лв. при 0,82 лв. средно за страната.

Габрово се класира на по-предни позиции и по нивото на образованост на заетите (4-то място), работната заплата (7-мо място) и размера на чуждите инвестиции (7-мо място), докато по размер на местните такси градът запазва миналогодишната си позиция (10-то място).

Най-проблемен показател в Габрово и в Индекс 2009, и в настоящото издание е възприятието за корупция. 24-тото място на Габрово при този индикатор се определя от липсата на антикорупционни инициативи и инструменти за сигнализиране на корупционни практики. Освен това бизнесът оценява като недостатъчно и липсата на механизми за възпрепятстването на конфликта на интереси и прозрачността на процедурите за обществени поръчки.

Габрово се нарежда в средата на класацията по поддържането публичните регистри, като достъпността на имотния регистър, регистъра на общинското имущество и регистъра на разпоредителните сделки с имоти отреждат на Габрово 13-тото място в класацията. Заетостта в областта (43,3%) пък носи 16-тото място при подреждането.

Таблица 10: Резултати на Габрово в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011

Общо класиране (Габрово)		1 място
Индикатори		
Данъци и такси	1) Ниво на местните данъци	5 място
	- Размер на данъка върху недвижимите имоти (‰)	1,50 ‰
	- Размер на данъка върху превозните средства (лв/киловат)	1,10 лв.
	- Размер на патентния данък (лв/1 кв. м. търг. площ)	10 лв.
	- Размер на туристическия данък (лв/нощувка в хотел с 3 звезди)	0,50 лв.
	2) Ниво на местните такси	10 място
- Такса за битови отпадъци (‰)	2,80 ‰	
- Такса за ползване на пазари (лв./кв.м. на ден)	3,00 лв.	
Административна	3) Електронно управление	11 място
	4) Разрешително за строеж	2 място
	5) Регистър на собствеността	13 място
	6) Възприемане за корупция в местната власт	24 място
Икономическа активност	7) Заетост	13 място
	- Коефициент на заетост (%)	44,7%
	8) Работна заплата	7 място
	- Размер на работната заплата на заетите (лв./годишно)	6 112 лв.
	9) Образование	4 място
	- Дял на заетите с висше образование (%)	26,4%
10) Чуждестранни инвестиции	7 място	
- ПЧИ в нефинансови предприятия с натрупване (€/глава от населението)	€ 1 613	

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

Добрич

Област Добрич е разположена в Североизточна България с площ от 4 720 кв. км или 4,3% от територията на страната. На север граничи с Република Румъния, на изток с Черно море, на юг с Варненска област, на югозапад със Шуменска област и на запад със Силистренска област. През 2011 г. населението на областта е 200 602 души или 2,6% от населението на страната. В областта основните икономически дейности са свързани с развитие на растениевъдството - отглеждане на зърнени, технически и фуражни култури. Регионът е един от поголемите производители на селскостопанска продукция в страната. Делът на обработваемата земя в земеделските територии е най-висок спрямо останалите области в страната - 98,8% при средно 90,9% за страната.

БВП на областта е 921 154 хил. лв. (1,6% от БВП на България), а БВП на човек от населението е 4 517 лв. (2007 година). Средната работна заплата е малко под средната за страната – 5 772 лв. годишно.

В общата класация Добрич се нарежда на **6-то място**.

Позицията на Добрич се обуславя най-вече от двете четвърти места за местните такси и за разрешителното за строеж. Нивото на местните такси се оценява високо най-вече заради сравнително ниската такса за ползване на пазари – точно 1 лв. при средно 3,50 лв. за страната. При издаването на разрешителни за строеж пък процедурата отнема едва 18 дни, докато средното в другите областни градове е над 50 дни.

Най-ниската позиция на Добрич идва от 19-тото място по индикатора „образование на заетите“, заради 18,3% на заетите с висше образование.

Таблица 11: Резултати на Добрич в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011

Общо класиране (Добрич)		6 място
Индикатори		
Данъци и такси	1) Ниво на местните данъци	15 място
	- Размер на данъка върху недвижимите имоти (‰)	1,30 ‰
	- Размер на данъка върху превозните средства (лв/киловат)	1,54 лв.
	- Размер на патентния данък (лв/1 кв. м. търг. площ)	10 лв.
	- Размер на туристическия данък (лв/нощувка в хотел с 3 звезди)	1,00 лв.
	2) Ниво на местните такси	4 място
- Такса за битови отпадъци (‰)	7,00 ‰	
- Такса за ползване на пазари (лв./кв.м. на ден)	1,00 лв.	
Административна	3) Електронно управление	5 място
	4) Разрешително за строеж	4 място
	5) Регистър на собствеността	12 място
	6) Възприемане за корупция в местната власт	15 място
Икономическа активност	7) Заетост	15 място
	- Коефициент на заетост (%)	43,9%
	8) Работна заплата	13 място
	- Размер на работната заплата на заетите (лв./годишно)	5 772 лв.
	9) Образование	19 място
	- Дял на заетите с висше образование (%)	18,3%
10) Чуждестранни инвестиции	12 място	
- ПЧИ в нефинансови предприятия с натрупване (€/глава от населението)	€ 971	

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

Кърджали

Област Кърджали е разположена в Югоизточната част на България с площ от 3 209 кв.км, или 2,9 % от територията на страната. Областта се намира в южен централен район за планиране. Тя граничи на запад със Смолянска област, на север с Хасковска и Пловдивска области, на юг и югоизток с Република Гърция. През 2011 г. населението на областта е 149 661 души или 2,0% от населението на страната.

БВП на областта е 685 338 хил. лв. (1,2% от БВП на България), а БВП на човек от населението е 4 364 лв. (2007 година). Кърджали е областта с най-голям дял на нискообразованите заети (34,3% са с основно и по-ниско образование). Това е и една от причините за сравнително ниската работна заплата – 5 465 лв. годишно. Кърджали е и един от градовете с най-нисък коефициент на заетост – едва 36,8%.

В общата класация Кърджали е на дъното на класацията, като най-непривлекателното място за правене на бизнес в България.

Единствената едноцифрена позиция на Кърджали е по индикатора „ниво на местните данъци“ (4-то място), където всички изследвани данъци са на нива по-ниски от средното за страна. Все пак ниските данъци не могат да компенсират изоставането на областта в останалите девет индикатора.

Кърджали се определя като най-корумпираният областен град в България, а ниската заетост а му отрежда предпоследното 27-мо място в класацията. Изключително слаби са и резултатите при нивото на образование на заетите (24-то място), развитието на електронното управление (22-ро място), поддържането на регистрите на собствеността (21-во място), размера на средната работна заплата (22-ро място) и чуждестранните инвестиции в областта (21-во място).

Таблица 12: Резултати на Кърджали в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011

Общо класиране (Кърджали)		28 място
<i>Индикатори</i>		
Данъци и такси	1) Ниво на местните данъци	4 място
	- Размер на данъка върху недвижимите имоти (‰)	1,30 ‰
	- Размер на данъка върху превозните средства (лв/киловат)	1,10 лв.
	- Размер на патентния данък (лв/1 кв. м. търг. площ)	8 лв.
	- Размер на туристическия данък (лв/нощувка в хотел с 3 звезди)	0,60 лв.
	2) Ниво на местните такси	13 място
- Такса за битови отпадъци (‰)	10,00 ‰	
- Такса за ползване на пазари (лв./кв.м. на ден)	0,90 лв.	
Административна	3) Електронно управление	22 място
	4) Разрешително за строеж	17 място
	5) Регистър на собствеността	21 място
	6) Възприемане за корупция в местната власт	28 място
Икономическа активност	7) Заетост	27 място
	- Коефициент на заетост (%)	36,4%
	8) Работна заплата	22 място
	- Размер на работната заплата на заетите (лв./годишно)	5 465 лв.
	9) Образование	24 място
	- Дял на заетите с висше образование (%)	17,0%
10) Чуждестранни инвестиции	21 място	
- ПЧИ в нефинансови предприятия с натрупване (€/глава от населението)	€ 391	

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

Кюстендил

Област Кюстендил е разположена в Югозападна България с площ 3 052 кв.км и или 2.7% от територията на страната. Границите на областта са области Софийска, Пернишка и Благоевградска, а на запад граничи с Македония и Сърбия.

През 2011 г. населението на областта е 135 664 души или 1,8% от населението на страната. БВП на областта е 775 003 хил. лв. (1,4% от БВП на България), а БВП на човек от населението е 5 167 лв. (2007 година). Кюстендил е на второ място по най-малко чужди инвестиции – едва 15 960 хил. евро преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ) или 0,1 от всички ПЧИ в страната.

Кюстендил е на **25-то място** в общата класация.

Единственото добро класиране на Кюстендил е по индикатора „ниво на местните такси“ (4-то място), главно заради поддържаните ниски такси за ползване на пазари – 1,50 лв. за кв.м. на ден при 3,47 лв. средно за страната.

Кюстендил е преди средата на класацията и по нивото на заетост в областта (11-то място), корупцията (11-то място), размера на местните данъци и процедурите по издаване на разрешително за строеж (две 13-ти места).

Най-лошите резултати на Кюстендил са при размера на чуждите инвестиции (предпоследно място), нивото на работната заплата (23 място). Кюстендил е на 25-то място по индикатора „електронно управление“ и на 22-ро по „образование на заетите“.

Таблица 13: Резултати на Кюстендил в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011

Общо класиране (Кюстендил)		25 място
<i>Индикатори</i>		
Данъци и такси	1) Ниво на местните данъци	13 място
	- Размер на данъка върху недвижимите имоти (‰)	1,40 ‰
	- Размер на данъка върху превозните средства (лв/киловат)	1,21 лв.
	- Размер на патентния данък (лв/1 кв. м. търг. площ)	12 лв.
	- Размер на туристическия данък (лв/нощувка в хотел с 3 звезди)	0,50 лв.
	2) Ниво на местните такси	4 място
- Такса за битови отпадъци (‰)	6,00 ‰	
- Такса за ползване на пазари (лв./кв.м. на ден)	1,50 лв.	
Административна	3) Електронно управление	25 място
	4) Разрешително за строеж	13 място
	5) Регистър на собствеността	21 място
	6) Възприятие за корупция в местната власт	11 място
Икономическа активност	7) Заетост	11 място
	- Коефициент на заетост (%)	45,0%
	8) Работна заплата	23 място
	- Размер на работната заплата на заетите (лв./годишно)	5 454 лв.
	9) Образование	22 място
	- Дял на заетите с висше образование (%)	17,7%
10) Чуждестранни инвестиции	27 място	
- ПЧИ в нефинансови предприятия с натрупване (€/глава от населението)	€ 109	

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

Ловеч

Област Ловеч е разположена в централна Северна България с площ 4 129 кв.км. или 3,7% от територията на страната. През 2011 г. населението на областта е 139 896 души или 1,9% от населението на страната. Област Ловеч граничи с областите

София, Плевен, Велико Търново, Габрово, Стара Загора и Пловдив. През територията на областта минават две главни пътни артерии I-4 (София-Севлиево-В.Търново-Шумен) и път I-3 (Ботевград - Коритна - Бяла). Някои от основите икономически отрасли за областта са производството на хранителни продукти, напитки, текстил, обработка на кожа, преработка на дървесина и мебелна индустрия. Производството на мебели е силно застъпено в общините Тетевен, Троян и Ловеч.

БВП на областта е 879 848 хил. лв. (1,6% от БВП на България), а БВП на човек от населението е 5 624 лв. (2007 година). Средната работна заплата е малко под средната за страната – 5 715 лв. годишно.

В общата класация Ловеч заема **15-то място**.

Най-добрата позиция на Ловеч е за регистъра на собственост (2-ро място), заради поддържането на имотния регистър, регистъра на общинското имущество и регистъра на разпоредителните сделки с имоти от местната администрация. Ловеч се класира напред и при развитието на електронното управление, което му носи 8-то място по този индикатор.

Най-слабото представяне на Ловеч е по отношение на възприятието за корупция в местната власт (22-ро място), липсата на антикорупционни инициативи и инструменти за сигнализиране на корупционни практики, както и за липсата на механизми за възпрепятстването на конфликта на интереси и прозрачността на процедурите за обществени поръчки.

Таблица 14: Резултати на Ловеч в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011

Общо класиране (Ловеч)		15 място
<i>Индикатори</i>		
Данъци и такси	1) Ниво на местните данъци	11 място
	- Размер на данъка върху недвижимите имоти (‰)	2,00 ‰
	- Размер на данъка върху превозните средства (лв/киловат)	1,10 лв.
	- Размер на патентния данък (лв/1 кв. м. търг. площ)	12 лв.
	- Размер на туристическия данък (лв/нощувка в хотел с 3 звезди)	0,30 лв.
	2) Ниво на местните такси	15 място
- Такса за битови отпадъци (‰)	10,00 ‰	
- Такса за ползване на пазари (лв./кв.м. на ден)	1,20 лв.	
Администрация	3) Електронно управление	8 място
	4) Разрешително за строеж	19 място
	5) Регистър на собствеността	2 място
	6) Възприятие за корупция в местната власт	22 място
Икономическа активност	7) Заетост	16 място
	- Коефициент на заетост (%)	43,8%
	8) Работна заплата	16 място
	- Размер на работната заплата на зетите (лв./годишно)	5 715 лв.
	9) Образование	14 място
	- Дял на зетите с висше образование (%)	20,2%
10) Чуждестранни инвестиции	18 място	
- ПЧИ в нефинансови предприятия с натрупване (€/глава от населението)	€ 735	

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

Област Монтана е разположена в централната част на Северозападна България с площ 3 636 кв.км или 3,3% от площта на страната. Северната ѝ граница е р. Дунав, която е и държавна граница с Република Румъния. В югозападна посока границата на областта съвпада с държавната граница с Република Сърбия. През 2011 г. населението на областта е 145 601 души или 2,0% от населението на страната. Някои от основните икономически отрасли в областта са: преработваща промишленост, металургия и производство на метални изделия, машини, производство на храни и напитки и производство на текстил и облекло. БВП на областта е 706 400 хил. лв. (1,2% от БВП на България), а БВП на човек от населението е 4 344 лв. (2007 година). ПЧИ са доста под средното – едва 25 628 хил. евро.

Монтана се нарежда на 8-мо място в общата класация. Гражданите и бизнесът поставят Монтана на първо място по противодействие на корупцията, оценявайки високо антикорупционните инициативи и инструменти за сигнализиране на корупционни практики, както и възпрепятстването на конфликта на интереси и прозрачността на процедурите за обществени поръчки. Монтана има и две втори места по степен на изграждане на електронното управление и ниво на местните данъци. При местните данъци Монтана продължава да поддържа по-ниски от средните ставки, като най-голяма е разликата при патентния данък – 4 лв. на кв.м. търговска площ в сравнение с над 12 лв. средно за страната.

Най-слабите резултати на Монтана са при местните такси (25-то място) и във всички изследвани области на икономическата активност в областта: заетост (20-во място), работна заплата (20-то място), образование на заетите (18-то място) и чужди инвестиции (26-то място).

Таблица 15: Резултати на Монтана в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011

Общо класиране (Монтана)		8 място
Индикатори		
Данъци и такси	1) Ниво на местните данъци	2 място
	- Размер на данъка върху недвижимите имоти (%)	1,50 %
	- Размер на данъка върху превозните средства (лв/киловат)	1,10 лв.
	- Размер на патентния данък (лв/1 кв. м. търг. площ)	4 лв.
	- Размер на туристическия данък (лв/нощувка в хотел с 3 звезди)	0,50 лв.
	2) Ниво на местните такси	25 място
- Такса за битови отпадъци (%)	10,00 %	
- Такса за ползване на пазари (лв./кв.м. на ден)	3,00 лв.	
Административна	3) Електронно управление	2 място
	4) Разрешително за строеж	10 място
	5) Регистър на собствеността	5 място
	6) Възприемане за корупция в местната власт	1 място
Икономическа активност	7) Заетост	20 място
	- Коефициент на заетост (%)	40,6%
	8) Работна заплата	20 място
	- Размер на работната заплата на заетите (лв./годишно)	5 641 лв.
	9) Образование	18 място
	- Дял на заетите с висше образование (%)	18,8%
10) Чуждестранни инвестиции	26 място	
- ПЧИ в нефинансови предприятия с натрупване (€/глава от населението)	€ 163	

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

Пазарджик

Област Пазарджик е разположена в централната част на южна България с площ от 4 457 кв. км. или 4% от общата площ на страната. По – голяма част от нея – около 56% представляват горски площи, а 36% са земеделски земи. Транспортната инфраструктура на областта е представена от част от евроазиатския транспортен коридор, свързващ Западна Европа с Близкия Изток и Средна Азия. Основни икономически отрасли са земеделието и индустрията.

През 2011 г. в областта живеят 271 273 души или 3,7% от българското население. БВП на областта е 1 593 882 хил. лв. (2,8% от БВП на България), а БВП на човек от населението е 5 400 лв. (2007 година).

Пазарджик е на **19-то място** в класирането.

Най-доброто представяне на областта е 5-тото място при процедурите по издаване на разрешително на строеж. Малко по-нагоре в класацията – три 8-ми места – са отредени за нивото на местните данъци, за възприятието за корупция в местната власт и за заетостта.

Най-слабата позиция за Пазарджик е 27-мото място в областта на местните такси, основно заради високата такса за битови отпадъци - 14‰ или два пъти повече от средното в страната 6,81 ‰. Други слаби области на Пазарджик са електронното управление (23-то място), образованието на работещите (23-то място) и размерът на работната заплата на заетите (21-во място).

Таблица 16: Резултати на Пазарджик в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011

Общо класиране (Пазарджик)		19 място
<i>Индикатори</i>		
Данъци и такси	1) Ниво на местните данъци	8 място
	- Размер на данъка върху недвижимите имоти (‰)	1,30 ‰
	- Размер на данъка върху превозните средства (лв/киловат)	1,10 лв.
	- Размер на патентния данък (лв/1 кв. м. търг. площ)	10 лв.
	- Размер на туристическия данък (лв/нощувка в хотел с 3 звезди)	1,00 лв.
	2) Ниво на местните такси	27 място
- Такса за битови отпадъци (‰)	14,00 ‰	
- Такса за ползване на пазари (лв./кв.м. на ден)	2,60 лв.	
Административна	3) Електронно управление	23 място
	4) Разрешително за строеж	5 място
	5) Регистър на собствеността	15 място
	6) Възприятие за корупция в местната власт	8 място
Икономическа активност	7) Заетост	8 място
	- Коефициент на заетост (%)	46,3%
	8) Работна заплата	21 място
	- Размер на работната заплата на заетите (лв./годишно)	5 620 лв.
	9) Образование	23 място
- Дял на заетите с висше образование (%)	17,6%	
10) Чуждестранни инвестиции	15 място	
- ПЧИ в нефинансови предприятия с натрупване (€/глава от населението)	€ 903	

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

Перник

Област Перник е разположена в Средна Западна България с площ от 2 394 кв. км или 2,2% от площта на страната. Областта граничи на североизток с област София, на юг с област Кюстендил, а на запад с Република Сърбия. През 2011 г. населението на областта е 133 750 души или 1,8% от населението на страната. През региона преминават транспортните коридори № 4 север-юг /Е – 79/ Видин – София - Кулата и коридор № 8 запад –изток /Е – 871/ Гюешево – София – Бургас.

БВП на областта е 749 711 хил. лв. (1,3% от БВП на България), а БВП на човек от населението е 5 385 лв. (2007 година). Работната заплата също е малко под средната за страната - 5 710 лв. годишно.

Перник се нарежда на **14-то място** в общата класация.

14-тото място е формирано както от слабите резултати, главно в предоставяните от администрацията услуги, както и от доброто класиране по нивото на местни данъци (4-то място) и размера на чуждите инвестиции (6-то място). При местните такси Перник поддържа таксата за ползване на пазари над два пъти по-ниска от тази в страната – 1,50 лв. на кв. м. на ден при средно 3,50 лв. в другите областни градове.

Най-задната позиция на Перник е при нивото на образование на заетите (21-во място). Малко преди това е по индикатора „местни данъци“ (19-то място), фиксирайки малко по-високи от средното за България данъци.

В групата на административните услуги, предоставяни от местната власт Перник няма нито един едноцифрен резултат: електронно управление - 16-то място, тромавост на процедурите по издаване на разрешителни за строеж – 15-то място, поддържане на регистрите на собствеността – 17-то място и възприятие за корупция в местната власт – 15-то място.

Таблица 17: Резултати на Перник в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011

Общо класиране (Перник)		14 място
<i>Индикатори</i>		
Данъци и такси	1) Ниво на местните данъци	19 място
	- Размер на данъка върху недвижимите имоти (‰)	2,00 ‰
	- Размер на данъка върху превозните средства (лв/киловат)	1,38 лв.
	- Размер на патентния данък (лв/1 кв. м. търг. площ)	10 лв.
	- Размер на туристическия данък (лв/нощувка в хотел с 3 звезди)	0,70 лв.
	2) Ниво на местните такси	4 място
- Такса за битови отпадъци (‰)	6,00 ‰	
- Такса за ползване на пазари (лв./кв.м. на ден)	1,50 лв.	
Административна	3) Електронно управление	16 място
	4) Разрешително за строеж	15 място
	5) Регистър на собствеността	17 място
	6) Възприятие за корупция в местната власт	15 място
Икономическа активност	7) Заетост	10 място
	- Коефициент на заетост (%)	45,6%
	8) Работна заплата	17 място
	- Размер на работната заплата на заетите (лв./годишно)	5 710 лв.
	9) Образование	21 място
	- Дял на заетите с висше образование (%)	17,8%
10) Чуждестранни инвестиции	6 място	
- ПЧИ в нефинансови предприятия с натрупване (€/глава от населението)	€ 1 755	

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

Плевен

Област Плевен е разположена в централната част на Северна България с площ 4 653 кв. км или 4,2% от площта на страната. Областта граничи на север с р. Дунав, на запад - област Враца, на изток - област Велико Търново, юг - област Ловеч. През 2011 г. населението на областта е 266 144 души или 3,6% от населението на страната. Жителите на градовете в областта представляват около 2/3 от общото население.

Някои от основните икономически отрасли за областта са преработващата индустрия, представена от производството на храни и напитки, тютюневи изделия, текстила, шивашката промишленост и от друга страна аграрния сектор, застъпен най-вече в сектора растениевъдство.

БВП на областта е 1 387 385 хил. лв. (2,5% от БВП на България), а БВП на човек от населението е 4 628 лв. (2007 година).

В общото класиране Плевен заема **17-то място**.

Единствената позиция едноцифрена позиция на Плевен е 6-тото място за поддържането на имотния регистър, регистъра на общинското имущество и регистъра на разпоредителните сделки с имоти. Плевен има две 10-и места за размера на работната заплата и за нивота на образование на заетите и едно 11-то – за процедурите по издаване на строителни разрешителни.

Най-лошите позиции на Плевен – две 23-ти места са заради ниската степен на заетост и възприятието за корупцията в местната власт.

Таблица 18: Резултати на Плевен в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011

Общо класиране (Плевен)		17 място
<i>Индикатори</i>		
Данъци и такси	1) Ниво на местните данъци	14 място
	- Размер на данъка върху недвижимите имоти (‰)	1,50 ‰
	- Размер на данъка върху превозните средства (лв/киловат)	1,10 лв.
	- Размер на патентния данък (лв/1 кв. м. търг. площ)	17 лв.
	- Размер на туристическия данък (лв/нощувка в хотел с 3 звезди)	1,00 лв.
	2) Ниво на местните такси	21 място
- Такса за битови отпадъци (‰)	6,00 ‰	
- Такса за ползване на пазари (лв./кв.м. на ден)	5,00 лв.	
Административна	3) Електронно управление	13 място
	4) Разрешително за строеж	11 място
	5) Регистър на собствеността	6 място
	6) Възприятие за корупция в местната власт	23 място
Икономическа активност	7) Заетост	23 място
	- Коефициент на заетост (%)	39,7%
	8) Работна заплата	10 място
	- Размер на работната заплата на заетите (лв./годишно)	5 890 лв.
	9) Образование	10 място
	- Дял на заетите с висше образование (%)	21,2%
10) Чуждестранни инвестиции	19 място	
- ПЧИ в нефинансови предприятия с натрупване (€/глава от населението)	€ 594	

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

Пловдив

Област Пловдив е разположена в централната част на Южна България с площ 5 973 кв. км или 5,4% от територията на страната. На север областта граничи с област Ловеч, на изток с област Стара Загора, на югоизток са разположени област Хасково и област Кърджали, на юг граничи с област Смолян, на запад граничи с област Пазарджик, на северозапад има обща граница с област София. Основните сектори, характеризиращи структурата на икономиката в областта са: производство на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия; металургия и производство на метални изделия; производство на текстил и облекла; производство на хартия и картони; производство на химически вещества, продукти и влакна; производство на машини и оборудване; производство на изделия от пластмаси.

През 2011 г. населението на областта е 671 918 души или 9,1% от населението на страната, което поставя Пловдив на второ място след София. БВП на областта е 4 074 442 хил. лв. (7,2% от БВП на България – на второ място след София), а БВП на човек от населението е 5 773 лв. (2007 г.). Пловдив е на трето място по привлечени чуждестранни инвестиции след София и Варна – почти € 900 000 хил.

Пловдив се нарежда на **11-то място** в общата класация.

Това място е обусловено най-вече от 1-вото място по индикатора „регистър на собствеността“, заради високата оценка на бизнеса за поддържането на имотния регистър, регистъра на общинското имущество и регистъра на разпоредителните сделки с имоти. Най-задната позиция за Пловдив е за издаването на разрешително за строеж (24-то място), където процедурата отнема 146 дни при средно 51 дни за страната.

Таблица 19: Резултати на Пловдив в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011

Общо класиране (Пловдив)		11 място
Индикатори		
Данъци и такси	1) Ниво на местните данъци	17 място
	- Размер на данъка върху недвижимите имоти (‰)	1,50 ‰
	- Размер на данъка върху превозните средства (лв./киловат)	1,32 лв.
	- Размер на патентния данък (лв./1 кв. м. търг. площ)	18 лв.
	- Размер на туристическия данък (лв./нощувка в хотел с 3 звезди)	0,60 лв.
	2) Ниво на местните такси	19 място
- Такса за битови отпадъци (‰)	5,50 ‰	
- Такса за ползване на пазари (лв./кв.м. на ден)	3,40 лв.	
Административна	3) Електронно управление	17 място
	4) Разрешително за строеж	24 място
	5) Регистър на собствеността	1 място
	6) Възприемане за корупция в местната власт	19 място
Икономическа активност	7) Заетост	7 място
	- Коефициент на заетост (%)	46,5%
	8) Работна заплата	9 място
	- Размер на работната заплата на заетите (лв./годишно)	6 054 лв.
	9) Образование	13 място
	- Дял на заетите с висше образование (%)	20,3%
10) Чуждестранни инвестиции	9 място	
- ПЧИ в нефинансови предприятия с натрупване (€/глава от населението)	€ 1 228	

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

Разград

Разградска област е разположена в североизточната част на Дунавската равнина с площ 2 640 кв. км или 2.4% от територията на страната. Областта граничи с Русенска, Силистренска, Шуменска и Търговищка област.

През 2011 г. населението на Разградска област е 122 599 души или 1,7% от населението на страната. БВП на областта е 627 566 хил. лв. (1,1% от БВП на България), а БВП на човек от населението е 4 582 лв. (2007 година).

Разград заема **16-то място** в общото класиране.

Най-добрият резултат на Разград е за нивото на местните такси (4-то място), основно заради три пъти по-ниската от средното за страната такса за ползване на пазари – 1,15 лв. на кв. м. на ден при средно 3,50 лв. за 28-те областни града.

Борбата с корупцията също е оценена високо (5-то място) заради наличието на антикорупционни инициативи и инструменти за сигнализиране на корупционни практики, както и възпрепятстването на конфликта на интереси и прозрачността на процедурите за обществени поръчки.

Най-слабите позиции на Разград са при индикаторите заетост (26-то място) и ниво на местните данъци (22-ро място).

Таблица 20: Резултати на Разград в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011

Общо класиране (Разград)		16 място
<i>Индикатори</i>		
Данъци и такси	1) Ниво на местните данъци	22 място
	- Размер на данъка върху недвижимите имоти (‰)	2,00 ‰
	- Размер на данъка върху превозните средства (лв/киловат)	1,43 лв.
	- Размер на патентния данък (лв/1 кв. м. търг. площ)	11 лв.
	- Размер на туристическия данък (лв/нощувка в хотел с 3 звезди)	0,80 лв.
	2) Ниво на местните такси	4 място
- Такса за битови отпадъци (‰)	6,50 ‰	
- Такса за ползване на пазари (лв./кв.м. на ден)	1,15 лв.	
Административна	3) Електронно управление	19 място
	4) Разрешително за строеж	6 място
	5) Регистър на собствеността	18 място
	6) Възприемане за корупция в местната власт	5 място
Икономическа активност	7) Заетост	26 място
	- Коефициент на заетост (%)	36,8%
	8) Работна заплата	15 място
	- Размер на работната заплата на зетите (лв./годишно)	5 721 лв.
	9) Образование	16 място
	- Дял на зетите с висше образование (%)	19,8%
10) Чуждестранни инвестиции	13 място	
- ПЧИ в нефинансови предприятия с натрупване (€/глава от населението)	€ 934	

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

2

Русе

Област Русе е разположена в Североизточна България с площ 2 803 кв. км или 2,5% от територията на страната. Основните икономически отрасли са в преработващата промишленост.

През 2011 г. населението на област Русе е 230 847 души или 3,1% от населението на страната. БВП на областта е 1 490 292 хил. лв. (2,6% от БВП на България), а БВП на човек от населението е 5 864 лв. (2007 година). Средната работна заплата съвпада със средната за страната – 6 112 лв. годишно.

Русе се класира на **2-ро място** в общата класация.

Въпреки че няма нито едно първо място, по седем от десетте индикатора Русе е в челната десетка. Най-добър е резултатът по индикатора „възприятие за корупция в местната власт“ (2-ро място), където бизнесът оценява високо антикорупционните инициативи и инструменти за сигнализиране на корупционни практики, както и възпрепятстването на конфликта на интереси и прозрачността на процедурите за обществени поръчки. При местните такси Русе се класира на 4-то място, поддържайки по-ниски от средните за страната нива. Русе има и още едно 4-то място заради 47,9% коефициент на .

Русе е на предпоследното 27-мо място по индикатора „регистър на собствеността“ заради ниската оценка за поддържането на имотния регистър, регистъра на общинското имущество и регистъра на разпоредителните сделки с имоти. Другата изключително слаба позиция е при индикатора „разрешително за строеж“ (25-то място), тъй като $\frac{3}{4}$ от поискалите разрешително за строеж се сблъскват със сериозни административни трудности.

Таблица 21: Резултати на Русе в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011

Общо класиране (Русе)		2 място
<i>Индикатори</i>		
Данъци и такси	1) Ниво на местните данъци	12 място
	- Размер на данъка върху недвижимите имоти (‰)	1,30 ‰
	- Размер на данъка върху превозните средства (лв./киловат)	1,10 лв.
	- Размер на патентния данък (лв./1 кв. м. търг. площ)	17 лв.
	- Размер на туристическия данък (лв./нощувка в хотел с 3 звезди)	0,70 лв.
	2) Ниво на местните такси	4 място
- Такса за битови отпадъци (‰)	4,00 ‰	
- Такса за ползване на пазари (лв./кв.м. на ден)	2,40 лв.	
Административна	3) Електронно управление	4 място
	4) Разрешително за строеж	25 място
	5) Регистър на собствеността	27 място
	6) Възприятие за корупция в местната власт	2 място
Икономическа активност	7) Заетост	4 място
	- Коефициент на заетост (%)	47,9%
	8) Работна заплата	7 място
	- Размер на работната заплата на заетите (лв./годишно)	6 112 лв.
	9) Образование	5 място
	- Дял на заетите с висше образование (%)	23,2%
10) Чуждестранни инвестиции	8 място	
- ПЧИ в нефинансови предприятия с натрупване (€/глава от населението)	€ 1 378	

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

Силистра

Област Силистра е разположена на р. Дунав в Североизточната част на България с площ 2 846 кв. км или 2,6% от територията на страната.

През 2011 г. населението на областта е 117 576 души или 1,6% от населението на страната. Силистра е на предпоследното място с най-малко население в страната (преди Видин). БВП на областта е 531 110 хил. лв. (0,9% от БВП на България), а БВП на човек от населението е 4 030 лв. (2007 година). По тези показатели област Силистра се нарежда съответно на предпоследно (преди Ямбол) и на трето място от дъното (преди Ямбол и Сливен).

Силистра е една от областите с най-нискообразовани работници, като 23% от заетите са с основно или по-ниско образование. Не е изненадващо и че работната заплата там е доста по-ниска от средната – 5 349 лв. годишно, което поставя областта на второ място по показател за най-ниска средна работна заплата. Преките чужди инвестиции в нефинансовите предприятия в областта са най-ниските в страната и представляват едва 0,05% от всички в страната или 9755 хил. евро.

Силистра заема предпоследното **27-мо място** в общото класиране.

Най-добрият резултат за Силистра е по индикатора „местни данъци“ (3-то място), заради поддържането на по-ниски от средните данъчни нива, като най-голямата разлика е при размера на патентния данък – 6 лв. на кв.м. търговска площ при над 12 лв. средно за страната.

Най-слабите резултати на Силистра са в групата на икономическата активност, включително едно последно място за размера на чуждестранните инвестиции – едва € 76 на човек от населението.

Таблица 22: Резултати на Силистра в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011

Общо класиране (Силистра)		27 място
<i>Индикатори</i>		
Данъци и такси	1) Ниво на местните данъци	3 място
	- Размер на данъка върху недвижимите имоти (‰)	1,50 ‰
	- Размер на данъка върху превозните средства (лв./киловат)	1,10 лв.
	- Размер на патентния данък (лв./1 кв. м. търг. площ)	6 лв.
	- Размер на туристическия данък (лв./нощувка в хотел с 3 звезди)	0,50 лв.
	2) Ниво на местните такси	23 място
- Такса за битови отпадъци (‰)	7,00 ‰	
- Такса за ползване на пазари (лв./кв.м. на ден)	5,20 лв.	
Административна	3) Електронно управление	28 място
	4) Разрешително за строеж	22 място
	5) Регистър на собствеността	8 място
	6) Възприемане за корупция в местната власт	12 място
Икономическа активност	7) Заетост	24 място
	- Коефициент на заетост (%)	39,3%
	8) Работна заплата	27 място
	- Размер на работната заплата на заетите (лв./годишно)	5 349 лв.
	9) Образование	20 място
	- Дял на заетите с висше образование (%)	18,1%
10) Чуждестранни инвестиции	28 място	
- ПЧИ в нефинансови предприятия с натрупване (€/глава от населението)	€ 76	

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

Сливен

Област Сливен е разположена в югоизточна България с площ от 3 544 кв. км., или 3,2% от територията на страната. На юг областта граничи с Ямболска област, на изток – с Бургаска област, на север – с области Велико Търново, Търговище и Шумен, на югозапад – с област Стара Загора.

Основният икономически отрасъл в областта е преработващата промишленост. По-важните отрасли на преработващата промишленост са: производство на текстил, текстилни изделия и облекло, производство на хранителни продукти и напитки, производство на машини и оборудване, производство на електро-оптично и друго оборудване и др.

През 2011 г. населението на област Сливен е 193 609 души или 2,6% от населението на страната. БВП на областта е 830 805 хил. лв. (1,5% от БВП на България), а БВП на човек от населението е 3 985 лв. (2007 година). Годишната работната заплата в областта е 5 649 лв.

Сливен е на **трето място** в общата класация.

Най-доброто представяне на Сливен е по индикатора „електронно управление“ заради предоставянето на услугите на „едно гише“ и развитието на електронното правителство. Сливен има и две 4-ти места – за размера на чуждите инвестиции (€ 2 715 на жител) и за възприятието за корупция в местната власт, поради осъществяваните антикорупционни инициативи и инструменти за сигнализиране на корупционни практики, както и възпрепятстването на конфликта на интереси и прозрачността на процедурите за обществени поръчки.

Най-задното място за Сливен е за размера на работната заплата (19-то място).

Таблица 23: Резултати на Сливен в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011

Общо класиране (Сливен)		3 място
Индикатори		
Данъци и такси	1) Ниво на местните данъци	18 място
	- Размер на данъка върху недвижимите имоти (‰)	1,90 ‰
	- Размер на данъка върху превозните средства (лв/киловат)	1,32 лв.
	- Размер на патентния данък (лв/1 кв. м. търг. площ)	12 лв.
	- Размер на туристическия данък (лв/нощувка в хотел с 3 звезди)	0,60 лв.
	2) Ниво на местните такси	14 място
- Такса за битови отпадъци (‰)	1,40 ‰	
- Такса за ползване на пазари (лв./кв.м. на ден)	7,00 лв.	
Административна	3) Електронно управление	3 място
	4) Разрешително за строеж	7 място
	5) Регистър на собствеността	-
	6) Възприятие за корупция в местната власт	4 място
Икономическа активност	7) Заетост	18 място
	- Коефициент на заетост (%)	43,0%
	8) Работна заплата	19 място
	- Размер на работната заплата на заетите (лв./годишно)	5 649 лв.
	9) Образование	6 място
	- Дял на заетите с висше образование (%)	22,8%
10) Чуждестранни инвестиции	4 място	
- ПЧИ в нефинансови предприятия с натрупване (€/глава от населението)	€ 2 715	

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

Смолян

Област Смолян е разположена в централната част на Родопите с площ от 3 193 кв. км или 2.9% от територията на страната. Смолян е една от най-малките области – на предпоследно място само преди Видин. Тя има общи граници с областите Пловдив, Пазарджик, Кърджали и Благоевград. По-голямата част от територията е заета от горски масиви (около 2/3), а земеделските земи са около над 25%. Някои от водещите отрасли в областта са преработващата промишленост и строителството.

През 2011 г. населението на областта е 120 567 души или едва 1,6% от населението на страната. БВП на областта е 678 084 хил. лв. (1,2% от БВП на България), а БВП на човек от населението е 5 258 лв. (2007 година).

В общото класиране Смолян е на **23-то място**.

Най-доброто представяне на града е при индикатора „възприятие за корупция в местната“ власт, където градът се подрежда на 7-мо място. Още една позиция в десетката е за заетостта в областта (9-то място).

Смолян се представя слабо при предоставянето на услугите на „едно гише“ и развитието на електронното правителство (27-то място). Крайно незадоволително е и класирането при местните данъци, основно заради високите нива на данъка върху превозните средства – 2 лв. на киловат при 1,30 лв. средно за страната.

Таблица 24: Резултати на Смолян в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011

Общо класиране (Смолян)		23 място
<i>Индикатори</i>		
Данъци и такси	1) Ниво на местните данъци	20 място
	- Размер на данъка върху недвижимите имоти (‰)	2,00 ‰
	- Размер на данъка върху превозните средства (лв/киловат)	2,00 лв.
	- Размер на патентния данък (лв/1 кв. м. търг. площ)	6 лв.
	- Размер на туристическия данък (лв/нощувка в хотел с 3 звезди)	0,60 лв.
	2) Ниво на местните такси	16 място
	- Такса за битови отпадъци (‰)	7,00 ‰
	- Такса за ползване на пазари (лв./кв.м. на ден)	2,50 лв.
Административна	3) Електронно управление	27 място
	4) Разрешително за строеж	21 място
	5) Регистър на собствеността	16 място
	6) Възприятие за корупция в местната власт	7 място
Икономическа активност	7) Заетост	17 място
	- Коефициент на заетост (%)	43,7%
	8) Работна заплата	11 място
	- Размер на работната заплата на заетите (лв./годишно)	5 867 лв.
	9) Образование	12 място
	- Дял на заетите с висше образование (%)	20,6%
10) Чуждестранни инвестиции	14 място	
	- ПЧИ в нефинансови предприятия с натрупване (€/глава от населението)	€ 904

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

София (град)

Област София е разположена в Софийското поле на площ от 1 349 кв. км или 3,2% от територията на страната. На северозапад, север, изток и юг областта граничи със Софийска област, а на югозапад с област Перник.

През 2011 г. населението на областта е 1 359 520 души или 18,5% от населението на страната, което прави София най-населената област в страната.

Някои от по-важните икономически сектори в областта са секторите на услуги, финансите и промишлеността. БВП на областта е най-високото за цяла България в размер на 20 586 151 хил. лв. (36,4% от БВП на България), а БВП на човек от населението е 16 611 лв. (2007 година).

София (столица) е областта с най-високо образование заети като 46,2% от работещите са с висше образование (при средно за страната 25,5%), а само 3,8% имат основно или по-ниско образование (при средно 14,9%). Годишната работната заплата също е най-високата в страната – 9 913 лв. на човек.

В София са съсредоточени над 60% (12,5 млрд. евро с натрупване) от преките чуждестранни инвестиции в нефинансови предприятия.

София е на **12-то място** в общата класация.

Позицията на столицата е резултат от слабите резултати в групите „данъци и такси“ и „администрация“ и четирите първи места при индикаторите, измерващи икономическата активност.

Най-слабият резултат на София е при индикатора „местни данъци“, където градът се класира на предпоследното 27-мо място. Най-голяма е разликата при размера на патентния данък – в София той е 20 лв. на кв.м. търговска площ, докато средното ниво в страната е малко над 12 лв., а при този на туристическия данък – 1,80 лв. на нощувка в 3-звезден хотел в столицата или с около един лев повече от определената ставка в провинцията. Данъците върху недвижимите имоти и превозните средства също са над средното ниво за страната – съответно 1,88‰ и 1,38 лв. на киловат при средни стойности в останалите областни градове – 1,62‰ и 1,30 лв. на киловат.

По индикатора „местни такси“ София се нарежда на 20-то място с такса за битови отпадъци 10‰ при средно 6,81‰ за страната. При ползването на пазарите обаче столицата поддържа над два пъти по-ниска такса – 1,65 лв. на кв.м. на ден при средно 3,47 лв. в областните градове.

В групата на индикаторите, измерващи качеството на административните услуги и ефективността на местната администрация столицата се представя доста слабо. Бизнесът сигнализира за сериозни нива на корупция в местната власт, които отреждат 26-тото място на София по този индикатор. Основните пропуски на администрацията са заради липсата на антикорупционни инициативи и инструменти за сигнализиране на корупционни практики, както и отсъствие на ясен механизъм за възпрепятстването на конфликта на интереси и прозрачността на процедурите за обществени поръчки.

Заради липсата на пълни и достъпни данни в имотния регистър, регистъра на общинското имущество и регистъра на разпоредителните сделки с имоти пък София остава на 23-то място в класацията по индикатора „регистър на собствеността“.

За процедурите за издаване на разрешително за строеж, както и за развитието на електронното правителство и предоставянето на административните услуги на „едно гише“ София също получава лоши оценки, подреждащи града на съответно 20-то и 18-то място в класацията по тези индикатори.

Таблица 25: Резултати на София в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011

Общо класиране (София - град)		12 място
Индикатори		
Данъци и такси	1) Ниво на местните данъци	27 място
	- Размер на данъка върху недвижимите имоти (‰)	1,88 ‰
	- Размер на данъка върху превозните средства (лв/киловат)	1,38 лв.
	- Размер на патентния данък (лв/1 кв. м. търг. площ)	20 лв.
	- Размер на туристическия данък (лв/нощувка в хотел с 3 звезди)	1,80 лв.
	2) Ниво на местните такси	20 място
- Такса за битови отпадъци (‰)	10,00 ‰	
- Такса за ползване на пазари (лв./кв.м. на ден)	1,65 лв.	
Административна	3) Електронно управление	18 място
	4) Разрешително за строеж	20 място
	5) Регистър на собствеността	23 място
	6) Възприемане за корупция в местната власт	26 място
Икономическа активност	7) Заетост	1 място
	- Коефициент на заетост (%)	57,4%
	8) Работна заплата	1 място
	- Размер на работната заплата на заетите (лв./годишно)	9 913 лв.
	9) Образование	1 място
	- Дял на заетите с висше образование (%)	46,2%
10) Чуждестранни инвестиции	1 място	
- ПЧИ в нефинансови предприятия с натрупване (€/глава от населението)	€ 10 049	

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

Софийска област – Ботевград

Софийска област е разположена в северната част на Югозападния район за планиране с площ от 7 062 кв. км или 6,4% от територията на страната, което я поставя на второ място по площ след област Бургас. На север граничи с областите

Монтана и Враца, на североизток и изток с области Ловеч и Пловдив, на юг с област Благоевград, на югозапад с област Перник. В северозападна посока границата на областта съвпада с държавната граница с Република Сърбия и Черна гора. В Софийска област е разположена и столицата на Република България - София. Основните икономически сектори на развитие в областта са: индустрията, добив на полезни изкопаеми, сферата на услуги и др.

През 2011 г. населението на областта е 246 668 души или 3,4% от населението на страната. През 2007 г. БВП на областта е 1 834 943 хил. лв. (3,2% от БВП на България), а БВП на човек от населението - 7 127 лв. По БВП на човек от населението областта се нарежда на трето място след столицата и Варна.

Нивото на образование на заетите подрежда областта на предпоследно място (само преди Благоевград), заради едва 15,3% на вишистите сред работещите.

София-област се подрежда на **4-то място** в общото класиране.

Ботевград печели на областта едно първо място по „индикатора“ разрешително за строеж, заради сравнително бързото издаване на разрешителните – 21 дни при средно 51 дни за страната и факта, че едва 12% от бизнеса в областта среща трудности при тази процедура (средното за страната е над 50%). С €3 216 ПЧИ на глава от населението пък Софийска област се нарежда на 3-то място в класирането по този индикатор.

Най-слабото представяне на областта е за нивото на образованието на заетите – 27-мо място.

Таблица 26: Резултати на Софийска област (Ботевград) в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011

Общо класиране (София област - Ботевград)		4 място
<i>Индикатори</i>		
Данъци и такси	1) Ниво на местните данъци	9 място
	- Размер на данъка върху недвижимите имоти (‰)	1,50 ‰
	- Размер на данъка върху превозните средства (лв/киловат)	1,10 лв.
	- Размер на патентния данък (лв/1 кв. м. търг. площ)	15 лв.
	- Размер на туристическия данък (лв/нощувка в хотел с 3 звезди)	0,50 лв.
	2) Ниво на местните такси	17 място
- Такса за битови отпадъци (‰)	9,00 ‰	
- Такса за ползване на пазари (лв./кв.м. на ден)	1,80 лв.	
Административна	3) Електронно управление	15 място
	4) Разрешително за строеж	1 място
	5) Регистър на собствеността	8 място
	6) Възприемане за корупция в местната власт	17 място
Икономическа активност	7) Заетост	6 място
	- Коефициент на заетост (%)	47,1%
	8) Работна заплата	5 място
	- Размер на работната заплата на заетите (лв./годишно)	7 026 лв.
	9) Образование	27 място
	- Дял на заетите с висше образование (%)	15,3%
10) Чуждестранни инвестиции	3 място	
- ПЧИ в нефинансови предприятия с натрупване (€/глава от населението)	€ 3 216	

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

Стара Загора

Област Стара Загора е разположена в централната част на Република България с площ от 5 151 кв. км или 4,6% от територията на страната. Областта граничи със Сливенска, Ямболска, Хасковска, Пловдивска, Габровска и Великотърновска област.

През 2011 г. населението на областта е 327 576 души или 4,5% от населението на страната.

Основните икономически сектори на развитие в областта са: промишленост (енергетика, енергийни суровини и хранително-вкусова, текстил и др.) и селско стопанство. БВП на областта е 2 488 675 хил. лв. (4,4% от БВП на България), а БВП на човек от населението е 6 971 лв. (2007 година). Работната заплата е третата по големина в страната (след тези в София и Враца) – 7 602 лева.

В общата класация Стара Загора заема **9-то място**.

Стара Загора се класира в челната десетка по всичките четири индикатора, измерващи икономическата активност в областта, но на доста по-задни позиции в групата на индикаторите „данъци и такси“ и тази на „администрацията“. Най-доброто представяне на Стара Загора е по индикаторите „заетост“ и „работна заплата на заетост“, където има две 3-ти места.

Най-лошо пък е класирането на града в индикатора „възприятие за корупция“ (27-мо място), където бизнесът сигнализира за сериозни нива на корупция в местната власт. Основните пропуски на администрацията са заради липсата на антикорупционни инициативи и инструменти за сигнализиране на корупционни практики, както и отсъствие на механизми за възпрепятстване на конфликта на интереси и прозрачността на процедурите за обществени поръчки.

Таблица 27: Резултати на Стара Загора в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011

Общо класиране (Стара Загора)		9 място
Индикатори		
Данъци и такси	1) Ниво на местните данъци	25 място
	- Размер на данъка върху недвижимите имоти (‰)	1,50 ‰
	- Размер на данъка върху превозните средства (лв/киловат)	1,65 лв.
	- Размер на патентния данък (лв/1 кв. м. търг. площ)	20 лв.
	- Размер на туристическия данък (лв/нощувка в хотел с 3 звезди)	1,50 лв.
	2) Ниво на местните такси	22 място
- Такса за битови отпадъци (‰)	5,00 ‰	
- Такса за ползване на пазари (лв./кв.м. на ден)	20,00 лв.	
Администрация	3) Електронно управление	7 място
	4) Разрешително за строеж	-
	5) Регистър на собствеността	11 място
	6) Възприятие за корупция в местната власт	27 място
Икономическа активност	7) Заетост	5 място
	- Коефициент на заетост (%)	47,5%
	8) Работна заплата	3 място
	- Размер на работната заплата на заетите (лв./годишно)	7 602 лв.
	9) Образование	7 място
	- Дял на заетите с висше образование (%)	22,7%
10) Чуждестранни инвестиции	10 място	
- ПЧИ в нефинансови предприятия с натрупване (€/глава от населението)	€ 1 209	

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

Търговище

Област Търговище е разположена в Североизточна България с площ от 2 559 кв. км или 2,3% от територията на страната. На север граничи с областите Русе и Разград, на изток с област Шумен, на юг със Сливен и на запад с Велико Търново. В границите си включва земи от Дунавската равнина на север и от Предбалкана на юг. Основните икономически сектори на развитие в областта са промишлеността (винаро-лозарска и др.) и селското стопанство.

През 2011 г. населението на областта е 118 671 души или 1,6% от населението на страната. БВП на областта е 641 136 хил. лв. (1,1% от БВП на България), а БВП на човек от населението е 4 802 лв. (2007 година). Над ¼ от заетите в Търговище са с основно или по-ниско образование при средно за страната от 14,9%. Работната заплата също е една от най-ниските – 5389 лв. годишно при 6 112 лв. средно за България.

В общата класация Търговище заема **13-то място**.

Търговище е първенец по индикатора „местни такси“ – при средно 6,81‰ такса за битови отпадъци в страната, Търговище поддържа 4,50‰, а таксата за ползване на пазари в града е фиксирана на 0,70 лв. на кв.м. /ден при средно 3,50 лв. в останалите областни градове.

Въпреки че бизнесът оценява високо борбата на местната власт с корупцията (5-то място), резултатите по останалите индикатори, измерващи ефективността на местната администрация са доста ниски – 21-во място за „електронното управление“ и 24-то за „поддържането на публичните регистри“. Сравнително задни са и позициите на Търговище по индикаторите, измерващи икономическата активност в областта – заетост (14-то място), работна заплата на заетите (26-то място), образование на заетите (17-то място) и чужди инвестиции (11-то място).

Таблица 28: Резултати на Търговище в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011

Общо класиране (Търговище)		13 място
<i>Индикатори</i>		
Данъци и такси	1) Ниво на местните данъци	7 място
	- Размер на данъка върху недвижимите имоти (‰)	1,00 ‰
	- Размер на данъка върху превозните средства (лв/киловат)	1,10 лв.
	- Размер на патентния данък (лв/1 кв. м. търг. площ)	10 лв.
	- Размер на туристическия данък (лв/нощувка в хотел с 3 звезди)	1,00 лв.
	2) Ниво на местните такси	1 място
	- Такса за битови отпадъци (‰)	4,50 ‰
	- Такса за ползване на пазари (лв./кв.м. на ден)	0,70 лв.
Административна	3) Електронно управление	21 място
	4) Разрешително за строеж	-
	5) Регистър на собствеността	24 място
	6) Възприемане за корупция в местната власт	5 място
Икономическа активност	7) Заетост	14 място
	- Коефициент на заетост (%)	44,0%
	8) Работна заплата	26 място
	- Размер на работната заплата на заетите (лв./годишно)	5 389 лв.
	9) Образование	17 място
	- Дял на заетите с висше образование (%)	18,9%
10) Чуждестранни инвестиции	11 място	
- ПЧИ в нефинансови предприятия с натрупване (€/глава от населението)	€ 1 173	

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

Хасково

Област Хасково е разположена в Южна България с площ от 5 533 кв. км. или 5% от територията на страната. Основните икономически сектори на развитие в областта са промишлеността, услугите (повече от 50% от регистрираните малки и средни предприятия работят в отрасъла на търговията) и селското стопанство. През 2011 г. населението на областта е 242 030 души или 3,3% от населението на страната. БВП на областта е 1 202 959 хил. лв. (2,1% от БВП на България), а БВП на човек от населението е 4 574 лв. (2007 година).

Нивото на образование на заетите е сравнително ниско, като делът на вишистите е 19,9% при средно 25,5% в страната. Годишната работна заплата също е под средната – 5 443 лева на човек.

В общата класация Хасково се класира на **24-то място**.

Най-добрата позиция на града в по индикатора „ниво на местните данъци“ – 2-ро място. Основен принос тук има близо три пъти по-ниската на средната за страната такса за ползване на пазари – 1,20 лв. на кв.м. на ден. Другата позиция на Хасково в челната десетка е 5-то място по индикатора „електронно управление“, който измерва усилията на администрацията в развитието на електронното правителство и предоставянето на услугите на „едно гише“.

Най-задната позиция на Хасково е за нивото на местните данъци, където градът е класиран на 26-то място. По всички включени тук индикатори Хасково поддържа по-високи от средните за страната местни данъци, като най-голяма е разликата при размера на патентния данък – 20 лв. на кв.м. търговска площ при малко над 12 лв. за останалите областни градове.

Слабо е представянето на града и при индикаторите „възприятие за корупция в местната власт“ (25-то място), „работна заплата“ (24-то място) и „чуждестранни инвестиции“ (22-ро място).

Таблица 29: Резултати на Хасково в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011

Общо класиране (Хасково)		24 място
Индикатори		
Данъци и такси	1) Ниво на местните данъци	26 място
	- Размер на данъка върху недвижимите имоти (‰)	2,00 ‰
	- Размер на данъка върху превозните средства (лв/киловат)	1,50 лв.
	- Размер на патентния данък (лв/1 кв. м. търг. площ)	20 лв.
	- Размер на туристическия данък (лв/нощувка в хотел с 3 звезди)	1,00 лв.
	2) Ниво на местните такси	2 място
- Такса за битови отпадъци (‰)	5,00 ‰	
- Такса за ползване на пазари (лв./кв.м. на ден)	1,20 лв.	
Административна	3) Електронно управление	10 място
	4) Разрешително за строеж	12 място
	5) Регистър на собствеността	20 място
	6) Възприятие за корупция в местната власт	25 място
Икономическа активност	7) Заетост	9 място
	- Коефициент на заетост (%)	45,8%
	8) Работна заплата	24 място
	- Размер на работната заплата на заетите (лв./годишно)	5 443 лв.
	9) Образование	15 място
- Дял на заетите с висше образование (%)	19,9%	
10) Чуждестранни инвестиции	22 място	
- ПЧИ в нефинансови предприятия с натрупване (€/глава от населението)	€ 278	

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

Шумен

Област Шумен е разположена в централната част на Североизточна България с площ от 3 390 кв. км или 3,1% от територията на страната. Областта на север граничи с област Силистра, на североизток с област Добрич, на изток с област Варна, на юг с област Бургас, на югозапад с област Сливен, а на запад – с областите Търговище и Разград.

Основните икономически сектори на развитие в областта са: промишлеността, пивоварство, селско стопанство и др. През 2011 г. населението на областта е 180 452 души или 2,5% от населението на страната. БВП на областта е 910 0995 хил. лв. (1,6% от БВП на България), а БВП на човек от населението е 4 619 лв. (2007 година).

Нивото на образование на заетите е от ниските резултати, като 23,6% от работниците са с основно или по-ниско образование.

Шумен се нарежда на **21-во място** в общото класиране.

Най-предната позиция за Шумен е по индикатора „регистър на собствеността“ (4-то място), заради достъпа на гражданите до имотния регистър, регистъра на общинското имущество и регистъра на разпоредителните сделки с имоти.

Шумен е на 26-то място в класирането по индикатора „електронно управление“, който измерва усилията на администрацията за развитието на електронното правителство и предоставяне на услугите на „едно гише“. Слабо е и представянето на Шумен по индикатора, измерващ нивото на местните данъци (21-во място).

Таблица 30: Резултати на Шумен в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011

Общо класиране (Шумен)		21 място
<i>Индикатори</i>		
Данъци и такси	1) Ниво на местните данъци	21 място
	- Размер на данъка върху недвижимите имоти (‰)	1,70 ‰
	- Размер на данъка върху превозните средства (лв/киловат)	1,32 лв.
	- Размер на патентния данък (лв/1 кв. м. търг. площ)	12 лв.
	- Размер на туристическия данък (лв/нощувка в хотел с 3 звезди)	0,70 лв.
	2) Ниво на местните такси	12 място
- Такса за битови отпадъци (‰)	4,00 ‰	
- Такса за ползване на пазари (лв./кв.м. на ден)	3,00 лв.	
Административна	3) Електронно управление	26 място
	4) Разрешително за строеж	14 място
	5) Регистър на собствеността	4 място
	6) Възприемане за корупция в местната власт	17 място
Икономическа активност	7) Заетост	21 място
	- Коефициент на заетост (%)	40,2%
	8) Работна заплата	12 място
	- Размер на работната заплата на заетите (лв./годишно)	5 803 лв.
	9) Образование	8 място
	- Дял на заетите с висше образование (%)	22,2%
10) Чуждестранни инвестиции	20 място	
- ПЧИ в нефинансови предприятия с натрупване (€/глава от населението)	€ 491	

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

Област Ямбол е разположена в югоизточна част на България с площ от 3 355 кв. км или 3% от територията на страната. Областта граничи със Сливенска, Бургаска, Хасковска и Старозагорска области. През 2011 г. населението на областта е 129 156 души или 1,8% от населението на страната. Южната граница на Ямболска област съвпада с държавната граница с Република Турция. Основните икономически сектори на развитие на областта са свързани с търговията, земеделието и свързаните с него производства - преработка на храни, текстил и машиностроене. В административно-териториалните граници на областта са включени 5 общини и 109 населени места. За 2007 г. БВП на областта е 545 190 хил. лв. (1,1% от БВП на България), а БВП на човек от населението е 3 752 лева, като по този показател областта е на последно място.

В общото класиране Ямбол се нарежда на **18-то място**.

Най-добрите позиции на града са двете 3-ти места по индикаторите, измерващи нивото на местните такси и процедурите по издаване на разрешително за строеж. Най-голяма е разликата при размера на таксата за ползване на пазари – 2,30 лв. на кв.м. /ден при 3,50 лв. средно за страната.

Най-задните позиции на Ямбол са по индикаторите „регистър на собствеността” (24-то място) и „образование на заетите” (25-то място). Индикаторът „регистър на собствеността” измерва доколко пълни и достъпни са данни в имотния регистър, регистъра на общинското имущество и регистъра на разпоредителните сделки с имоти, а бизнесът в Ямбол е оценил усилията на местната администрация доста слабо. При нивото на образование на заетите пък се отчита ниският брой на заетите с висше образование – едва 16,6% от заетите в областта.

Таблица 31: Резултати на Ямбол в индекс „Местни условия за правене на бизнес” 2011

Общо класиране (Ямбол)		18 място
<i>Индикатори</i>		
Данъци и такси	1) Ниво на местните данъци	10 място
	- Размер на данъка върху недвижимите имоти (‰)	1,20 ‰
	- Размер на данъка върху превозните средства (лв/киловат)	1,10 лв.
	- Размер на патентния данък (лв/1 кв. м. търг. площ)	10 лв.
	- Размер на туристическия данък (лв/нощувка в хотел с 3 звезди)	1,10 лв.
	2) Ниво на местните такси	3 място
- Такса за битови отпадъци (‰)	2,71 ‰	
- Такса за ползване на пазари (лв./кв.м. на ден)	2,30 лв.	
Администрация	3) Електронно управление	14 място
	4) Разрешително за строеж	3 място
	5) Регистър на собствеността	24 място
	6) Възприятие за корупция в местната власт	13 място
Икономическа активност	7) Заетост	18 място
	- Коефициент на заетост (%)	43,0%
	8) Работна заплата	18 място
	- Размер на работната заплата на заетите (лв./годишно)	5 701 лв.
	9) Образование	25 място
	- Дял на заетите с висше образование (%)	16,6%
10) Чуждестранни инвестиции	23 място	
- ПЧИ в нефинансови предприятия с натрупване (€/глава от населението)	€ 259	

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес” 2011, ИПИ

Методология

Индексът “Местни условия за правене на бизнес” има за цел да изследва различията в бизнес средата на местно ниво и да посочи къде в България (в коя община или град) е най-лесно да се прави бизнес. Индексът включва всички 28 области в България, като всяка една област е представена от един град – най-големият в общия случай (областният център). Градовете, които са включени, са следните:

1) Благоевград	10) Кърджали	19) Русе
2) Ботевград	11) Кюстендил	20) Силистра
3) Бургас	12) Ловеч	21) Сливен
4) Варна	13) Монтана	22) Смолян
5) Велико Търново	14) Пазарджик	23) София
6) Видин	15) Перник	24) Стара Загора
7) Враца	16) Плевен	25) Търговище
8) Габрово	17) Пловдив	26) Хасково
9) Добрич	18) Разград	27) Шумен
		28) Ямбол

Всеки един град се класира по предварително зададени индикатори, като се използва специален метод на изчисление (ранкиране). Индикаторите и начинът на изчисление са описани по-долу.

1. Индикатори

Индекс 2011 включва десет основни индикатора, групирани в три основни групи – данъци и такси, администрация, икономическа активност.

Последната група от индикатори, обуславящи икономическата активност в населеното място, е най-сериозното развитие спрямо предходното издание на Индекса.

Десетте индикатора, някои съставени от под-индикатори, имат равна тежест при определянето на крайният резултат. Идентифицираните индикатори са следните:

1) Ниво на местните данъци

1.1 Размер на данъка върху недвижимите имоти – по закон границите са от 0,1 до 4,5 на хиляда върху данъчната оценка на недвижимия имот;

1.2 Размер на данъка върху превозните средства – разглеждаме данъка за леки автомобили с мощност над 74 kW до 110 kW включително – по закон границите са от 1,10 до 3,30 лв. за 1 kW;

1.3 Размер на патентен данък (годишен - търговия на дребно до 100 кв. м. нетна търговска площ на обекта – по закон данъкът се определя от 2 до 20 лв. за 1 кв. м. нетна търговска площ според местонахождението на обекта;

1.4 Размер на туристически данък – в лв. на нощувка (за трета категория).

2) Ниво на местните такси

2.1 Размер на такса за битови отпадъци за не жилищни имоти на юридически лица – в промили, тоест в случаите, когато не може да се установи количеството на битовите отпадъци;

2.2 Размер на такса за ползване на пазари за търговия с промишлени стоки – в лв. на ден;

3) Електронно управление

3.1 Е-правителство:

- Общината поддържа ли собствена интернет страница;
- Каква е степента на предоставяне на услуги по електронен път¹ – I-во поколение (информация), II-ро поколение (еднопосочно взаимодействие), III-то поколение (двупосочно взаимодействие), IV-то поколение (транзакция);

3.2 Едно гише:

- Общината има ли работещо „едно гише“;
- Етап на готовност за практическа работа на „едно гише“² – базов етап, развиващ се етап, работещ етап, отличен етап;

4) Публични регистри

4.1 Публични регистри – поддържат ли се и достъпни ли са в интернет:

- Имотен регистър;
- Регистър на общинското имущество;
- Регистър за разпоредителните сделки с общински имоти.

5) Разрешително за строеж

5.1 Процедура по издаване на строително разрешително:

- Време за издаване на строително разрешително – в случаите, че има изготвен Подробен устройствен план (ПУП);
- Наличие на трудности при работата с общинската администрация в процеса на издаване на строителни разрешителни.

б) Възприятие за корупция на местната власт

¹ Според приетата от Министерски съвет през 2002 година Стратегия за електронно правителство в съответствие с плана eЕвропа.

² Пак там.

6.1 Колко сериозен е проблемът с корупцията в работата на местната власт;

6.2 Колко често се налага на фирмите да правят нерегламентирани плащания и подкупи;

6.3 Политики за борба с корупцията:

- Местната власт осъществила ли е ефективни анти-корупционни инициативи;
- Има ли адекватни правила и регламенти, които изискват максимална прозрачност по финансови въпроси и възпрепятства ли се конфликтът на интереси в сферата на местната администрация;
- Прозрачни ли са процедурите по обществени поръчки, които се възлагат от местната власт.

7) Заетост

7.1 Коефициент на заетост за 2010 година;

8) Работна заплата

8.1 Средна годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение за 2009 година;

9) Образование на заетите

9.1 Образование на заетите – дял на заетите с висше образование към 2008 година;

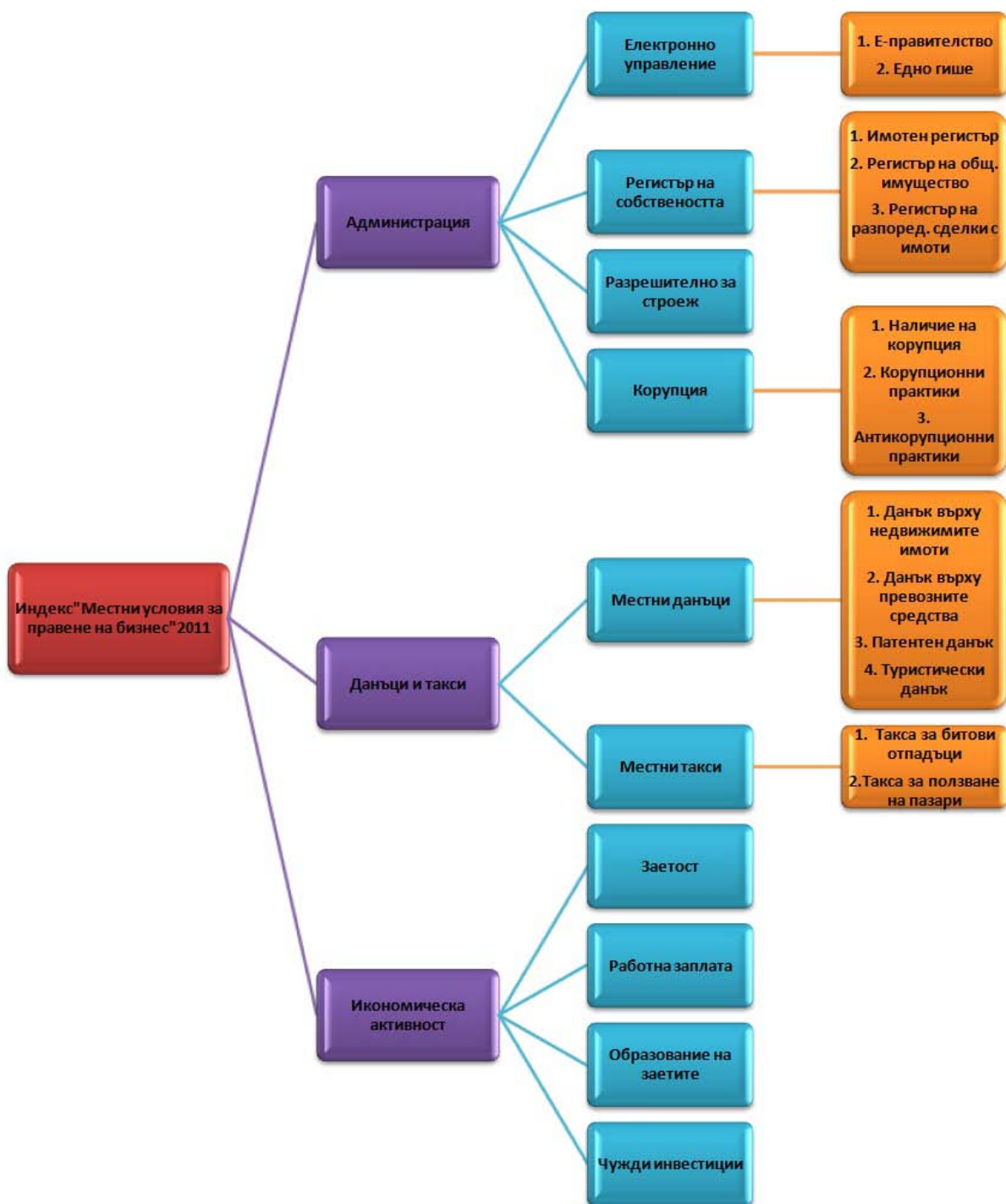
10) Чужди инвестиции

10.1 Чуждестранни преки инвестиции в нефинансови предприятия с натрупване на човек от населението към 31.12.2009 г.;

Индикаторите, представени по групи и източници на информация:

- Местни данъци и такси – тук се включват индикаторите обвързани с местните данъци и такси. Източник на данните са местните наредби и решения на общинските съвети. Данните са за 2011 г.;
- Администрация – тук се включват индикаторите, обвързани с електронното управление, публичните регистри, разрешителните за строеж и корупцията. Източник на данните е социологическо проучване сред 100 фирми във всяка една от 28-те общини, както и въпросници до общините. Данните са събирани през последното тримесечие на 2010 г.;
- Икономическа активност – тук се включват индикаторите обвързани с заетостта, работната заплата, образованието и инвестициите. Данните са от НСИ.

Фигура 1: Индикатори в индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011

2. Начин на изчисляване

На базата на описаните по-горе индикатори се определя мястото на всеки от разгледаните градове спрямо останалите градове чрез техника за **стандартизация по персентили**. Този метод е полезен за комбинирането на индикатори с различно разпределение. След преглед на академичната литература, консултации с местната власт, представители на бизнеса и структури на гражданското общество стигнахме до извода, че тези десет индикатора обхващат относително пълно и цялостно условията за правене на бизнес на местно ниво в различните региони на страната и съответно – успешно отразяват различията в условията за правене на бизнес на местно ниво.

За събиране на информация по всеки един показател и съставяне на класацията са използвани следните подходи:

- Анализиране на местните наредби и регламенти;
- Проучване на интернет сайтовете на общините и други органи на регионално ниво;
- Попълване на въпросници и анкети от представители на местния бизнес;
- Официални запитвания до общините;
- Интервюта, провеждане на фокус групи и срещи с представители на бизнеса и администрацията.

За обработване на събраната информация от въпросниците и анкетите се преминава през следните процедурни стъпки:

- Изготвяне на матрица за въвеждане на данните;
- Въвеждане на информацията или превръщане на събраната информация в числов вид, който е подходящ за количествена обработка;
- Статистическа обработка – за статистическа обработка в този случай са подходящи едномерни и двумерни разпределения, средни аритметични, медиана и мода, тестове за статистическа значимост и тестване на хипотези.

Методологията за определяне на поредните места на всеки град на база на получената количествена информация от въпросници, анкети и интервюта е следната:

- Всички десет индикатори имат равни тегла, т.е. те са представени равнопоставено в крайната класация на всеки град и по този начин се избягва субективният елемент – не се дава по-голяма тежест на един индикатор спрямо друг;
- Изготвя се под-класация на градовете според всеки показател. Тази под-класация е независима от резултата на всеки град според другите показатели;
- За изготвяне на под-класациите са използвани математическите концепции персентил и персентилен ранг;
- За изготвяне на крайната класация се намира осреднен ранг на всеки град на базата на персентилните му рангове във всички индикатори и на тази база се определя неговия финален ранг и съответно мястото му сред останалите градове.

Световната банка посочва три предимства на използването на рангове при представяне на резултатите на индекса „Правене на бизнес“:

- 1) Първо, този метод на представяне на данните е лесно разбираем от политиците, журналистите и експертите и следователно, създава нужните предпоставки за предприемане на реформи.
- 2) Второ, представянето на информацията чрез рангове позволява да се проследят тенденциите и различните закономерности в регулирането на бизнеса. Например, в Европа северните страни като група се представят най-добре в индекса „Правене на бизнес“, т.е. там е относително най-лесно да се прави бизнес, а балтийските страни се характеризират с предприемането на най-амбициозни реформи (и сравнително бързо изкачване в класацията).
- 3) Трето, този подход позволява да се измери ефектът от реформата. Политиците обикновено искат да знаят какво ще „спечелят“ от дадена реформа и чрез симулиране на някои мерки (например намаляване на броя на процедурите или

времето за изпълнение на дадена административна услуга) могат да видят на практика къде биха се позиционирали сред другите участници в класацията.

Фактът, че даден град се намира на първо място в класацията, обаче, не означава, че в този регион условията за правене на бизнес са оптимални и управлението е възможно най-ефективно. Първите места показват единствено, че в тези градове съответните условия за правене на бизнес (данъци и такси, администрация или икономическа активност) като цяло са относително по-добри спрямо другите разгледани градове. Разбира се, за всеки частен случай може да има много различия – зависи от вида на конкретната дейност, ресурсите на предприемача и неговото поведение и решенията, които взима. Следователно, по-горните места в класацията показват, че местната власт и регионалните представители на централната власт са създали законодателна среда и практика, които подпомагат (или не пречат в голяма степен) процеса за правене на бизнес и като цяло улесняват предприемачите да правят бизнес.

Математически дефиниции

Персентил е онази стойност от честотното разпределение на променлива, под която се намира даден процент от стойностите в извадката. Например, 30^{-ти} персентил – това е стойността, под която се намират 30% от стойностите на извадката. 30^{-ти} персентил може да се дефинира и като най-малката стойност в извадката, която е по-голяма или равна на 30% от стойностите, като 20^{-ти} персентил се нарича квинтил, 25^{-ти} персентил се нарича кuartил, а 50^{-ти} персентил – медиана.

Персентилният ранг е поредното място, което дадената стойност на променливата заема в честотното разпределение.

Заклучение

Градовете в България предлагат различни условия за правене на бизнес. Въпреки че голяма част от облагането (данък печалба, данък върху доходите на физическите лица, ДДС, акцизи и осигуровки) и регулирането се определят на национално ниво, на местно ниво различията са факт – по отношение на местни данъци и такси, но и като администрация и електронно управление, а дори и като икономическа активност на населението (заетост, заплати, образование и инвестиции). Всички тези фактори влияят на бизнес средата и обуславят различията между общините.

Настоящото изследване прави опит да открие тези различия – не толкова, за да се класират градовете, колкото за да се посочат добрите примери и да се провокира едно своеобразно състезание между отделните общини, което да води до по-добри условия за правене на бизнес във всяка една от тях.

Коментарите около предходното издание на Индекса показаха, че това състезание е факт и общините се съревновават по между си. Резултатите също са налице – данъчната конкуренция постепенно набира скорост и служи като естествен механизъм или стимул за разумна данъчна политика на местно ниво; административното обслужване се подобрява – степента на предоставяне на услуги по електронен път се покачва, а работата на едно гише става все по-разпространена практика.

Всичко това не отрича съществуващите проблеми – липсата на финансова самостоятелност, проблемите при електронното управление и административните услуги, както и наличието на корупция. Тези проблеми са факт, но развитието също е налице. Пътят към по-доброто местно самоуправление и по-добрите условия за правене на бизнес минава през създаването на подходяща среда, в която са налице стимулите за по-добро управление на местно ниво.

Ние вярваме, че тези стимули идват с процеса на децентрализация и че конкуренцията между местните власти ще доведе до по-добри условия както за бизнеса, така и за гражданите. За да се случи всичко това обаче, процесът на децентрализация трябва да продължи и дори да бъде ускорен. Пътят на децентрализацията е единственият, който ще доведе до конкуренция между отделните местни власти.

Именно конкуренцията между общините е този естествен (автоматичен) механизъм, който може да доведе до създаването на по-добра бизнес среда на местно ниво.

Крайъгълният камък в процеса на децентрализация, безспорно е възможността за провеждане на самостоятелна данъчна политика от страна на местната власт.

Икономическата активност в дадена община също не е зададена величина – тя също се влияе и предопределя от местното управление. Успешните общини – тези, които създават подходящите условия за правене на бизнес - провокират и икономическата активност в региона. Общини като Габрово, Сливен и Враца се представят добре при повечето индикатори, обвързани с местни данъци и такси, както и с администрацията, и това дава своето отражение – повече инвестиции, по-високи заплати или привличане/запазване на образовани кадри.

В идните години ще бъде интересно да наблюдаваме развитието на тези процеси в страната – до колко по-изостанали в икономическо отношение, но и по-добре управлявани общини ще успеят да наваксат спрямо традиционните притегателни центрове? Това е дълъг процес, който е още в началото си, но първите сигнали като че ли са налице.

Приложения

Приложение 1: Местни данъци и такси по общини – 2007-2011 година

Таблица 32: Данък върху недвижимите имоти (в промили) – 2007-2011 година

	Данък върху недвижимите имоти (в промили)				
	2007	2008	2009	2010	2011
Благоевград	1,50	1,50	1,20	1,20	1,20
Ботевград	1,50	N/A	N/A	N/A	1,50
Бургас	1,50	1,60	1,45	1,45	1,45
Варна	1,50	2,25	2,00	2,00	2,00
Велико Търново	1,50	1,50	2,00	2,50	2,50
Видин	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50
Враца	1,50	2,00	2,00	2,00	2,00
Габрово	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50
Добрич	1,50	1,50	1,30	1,30	1,30
Кърджали	1,50	1,50	2,00	2,00	1,30
Кюстендил	1,50	1,50	1,40	1,40	1,40
Ловеч	1,50	1,50	2,00	2,00	2,00
Монтана	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50
Пазарджик	1,50	1,50	1,30	1,30	1,30
Перник	1,50	2,00	2,00	2,00	2,00
Плевен	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50
Пловдив	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50
Разград	1,50	1,50	1,50	2,00	2,00
Русе	1,50	1,50	1,50	1,50	1,30
Силистра	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50
Сливен	1,50	2,00	2,00	2,50	1,90
Смолян	1,50	N/A	N/A	2,00	2,00
София	1,50	1,875	1,875	1,875	1,875
Стара Загора	1,50	1,50	1,75	1,75	1,50
Търговище	1,50	1,50	1,00	1,00	1,00
Хасково	1,50	1,50	2,00	2,00	2,00
Шумен	1,50	1,50	1,70	1,70	1,70
Ямбол	1,50	1,70	1,50	1,50	1,20

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

Таблица 33: Данък върху превозните средства, леки автомобили с мощност над 74 kW до 110 kW (в лв. на kW) – 2007-2011 година

	Данък върху превозните средства, леки автомобили с мощност над 74 kW до 110 kW (в лв. на kW)				
	2007	2008	2009	2010	2011
Благоевград	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10
Ботевград	1,10	N/A	N/A	N/A	1,10
Бургас	1,10	1,65	1,65	1,65	1,65
Варна	1,10	1,65	1,65	1,65	1,65
Велико Търново	1,10	1,10	1,10	1,76	1,76
Видин	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10
Враца	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10
Габрово	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10
Добрич	1,10	2,20	2,20	1,54	1,54
Кърджали	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10
Кюстендил	1,10	1,21	1,21	1,21	1,21
Ловеч	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10
Монтана	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10
Пазарджик	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10
Перник	1,10	1,38	1,38	1,38	1,38
Плевен	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10
Пловдив	1,10	1,10	1,10	1,32	1,32
Разград	1,10	1,43	1,43	1,43	1,43
Русе	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10
Силистра	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10
Сливен	1,10	1,32	1,32	1,32	1,32
Смолян	1,10	N/A	N/A	2,00	2,00
София	1,10	1,38	1,38	1,38	1,38
Стара Загора	1,10	1,10	1,10	1,65	1,65
Търговище	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10
Хасково	1,10	1,50	1,50	1,50	1,50
Шумен	1,10	1,32	1,32	1,32	1,32
Ямбол	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

Таблица 34: Патентен данък за търговия на дребно до 100 кв. м. нетна търговска площ на обекта (лв. на кв. м. при най-добро местонахождение) – 2007-2011 година

	Патентен данък за търговия на дребно до 100 кв. м. нетна търговска площ на обекта (лв. на кв. м. при най-добро местонахождение)				
	2007	2008	2009	2010	2011
Благоевград	17,00	20,00	20,00	20,00	20,00
Ботевград	10,00	N/A	N/A	N/A	15,00
Бургас	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00
Варна	18,00	20,00	20,00	20,00	20,00
Велико Търново	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00
Видин	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
Враца	6,00	6,00	6,00	6,00	6,00
Габрово	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00
Добрич	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00
Кърджали	6,00	8,00	8,00	8,00	8,00
Кюстендил	10,00	12,00	12,00	12,00	12,00
Ловеч	6,00	4,00	12,00	12,00	12,00
Монтана	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
Пазарджик	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00
Перник	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00
Плевен	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00
Пловдив	18,00	18,00	18,00	18,00	18,00
Разград	10,00	10,00	11,00	11,00	11,00
Русе	17,00	17,00	17,00	17,00	17,00
Силистра	6,00	6,00	6,00	6,00	6,00
Сливен	10,00	12,00	12,00	12,00	12,00
Смолян	6,00	N/A	N/A	6,00	6,00
София	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00
Стара Загора	17,00	20,00	20,00	20,00	20,00
Търговище	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00
Хасково	10,00	20,00	20,00	20,00	20,00
Шумен	10,00	12,00	12,00	12,00	12,00
Ямбол	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

Таблица 35: Туристически данък (лв. на нощувка в хотел 3 звезди при най-висока категория) – 2011 година

	Туристически данък (лв. на нощувка в хотел 3 звезди при най-висока категория)
	2011
Благоевград	1,20
Ботевград	0,50
Бургас	2,00
Варна	0,60
Велико Търново	1,00
Видин	0,30
Враца	0,30
Габрово	0,50
Добрич	1,00
Кърджали	0,60
Кюстендил	0,50
Ловеч	0,30
Монтана	0,50
Пазарджик	1,00
Перник	0,70
Плевен	1,00
Пловдив	0,60
Разград	0,80
Русе	0,70
Силистра	0,50
Сливен	0,60
Смолян	0,60
София	1,80
Стара Загора	1,50
Търговище	1,00
Хасково	1,00
Шумен	0,70
Ямбол	1,10

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

Таблица 36: Такса за битови отпадъци за не жилищни имоти на юридически лица (промили) – 2007-2011 година

	Такса за битови отпадъци за не жилищни имоти на юридически лица (промили)				
	2007	2008	2009	2010	2011
Благоевград	17,00	17,00	10,00	10,00	7,50
Ботевград	N/A	N/A	N/A	N/A	9,00
Бургас	8,00	8,00	11,00	11,00	11,00
Варна	2,89	3,73	3,90	3,90	3,90
Велико Търново	12,00	12,00	10,00	9,50	7,50
Видин	9,20	9,20	9,00	9,00	9,00
Враца	10,00	7,50	7,00	9,00	8,50
Габрово	4,50	4,20	4,90	4,90	2,80
Добрич	7,00	7,00	7,00	7,00	7,00
Кърджали	11,20	11,20	9,00	9,20	10,00
Кюстендил	10,00	10,00	10,00	10,00	6,00
Ловеч	14,00	14,00	13,00	13,00	10,00
Монтана	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00
Пазарджик	20,00	20,00	15,00	15,00	14,00
Перник	7,00	7,00	6,50	6,50	6,00
Плевен	10,00	10,00	8,00	8,00	6,00
Пловдив	7,00	6,00	6,00	5,50	5,50
Разград	12,80	12,80	11,50	11,50	6,50
Русе	5,00	7,00	6,00	6,00	4,00
Силистра	7,00	7,00	7,00	7,00	7,00
Сливен	9,00	9,00	10,00	7,00	1,40
Смолян	N/A	N/A	N/A	7,00	7,00
София	12,00	12,00	12,00	12,00	10,00
Стара Загора	7,00	7,00	7,00	7,00	5,00
Търговище	3,20	3,20	3,20	4,50	4,50
Хасково	12,00	12,00	12,00	12,00	5,00
Шумен	8,00	8,00	8,00	8,00	4,00
Ямбол	5,06	5,35	6,01	5,46	2,71

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

Таблица 37: Такса за ползване на пазари за търговия с промишлени стоки на ден (лв. на кв.м.) – 2007-2011 година

	Такса за ползване на пазари за търговия с промишлени стоки на ден (лв. на кв.м.)				
	2007	2008	2009	2010	2011
Благоевград	2,00	0,50	0,50	0,50	0,50
Ботевград	1,50	1,50	1,50	1,50	1,80
Бургас	1,10	1,60	1,80	1,80	9,00
Варна	N/A	N/A	N/A	N/A	2,70
Велико Търново	N/A	N/A	N/A	N/A	8,00
Видин	2,00	3,00	3,00	3,00	3,00
Враца	N/A	N/A	2,00	2,00	2,00
Габрово	1,80	1,80	3,00	3,00	3,00
Добрич	N/A	N/A	N/A	N/A	1,00
Кърджали	N/A	N/A	N/A	N/A	0,90
Кюстендил	N/A	1,00	1,50	1,50	1,50
Ловеч	N/A	N/A	N/A	N/A	1,20
Монтана	N/A	N/A	N/A	N/A	3,00
Пазарджик	2,70	2,70	2,70	3,30	2,60
Перник	1,00	1,00	1,50	1,50	1,50
Плевен	N/A	N/A	N/A	N/A	5,00
Пловдив	2,60	2,60	3,40	3,40	3,40
Разград	1,00	1,00	1,15	1,15	1,15
Русе	5,00	5,00	5,00	5,00	2,40
Силистра	4,40	4,40	4,40	5,20	5,20
Сливен	5,50	6,50	7,00	7,00	7,00
Смолян	N/A	N/A	N/A	2,50	2,50
София	N/A	N/A	N/A	1,65	N/A
Стара Загора	6,00	6,00	6,00	20,00	20,00
Търговище	0,70	0,70	0,70	0,70	0,70
Хасково	1,20	1,20	1,20	1,20	1,20
Шумен	2,25	3,00	3,00	3,00	3,00
Ямбол	2,30	2,30	2,30	2,30	2,30

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

Приложение 2: Етап на готовност за работа на „едно гише“ и степен на предоставяне на услуги по електронен път според местната администрация

Таблица 38: Етап на готовност за работа на „едно гише“ и степен на предоставяне на услуги по електронен път според местната администрация – 2010 година

	Какъв е етапът на готовност за работа на „едно гише“?	Каква е степента на предоставяне на услуги по електронен път?
	2010	2010
Благоевград	отличен етап	еднопосочно взаимодействие
Ботевград	отличен етап	еднопосочно взаимодействие
Бургас	работещ етап	двупосочно взаимодействие
Варна	работещ етап	двупосочно взаимодействие
Велико Търново	N/A	N/A
Видин	работещ етап	информация
Враца	работещ етап	двупосочно взаимодействие
Габрово	работещ етап	двупосочно взаимодействие
Добрич	отличен етап	транзакция
Кърджали	работещ етап	двупосочно взаимодействие
Кюстендил	работещ етап	еднопосочно взаимодействие
Ловеч	отличен етап	еднопосочно взаимодействие
Монтана	отличен етап	двупосочно взаимодействие
Пазарджик	работещ етап	двупосочно взаимодействие
Перник	работещ етап	еднопосочно взаимодействие
Плевен	отличен етап	двупосочно взаимодействие
Пловдив	развиващ се етап	еднопосочно взаимодействие
Разград	работещ етап	двупосочно взаимодействие
Русе	отличен етап	двупосочно взаимодействие
Силистра	базов етап	информация
Сливен	отличен етап	транзакция
Смолян	N/A	N/A
София	N/A	N/A
Стара Загора	отличен етап	двупосочно взаимодействие
Търговище	отличен етап	двупосочно взаимодействие
Хасково	развиващ се етап	двупосочно взаимодействие
Шумен	работещ етап	еднопосочно взаимодействие
Ямбол	развиващ се етап	еднопосочно взаимодействие

Източник: Индекс „Местни условия за правене на бизнес“ 2011, ИПИ

ПРОЦЕДУРА ПО ИЗДАВАНЕ НА СТРОИТЕЛНО РАЗРЕШИТЕЛНО

Q1. НА БАЗА НА ВАШИЯ ОПИТ ПРИ РАБОТАТА ВИ С ОБЩИНСКАТА АДМИНИСТРАЦИЯ, МОЛЯ КАЖЕТЕ СРЕЩАЛИ ЛИ СТЕ ТРУДНОСТИ ПРИ РАБОТАТА СИ С ОБЩИНСКАТА АДМИНИСТРАЦИЯ ВЪВ ВАШАТА ОБЩИНА В ПРОЦЕСА НА ИЗДАВАНЕ НА СТРОИТЕЛНИ РАЗРЕШИТЕЛНИ?

Само един отговор.

1	Да	<i>Продължете с въпрос Q2</i>
2	Не	<i>Преминете на въпрос Q4</i>

Q2. Моля, посочете от какъв род са възникналите трудности

Възможни са повече отговори.

A	1	Неясни и объркващи изисквания за издаване на строително разрешително
B	1	Прекалено тромава администрация
C	1	Неотзивчиви служители на общинската администрация
D	1	Неспазване на срокове
E	1	Опити за въвлечане в корупционни схеми
F	1	Всички посочени
G	1	Други (моля посочете)
H	1	Не знае/Не е отговорил

Q3. В кои насоки според Вас би трябвало да има оптимизация в работата на общинската администрация при издаване на разрешителни за строеж?

Само един отговор.

- 1 По-ефективна работа на администрацията
- 2 По-ясни регулации
- 3 Практическо използване на е-правителството, включително и на електронен подпис за подаване на документите
- 4 Използване на „едно гише“ за подаване на документите
5. Спазване на законовите срокове
- 6 Всичко посочено
- 7 Други (моля посочете какви)
.....
- 9 Не знае/Не отговорил

Q4. Моля отбележете в полето по-долу колко време (в работни дни) отнема издаването на едно строително разрешително, при условие че има изготвен Подробен устройствен план (ПУП)?

Запишете отговора на респондента.

работни дни 999. Не знае/ Не отговорил

Q5. Какъв е размерът на таксата за издаване на строително разрешително?

Запишете отговора на респондента.

ПРОЦЕДУРА ПО ОВОС

Разглеждаме два случая

Първи случай. Инвестиционно предложение, което попада в обхвата на приложение №1 на Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и е в компетенцията на РИОСВ

Q6. Колко време (в работни дни) Ви отне (отнема) получаването на решението по ОВОС? / от информиране на компетентните органи на РИОСВ или МОСВ до обявление на решението по ОВОС /

Запишете отговора на респондента.

□□□ работни дни

999. Не знае/ Не отговорил

Q7. НА БАЗА НА ВАШИЯ ОПИТ ПРИ РАБОТАТА ВИ С ОБЩИНСКАТА АДМИНИСТРАЦИЯ, МОЛЯ КАЖЕТЕ СРЕЩАЛИ ЛИ СТЕ ТРУДНОСТИ ПРИ РАБОТАТА СИ С ОБЩИНСКАТА АДМИНИСТРАЦИЯ ВЪВ ВАШАТА ОБЩИНА И ПРЕДСТАВИТЕЛИТЕ НА РИОСВ или МОСВ В ПРОЦЕСА НА ПОЛУЧАВАНЕ НА РЕШЕНИЕ ПО ОВОС?

Само един отговор.

1	Да	Продължете с въпрос Q8
2	Не	Преминете на текста преди въпрос Q9

Q8. Моля, посочете от какъв род са възникналите трудности**Възможни са повече отговори.**

A	1	Неясни и объркващи изисквания за получаване на решение по ОВОС
C	1	Неспазване на срокове
D	1	Опити за въвличане в корупционни схеми
E	1	Некомпетентност
F	1	Липса на сътрудничество от страна на представители на публичните органи
G	1	Други (моля посочете)
H	1	Не знае/ Не отговорил

Втори случай. Инвестиционно предложение, което попада в обхвата на приложение №2 на ЗООС и за което е необходимо да се извърши преценка за необходимостта от извършване на ОВОС.

Q9. Колко време (в работни дни) Ви отне (отнема) получаването на решението по ОВОС? /от запитване на компетентните органи РИОСВ или МОСВ за преценка за необходимостта от ОВОС до обявяване на решението относно преценката за необходимостта от извършване на ОВОС на инвестиционното решение/?

Запишете отговора на респондента.

□□□ работни дни

999. Не знае/ Не отговорил

Q10. НА БАЗА НА ВАШИЯ ОПИТ ПРИ РАБОТАТА ВИ С ОБЩИНСКАТА АДМИНИСТРАЦИЯ, МОЛЯ КАЖЕТЕ СРЕЩАЛИ ЛИ СТЕ ТРУДНОСТИ ПРИ РАБОТАТА СИ С ОБЩИНСКАТА АДМИНИСТРАЦИЯ ВЪВ ВАШАТА ОБЩИНА И ПРЕДСТАВИТЕЛИТЕ НА РИОСВ или МОСВ В ПРОЦЕСА НА ИЗВЪРШВАНЕ НА ПРЕЦЕНКА ЗА НЕОБХОДИМОСТТА ОТ ОВОС?

Само един отговор.

1	Да	Продължете с въпрос Q11
2	Не	Преминете на въпрос Q12

Q11. МОЛЯ, ПОСОЧЕТЕ ОТ КАКЪВ РОД СА ВЪЗНИКНАЛИТЕ ТРУДНОСТИ**Възможни са повече отговори.**

A	1	Неясни и объркващи изисквания относно процедурата по извършване на преценка за необходимостта от ОВОС
C	1	Неспазване на срокове
D	1	Опити за въвличане в корупционни схеми
E	1	Некомпетентност
F	1	Липса на сътрудничество от страна на представители на публичните органи
G	1	Други (моля посочете)
H	1	Не знае/ Не отговорил

ПРОМЯНА НА ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕТО НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ЗЕМИ**Q12. КОЛКО ВРЕМЕ (В РАБОТНИ ДНИ) ОТНЕМА ПРОЦЕСЪТ НА ПРОМЯНА НА ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕТО НА ЗЕМЕДЕЛСКАТА ЗЕМЯ ПРИ УСЛОВИЕ, ЧЕ ИМА ИЗГОТВЕН ПОДРОБЕН УСТРОЙСТВЕН ПРАВИЛНИК (ПУП)?****Запишете отговора на респондента.** работни дни

999. Не знае/ Не отговорил

Q13. КАКВИ ТРУДНОСТИ СРЕЩАТЕ (СТЕ СРЕЩАЛИ) ПРИ РАБОТАТА СИ С ОБЩИНСКАТА АДМИНИСТРАЦИЯ В ПРОЦЕСА НА ПРОМЯНА ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕТО НА ЗЕМЕДЕЛСКАТА ЗЕМЯ?**Възможни са повече отговори.**

A	1	Неясни и объркващи изисквания при процеса на промяна и/или при подготвяне на необходимата документация
C	1	Прекалено тромава администрация
D	1	Служителите на общинската администрация не съдействат при процеса
E	1	Неспазване на срокове
F	1	Опити за въвличане в корупционни схеми
G	1	Други (моля посочете)
H	1	Не срещам трудности
I	1	Не знае/Не отговорил

ЕЛЕКТРОННО ПРАВИТЕЛСТВО И ЕДНО ГИШЕ**Q14. ОБЩИНАТА ПОДДЪРЖА ЛИ СОБСТВЕНА ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦА?****Само един отговор.**

1	Да	Продължете с въпрос Q15
2	Не	Преминете на въпрос Q16

Q15. КАКВА Е СТЕПЕНТА НА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА УСЛУГИ ПО ЕЛЕКТРОНЕН ПЪТ ОТ ВАШАТА АДМИНИСТРАЦИЯ?**Само един отговор.**

- 1 Първа степен (поколение) - Информация: институциите публикуват в интернет информация,

която е достъпна за гражданите и фирмите

- 2 Втора степен (поколение) - *Еднопосочно взаимодействие*: институциите публикуват в интернет информация и предоставят възможност за изтегляне на бланки и формуляри, свързани с услугите;
- 3 Трета степен (поколение) - *Двупосочно взаимодействие*: потребителят на услугата освен получаването на информация и изтеглянето на бланки може да изпраща писма, формуляри и др. по електронен път, но администрацията не е задължена да му отговори в реално време или по същия начин;
- 4 Четвърта степен (поколение) - *Транзакция*: гражданите и фирмите комуникират с администрацията по електронен път и обратно "он-лайн". Съществува механизъм за потвърждаване на действителността на транзакцията.

Q16. ВЪВ ВАШАТА ОБЩИНА ИМА ЛИ ФУНКЦИОНИРАЩО „ЕДНО ГИШЕ“?

Само един отговор.

1	Да	Продължете с въпрос Q17
2	Не	Преминете на въпрос Q18

Q17. КАК ОПРЕДЕЛЯТЕ ЕТАПА НА ГОТОВНОСТ ЗА ПРАКТИЧЕСКА РАБОТА НА „ЕДНО ГИШЕ“?

Само един отговор.

- 1 **Базов етап** - При базовия етап на потребителя се налага да осъществява лични контакти с различни структури от администрацията
- 2 **Развиващ се етап** - контактът се осъществява лично и по телефон и има предимно едно място за достъп, но се налагат и допълнителни контакти с други структури и звена
- 3 **Работещ етап** - има едно място за достъп и потребителят може да се свърже с администрацията лично, по телефон или да получи информация чрез интернет.
- 4 **Отличен етап** - има едно място за контакт и всички случаи се решават там, а достъпът се осъществява посредством множество канали – лично, телефон, интернет

РЕГИСТЪР НА СОБСТВЕНОСТТА

Q18. ВАШАТА ОБЩИНА ПОДДЪРЖА ЛИ ПУБЛИЧНО-ДОСТЪПЕН ИМОТЕН РЕГИСТЪР?

Само един отговор.

1	Да	Продължете с въпрос Q19
2	Не	Преминете на въпрос Q20

Q19. ИМОТНИЯТ РЕГИСТЪР ДОСТЪПЕН ЛИ Е В ИНТЕРНЕТ?

Само един отговор.

1	Да
2	Не

Q20. ВАШАТА ОБЩИНА ПОДДЪРЖА ЛИ ПУБЛИЧНО-ДОСТЪПЕН РЕГИСТЪР НА ОБЩНСКОТО ИМУЩЕСТВО?

Само един отговор.

1	Да	Продължете с въпрос Q21
2	Не	Преминете на въпрос Q22

Q21. РЕГИСТЪРЪТ НА ОБЩНСКОТО ИМУЩЕСТВО ДОСТЪПЕН ЛИ Е В ИНТЕРНЕТ?

Само един отговор.

1	Да
2	Не

Q22. ВАШАТА ОБЩИНА ПОДДЪРЖА ЛИ ПУБЛИЧНО-ДОСТЪПЕН РЕГИСТЪР ЗА РАЗПОРЕДИТЕЛНИТЕ СДЕЛКИ С ИМОТИ – ОБЩНСКА СОБСТВЕНОСТ?

Само един отговор.

1	Да	Продължете с въпрос Q23
2	Не	Продължете с въпрос Q24

Q23. РЕГИСТЪРЪТ ЗА РАЗПОРЕДИТЕЛНИТЕ СДЕЛКИ С ИМОТИ – ОБЩНСКА СОБСТВЕНОСТ ДОСТЪПЕН ЛИ Е В ИНТЕРНЕТ?

Само един отговор.

1	Да
2	Не

РЕГУЛАЦИЯ НА МЕСТНО НИВО

Q24. СЪЩЕСТВУВА ЛИ РЕГУЛАТОРЕН РЕЖИМ (РАЗРЕШЕНИЕ, РЕГИСТРАЦИЯ, УВЕДОМЛЕНИЕ) ЗА СТАЦИОНАРЕН ТЪРГОВСКИ ОБЕКТ?

Само един отговор.

1	Да	(Посочете какъв:)
2	Не	

СПАЗВАНЕ НА ДОГОВОРИ

Q25. Колко време (в работни дни) Ви отне (отнема) РАЗГЛЕЖДАНЕТО НА ЕДИН ТЪРГОВСКИ СПОР ПРЕД ПЪРВАТА СЪДЕБНА ИНСТАНЦИЯ ВЪВ ВАШИЯ СЪДЕБЕН РЕГИОН? / ОТ МОМЕНТА НА ПОДАВАНЕ НА ИСКОВАТА МОЛБА В СЪДА ДО ВЗИМАНЕ НА РЕШЕНИЕ НА СЪДЕБНО ЗАСЕДАНИЕ /

Запишете отговора на респондента. Един отговор на всеки ред

A	При цена на иска под 25 хил. лева (Районен съд)	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> ДНИ	999 НЗ/НО
B	При цена на иска над 25 хил. лева (Окръжен съд)	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> ДНИ	999 НЗ/НО

Ако е необходимо прочетете: (До: юристи на фирми, адвокати, адвокатски колегии по области)

Забележка: Тъй като според Гражданско-процесуалния кодекс в зависимост от материалния интерес даден търговски спор може да се разглежда от районния съд (при материален интерес под 25 хил. лв.) или окръжния съд (при материален интерес над 25 хил. лв.), разглеждаме времето, необходимо за решаване на търговски спор при два случая: 1) при цена на иска под 25 хил. лв. и 2) при цена на иска над 25 хил. лв.

КОРУПЦИЯ

Q26. Колко СЕРИОЗЕН СПОРЕД ВАС Е ПРОБЛЕМЪТ С КОРУПЦИЯТА В РАБОТАТА НА МЕСТНАТА ВЛАСТ?

Само един отговор.

Няма проблем									Проблемът е много сериозен
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Q27. Във ВАШАТА ИНДУСТРИЯ КОЛКО ЧЕСТО СПОРЕД ВАС СЕ НАЛАГА НА ФИРМИТЕ И ПРЕДПРИЯТИЯТА ДА ПРАВЯТ НЕРЕГЛАМЕНТИРАНИ ПЛАЩАНИЯ И ДА ДАВАТ ПОДКУПИ СВЪРЗАНИ С:

Един отговор на всеки ред.

		Никога	В изключителни случаи	Много рядко	Рядко	Сравнително често	Много често	Винаги	НЗ/НО
A	Плащане на данъци и такси	1	2	3	4	5	6	7	9
B	Обществени поръчки	1	2	3	4	5	6	7	9
C	Оказване на влияние върху местните регулации или наредби в полза на избрани бизнес интереси	1	2	3	4	5	6	7	9
D	Получаване на благоприятни съдебни решения	1	2	3	4	5	6	7	9
E	Получаване на лицензи или разрешения от местната власт или представители на централната власт	1	2	3	4	5	6	7	9
F	Осъществяване на други административни услуги от местната власт или представители на централната власт	1	2	3	4	5	6	7	9

Q28. МЕСТНАТА ВЛАСТ ОСЪЩЕСТВЯВА ЛИ АНТИ-КОРУПЦИОННИ ИНИЦИАТИВИ?

Само един отговор.

- 1 Да
- 2 Не

Q29. МЕСТНАТА ВЛАСТ ПРЕДОСТАВЯ ЛИ ГОРЕЩА ЛИНИЯ, КУТИЯ ЗА СИГНАЛИ СРЕЩУ КОРУПЦИЯ ИЛИ ДРУГ ИНСТРУМЕНТ ЗА СИГНАЛИЗИРАНЕ НА КОРУПЦИОННИ ПРАКТИКИ?

Само един отговор.

- 1 Да
- 2 Не

Q30. СПОРЕД ВАС ВЪЗПРЕПЯТСТВА ЛИ СЕ КОНФЛИКТЪТ НА ИНТЕРЕСИ В СФЕРАТА НА МЕСТНАТА АДМИНИСТРАЦИЯ?

Само един отговор.

- 1 Да
- 2 Не

Q31. ПРОЗРАЧНИ ЛИ СА ПРОЦЕДУРИТЕ ПО ОБЩЕСТВЕНИ ПОРЪЧКИ, КОИТО СЕ ВЪЗЛАГАТ ОТ МЕСТНАТА ВЛАСТ?

Само един отговор.

- 1 Да
- 2 Не

Q32. КАКВА Е ОСНОВНАТА ДЕЙНОСТ НА ВАШАТА ФИРМА? АКО ЗНАЕТЕ КОДА ПО НКИД, МОЛЯ КАЖЕТЕ ГО.

Моля, ЗАДЪЛЖИТЕЛНО запишете накратко основната дейност, която осъществява фирмата. Това ще ни помогне да класифицираме фирмата според Националния класификатор на икономическите дейности, използван от Националния статистически институт. Ако респондентът знае кода по НКИД, моля запишете и него.

.....
.....
.....
.....

код по НКИД

Q33. КАКЪВ Е БРОЯТ НА СЛУЖИТЕЛИТЕ ВЪВ ВАШАТА ФИРМА?

САМО ЕДИН ОТГОВОР!

1 10 – 25 души	4 100 – 249 души
2 26 – 49 души	5 Над 249 души
3 50 – 99 души	

Q34. ВАШАТА ФИРМА МОЖЕ ДА БЪДЕ ОПРЕДЕЛЕНА КАТО:

САМО ЕДИН ОТГОВОР!

- 01 Едноличен търговец (ЕТ)
- 02 Акционерно дружество (АД)
- 03 Дружество с ограничена отговорност (ООД или ЕООД)
- 04 Представителство/ клон на чуждестранна компания

05 Друго (посочете.....)

99 Отказва да отговори

Q35. ГОДИШНИЯТ ОБОРОТ НА ВАШАТА ФИРМА Е?

САМО ЕДИН ОТГОВОР!

1	До 100 хиляди лева	5	Над 5 милиона лева
2	Между 101 и 500 хиляди лева	88	Не знае
3	Между 501 хиляди и 1 милион лева	99	Отказва да отговори
4	Между 1 и 5 милиона лева		

Q36. ТЕЛЕФОН, ФАКС, ЕЛЕКТРОННА ПОЩА (Е-MAIL), ИНТЕРНЕТ АДРЕС:

Моля, запишете.

Телефон:	Код на селището: ☐ ☐ ☐ ☐ Тел.:.....
Факс:
Електронна поща:
Интернет адрес:
Респондент (Име, фамилия,)
Позиция/длъжност на респондента
Населено място и Адрес: